

Onderbenut maakt (on)gelukkig?

Een oriënterend onderzoek naar
geluk in een onderbenutte
arbeidsmarktpositie

Mandy Kok
30 augustus 2012

Erasmus Universiteit Rotterdam
Faculteit der Sociale Wetenschappen
Sociologie
Master Arbeid, Organisatie
en Management

Scriptiebegeleiders:
Prof. Dr. Kea Tijdens
Prof. Dr. Ruut Veenhoven

Titelblad

Titel scriptie	Onderbenut maakt (on)gelukkig?
Ondertitel scriptie	Een oriënterend onderzoek naar geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie
Auteur	Mandy Kok Studentnummer 321712 mandykok@live.nl
Scriptiebegeleider	Prof. Dr. Kea Tijdens
Tweede beoordelaar	Prof. Dr. Ruut Veenhoven
Opleiding	Sociologie Faculteit der Sociale Wetenschappen Erasmus Universiteit Rotterdam
Master	Arbeid, Organisatie en Management
Oplevering	Augustus 2012

Voorwoord

Deze thesis dient als afsluiting van de master Arbeid, Organisatie en Management van de opleiding Sociologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Het is het resultaat van een traject dat ik eigenlijk niet vier maanden, maar vier jaar geleden ben begonnen. Met veel enthousiasme en plezier ben ik begonnen aan de studie Sociologie, waarvan het schrijven van deze scriptie het einddoel was. Zonder de hulp van de scriptiegroep 'arbeid en geluk' was dit me niet gelukt. Ik wil daarom mijn begeleiders, Kea Tijdens en Ruut Veenhoven, ontzettend bedanken voor de feedback die zij mij steeds hebben gegeven en de kennis van arbeid en geluk die zij mij hebben bijgebracht. Daarnaast wil ik ook mijn medestudenten, Inge Vuik en Adrienne Zwartbol, bedanken voor de nuttige tips, antwoorden op mijn vragen en gezellige gesprekken die tijdens dit scriptietraject zijn uitgewisseld. Zonder hen waren de afgelopen vier maanden, maar ook zeker de afgelopen vier jaren, niet hetzelfde geweest.

Het schrijven van een scriptie is een project met vallen en opstaan. Het is een kwestie van motivatie vinden en doorzetten, maar ook van geluk en trots. De bijeenkomsten van de scriptiegroep, de feedback van mijn begeleiders, de hulp van Inge en Adrienne en de steun en het vertrouwen van mijn naaste omgeving, hebben ertoe geleid dat ik deze thesis met succes heb kunnen schrijven. Bedankt daarvoor.

Veel leesplezier,

Mandy Kok,

Vlaardingen, 30 augustus 2012

Artikel gebaseerd op scriptie

Overkwalificatie en geluk bij werknemers in Nederland. Analyse van Loonwijzer data.¹

Mandy Kok

Erasmus Universiteit Rotterdam

Abstract

Overqualification and happiness among employees in the Netherlands. Analysis of the WageIndicator Data.

This paper describes the relationship between over-education and happiness of Dutch workers in 2010. To present an overview of which types of people are rather happy being over-educated, the WageIndicator dataset is used. According to these data, the over-educated are, on average, less happy than the under-educated and less happy than the labor force that has a good match of education and work. Youth (age 15 – 30), women, the healthy part of the labor force, those who work in small organizations, non-migrants and part-timers are on the other hand rather happy being over-educated on the labor market.

Keywords: happiness, over-education, good match position, under-education, seven factors.

Samenvatting

Overkwalificatie en geluk bij werknemers in Nederland. Analyse van Loonwijzer data.

Dit artikel beschrijft de relatie tussen onderbenutting en geluk van Nederlandse werknemers in 2010. Om een overzicht te kunnen geven van welke typen mensen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie redelijk gelukkig zijn, is gebruik gemaakt van de Loonwijzer dataset. Volgens deze data zijn onderbenutte werknemers gemiddeld minder gelukkig dan de overbenutte werknemers en minder gelukkig dan de beroepsbevolking met een goede match van opleiding en werk. Jongeren (leeftijd 15 – 30), vrouwen, het gezonde deel van de beroepsbevolking, degene die werkzaam zijn in kleine organisaties, niet-migranten en deeltijders zijn daarentegen redelijk gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Trefwoorden: geluk, onderbenutting, goede match positie, overbenutting, zeven factoren.

Onderzoeksvraag

Overkwalificatie, oftewel onderbenutting, is een fenomeen dat in veel samenlevingen voorkomt. Bij overkwalificatie bestaat er een mismatch van de vaardigheden die zijn opgedaan door de werknemers en de vaardigheden die een baan vereist. De werknemers in een onderbenutte arbeidsmarktpositie heeft veelal een hoge opleiding gevolgd en werkt vervolgens onder het verkregen opleidingsniveau. Volgens velen is overkwalificatie een probleem in de westerse samenlevingen. Büchel (2002, p. 263) noemt het zelfs een volhardend probleem in alle geïndustrialiseerde landen. Volgens economische literatuur is overkwalificatie zowel in de publieke, als in de private sector, een groot probleem (Tsang & Levin, 1985). Echter, is het de vraag of werknemers zelf een onderbenutte arbeidsmarktpositie als probleem ervaren. Wellicht is onderbenutting op microniveau niet zo'n groot probleem als wordt gedacht. Hebben werknemers zoveel last van overkwalificatie dat het een negatief effect heeft op het ervaren geluk? Zo ja, welke typen mensen hebben hier het meeste last van? De vraag die in dit artikel centraal staat, luidt: *Wat is*

¹ Artikel gebaseerd op masterthesis sociologie – arbeid, organisatie en management:

Kok, M. C. (2012). Onderbenut maakt (on)gelukkig? Een oriënterend onderzoek naar geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Erasmus Universiteit Rotterdam. Scriptiebegeleiders: Prof. Dr. Kea Tijdens en Prof. Dr. Ruut Veenhoven.

de invloed van onderbenutting op de arbeidsmarkt op geluk voor verschillende typen mensen? Deze vraag is op te delen in twee onderzoeksvragen, namelijk:

- 1. Wat is de directe relatie tussen onderbenutting en geluk?*
- 2. Welke rol spelen de onderscheiden factoren bij de relatie tussen onderbenutting en geluk?*

Er valt te verwachten dat de onderbenutte beroepsbevolking minder gelukkig is dan de rest, aangezien er door hen weinig uitdaging in het werk wordt ervaren, vanwege de meer kwalificaties die zij hebben dan dat van hen wordt geëist. Toch hoeft een onderbenutte arbeidsmarktpositie niet altijd een negatief effect te hebben op het geluk dat mensen ervaren. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat jonge vrouwen die naast hun werk allerlei zorgtaken uitvoeren, werk onder hun niveau juist als prettig ervaren. De bedoeling van dit artikel is om een overzicht te bieden van welk type mens in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkig en welk type mens in een dergelijke positie minder gelukkig is. Een dergelijk overzicht maakt het voor Nederlanders mogelijk een goed geïnformeerde keuze te maken, wanneer zij op het punt staan een functie in een onderbenutte positie te accepteren.

Bestaand onderzoek

In de reeds bestaande literatuur over arbeid en geluk, staat vooral de rol van arbeid in de westerse samenleving centraal. Uit verscheidene onderzoeken komt naar voren dat arbeid in het dagelijks leven enkele decennia geleden belangrijker was dan tegenwoordig (Lecq, 2004; Koster & Wielers, 2011). Hoewel vrijetijdsbesteding, familie en andere zaken die losstaan van arbeid, steeds belangrijker zijn geworden, bepalen opleiding en arbeid nog altijd 10% van het geluk dat wordt ervaren (Veenhoven, 2010). Ondanks het feit dat arbeid nog altijd van belang is voor het welbevinden van mensen, bestaat er weinig onderzoek naar de relatie tussen arbeid en geluk. Onderzoek naar onderbenutting en het geluk dat wordt ervaren, is helemaal niet gevonden. Dit onderzoek is dus van groot belang voor zowel de wetenschappelijke literatuur over onderbenutting en geluk, maar ook voor de Nederlandse samenleving. Aan de hand van de in dit onderzoek gevonden resultaten, zullen goed geïnformeerde beslissingen kunnen worden gemaakt wat betreft het aannemen of afwijzen van een functie in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Een tweetal begrippen speelt in dit artikel een zeer grote rol, namelijk geluk en onderbenutting. Naast deze twee kernbegrippen wordt onderscheid gemaakt in bepaalde typen mensen aan de hand van zeven specificatievariabelen.

Afhankelijke variabele geluk en onafhankelijke variabele onderbenutting

Geluk wordt in dit artikel beschouwd als een subjectieve staat van welbevinden. De definitie van geluk die zal worden aangehouden is de subjectieve waardering van het leven als geheel (Veenhoven, 2007).

Onderbenutting is een vorm van statusinconsistentie op de arbeidsmarkt. Statusinconsistentie wordt door Groeneveld en Hartog (2004) gezien als de scheve relatie tussen het opleidingsniveau dat is verkregen en het opleidingsniveau dat wordt gevraagd voor het werk dat wordt gedaan. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen twee vormen van statusinconsistentie, namelijk onderbenutting en overbenutting. Wanneer het verkregen opleidingsniveau hoger is dan het gevraagde opleidingsniveau, wordt gesproken van een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Wanneer het verkregen opleidingsniveau lager is dan het gevraagde opleidingsniveau, wordt gesproken van een overbenutte arbeidsmarktpositie. In dit artikel wordt de nadruk gelegd op een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Onderbenutting wordt tevens op een subjectieve wijze geoperationaliseerd. Er zal aan respondenten worden gevraagd of hun verkregen kwalificaties passen bij de gevraagde kwalificaties van hun werk.

Specificatievariabelen

Een onderbenutte arbeidsmarktpositie kan zorgen voor gelukkige, maar ook voor ongelukkige gevoelens, afhankelijk van welk type mens zich in een dergelijke positie bevindt. Om onderscheid te maken in verschillende typen mensen, worden zeven factoren belicht die van invloed kunnen zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk. Van alle zeven factoren was uit de World Database of Happiness reeds bekend dat zij van invloed zijn op geluk (Veenhoven, 2012). Tevens kan worden verwacht dat de zeven factoren die hier uitgelicht zijn, van invloed zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk.

Leeftijd: Uit verscheidene onderzoeken blijkt dat leeftijd van invloed is op ervaren geluk (Abramson et al., 1981; Helliwel & Putnam, 2004; Abrams & Hall, 1972). Hoewel het ene onderzoek aangeeft dat ouderen over het algemeen gelukkiger zijn dan jongeren, zijn er tevens onderzoeken die de relatie tussen leeftijd en geluk als een U-vorm beschrijven. Onderzoek van het Algemeen Dagblad (1982) toont aan dat jongeren tot 34 jaar erg gelukkig zijn. De middengroep is vervolgens het minst gelukkig, terwijl ouderen juist weer gelukkiger worden. Een dergelijk patroon is te verwachten voor de relatie tussen onderbenutting en geluk wanneer wordt gespecificeerd voor leeftijd. Jongeren in een onderbenutte arbeidsmarktpositie hebben nog jaren de kans om zich op te werken tot een hoger niveau, terwijl de middengroep vastzit in een positie waar zij niet gemakkelijk uit zullen komen. Oudere werknemers in een onderbenutte positie zullen wellicht iets gelukkiger zijn, aangezien zij de situatie sneller zullen accepteren en wellicht binnen enkele jaren met pensioen zullen gaan. De volgende hypothesen kunnen worden opgesteld:

H1a: Jongeren zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H1b: De middengroep is het meest ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H1c: Ouderen zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Geslacht: Wanneer uit onderzoek blijkt dat er een verschil is tussen de geluksgevoelens van mannen en vrouwen, blijkt dat mannen over het algemeen iets gelukkiger zijn dan vrouwen (Bakker & Landsmeer, 1985; Abdel-Khalek, 2006). Echter valt voor de relatie tussen onderbenutting en geluk gespecificeerd naar geslacht juist het tegenovergestelde te verwachten. Arbeid is voor mannen over het algemeen belangrijker dan voor vrouwen (Tijdens, 2002). Het is daarom denkbaar dat een onderbenutte arbeidsmarktpositie voor mannen zwaarder weegt bij de waardering voor het leven dan voor vrouwen. Daarom valt te verwachten:

H2a: Mannen zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H2b: Vrouwen zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Kinderen: Bestaande onderzoeken leveren verschillende conclusies op over de relatie tussen het hebben van kinderen en geluk. Onderzoek van Ventegodt (1996) toont aan dat mensen zonder kinderen iets minder gelukkig zijn dan mensen met kinderen. Ook onderzoek van Mielke (1997) trekt een dergelijke conclusie. Van de mensen zonder kinderen geeft 47% aan gelukkig te zijn met het leven dat zij leiden, tegenover 50% van de mensen met kinderen (Mielke, 1997). Toch is er ook onderzoek dat aantoont dat mensen met kinderen juist minder gelukkig zijn. Gehuwden met kinderen hebben vaak minder interactie met elkaar, zijn minder tevreden over de financiële situatie en zijn het veelal niet eens over de verdeling van arbeid binnen het gezin, wat resulteert in een minder gelukkig huwelijk (White et al., 1986). Wanneer onderbenutting bij de situatie komt kijken, is te beredeneren dat mensen met kinderen gelukkiger zouden zijn in een dergelijke positie dan mensen zonder kinderen. De zorg voor kinderen kost veel tijd en energie en valt daarom wellicht goed te combineren met een onderbenutte positie op de arbeidsmarkt. De volgende hypothesen kunnen worden opgesteld:

H3a: De Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H3b: De Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen is gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Gezondheid: Onderzoek van Post (2005) en van de BBC (2006) wijst uit dat welzijn, geluk, gezondheid en levensduur allen positief aan elkaar gerelateerd zijn. Post (2005) geeft aan dat positieve psychologie hierbij een belangrijke rol speelt. Positief denken en altruïstisch gedrag zorgen voor een positieve cirkel van welzijn, geluk, gezondheid en levensduur. De BBC (2006) bevestigt de stelling dat geluk en gezondheid elkaar positief beïnvloeden. Echter valt te verwachten dat ongezonde mensen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie wellicht gelukkiger zijn dan gezonde mensen in een dergelijke positie. Omdat ziekte veel tijd en energie kost, is dit wellicht goed te combineren met een baan in een onderbenutte positie. Om deze reden valt het volgende te verwachten:

H4a: De Nederlandse beroepsbevolking die ontevreden is over de eigen gezondheid, is gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H4b: De Nederlandse beroepsbevolking die tevreden is over de eigen gezondheid, is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Organisatiegrootte: Werken voor een grote organisatie leidt tot weinig werktevredenheid. Dit blijkt uit onderzoek van Beer (1964, zoals beschreven in Benda, 2011). Een hoge mate van complexiteit en een gebrek aan goede coördinatie in grote bedrijven leidt tot miscommunicaties. Ook de grote afstand tussen het hoger management en het uitvoerend personeel kan leiden tot een lage mate van werktevredenheid. Weinig werktevredenheid kan vervolgens leiden tot een lage mate van geluk (Adler & Golan, 1981). Een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie zou dus kunnen leiden tot een laag geluksgevoel. Mensen voelen zich verloren in een grote organisatie en hebben vanwege veel miscommunicatie het gevoel dat er slecht naar hen geluisterd wordt. Toch kan het hebben van een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie tevens leiden tot een groter geluksgevoel dan een onderbenutte positie in een kleine organisatie. Grote organisaties bieden veelal doorgroeimogelijkheden, waardoor het gevoel kan ontstaan dat hogerop komen altijd mogelijk is. In kleine organisaties bestaan deze mogelijkheden minder. Om deze reden kan de relatie tussen onderbenutting en geluk wanneer wordt gespecificeerd voor organisatiegrootte, twee kanten op gaan.

H5a: De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is minder gelukkig dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.

H5b: De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is gelukkiger dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.

Migranten: Migranten zijn over het algemeen, los van hun arbeidsmarktpositie, minder gelukkig dan niet-migranten (Merens, 2007). Zowel autochtone mannen als vrouwen zijn gelukkiger dan de Marokkaanse, Surinaamse, Antilliaanse en Turkse bevolking. Tevens blijkt uit onderzoek dat migranten vaker een onderbenutte arbeidsmarktpositie bekleden dan niet-migranten (Tijdens & Van Klaveren, 2011). Echter is niet eerder onderzocht of migranten in een onderbenutte arbeidsmarktpositie meer of minder gelukkig zijn dan niet-migranten. Verwacht kan worden dat migranten gelukkiger zullen zijn dan niet-migranten in een dergelijke positie, aangezien migranten

vaak naar een ander land trekken om werk te vinden. Zij zullen wellicht al gelukkig zijn om het feit dat ze werk hebben kunnen vinden. Om deze reden valt het volgende te verwachten:

H6a: Migranten zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H6b: Niet-migranten zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Arbeidsuren: Verscheidene onderzoeken geven aan dat er weinig verschil is aan te tonen tussen de geluksgevoelens van deeltijders en voltijders (Booth & Van Ours, 2008; Dobson, 1985). Tevens kunnen uit onderzoeken verschillende conclusies worden getrokken. Onderzoek van Cummins et al. (2004) toont aan dat voltijders minder gelukkig zijn dan mensen die minder werken of reeds gedeeltelijk met pensioen zijn. Faver (1982) daarentegen beweert dat deeltijders minder gelukkig zouden zijn dan voltijders. Voor zowel alleenstaanden als gehuwden zou gelden dat hoe meer uur per week er wordt gewerkt, des te gelukkiger men zou zijn. Wanneer onderbenutting in deze situatie wordt meegenomen, valt te verwachten dat deeltijders gelukkiger zullen zijn dan voltijders. Wanneer er slechts weinig uur per week gewerkt wordt, is er minder confrontatie met het werk en zal de lage werktevredenheid die er zal zijn wellicht minder tot uiting komen in het ervaren geluk dan bij voltijders, voor wie arbeid een meer prominente rol speelt in het leven. De volgende hypothesen kunnen worden opgesteld:

H7a: Deeltijders zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H7b: Voltijders zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Methode

Dataset

Om de nodige analyses uit te voeren zal de Loonwijzer dataset uit 2010 worden gehanteerd (Tijdens & Osse, 2011). De enquête die de data verzameld wordt inmiddels in ruim 75 landen afgenomen. De Loonwijzer is in te delen in zes algemene onderwerpen, namelijk beroep, werkplek, werkgeschiedenis, werktijden, contract en salaris en persoonlijke eigenschappen (Tijdens, 2005). Tevens is de variabele geluk, zoals gedefinieerd en geoperationaliseerd door Veenhoven in de dataset opgenomen. De doelgroep voor de enquête is de werkende beroepsbevolking en de bevolking die op zoek is naar een betaalde baan. Vrijwilligers, de bevolking met een onbetaalde baan en gepensioneerden worden uitgesloten van onderzoek. De enquêtes zijn in alle landen nagenoeg gelijk, waardoor internationale vergelijkingen mogelijk zijn (Tijdens et al., 2010), echter zal in dit artikel slechts gebruik worden gemaakt van de Nederlandse data.

Variabelen

Onderstaand wordt per variabele beschreven hoe deze gemeten is voor dit onderzoek. Tabel 1 geeft een overzicht van de N, het minimum, het maximum, het gemiddelde en de standaarddeviatie weer.

Geluk: De variabele geluk is gemeten aan de hand van de vraag hoe tevreden mensen over het algemeen zijn met het gehele leven. De antwoordmogelijkheden voor deze variabele zijn de cijfers 1 tot en met 10, waarbij 1 het minst tevreden en 10 het meest tevreden met het leven als geheel inhoudt.

Onderbenutting: Onderbenutting is in de Loonwijzer dataset gemeten als '*job level matches educational level*'. De antwoordmogelijkheden zijn (1) '*yes*', (2) '*no, I am underqualified for my job*' en (3) '*no, I am overqualified for my job*'. Om de variabele op een verantwoorde manier te hanteren in dit onderzoek is deze omgecodeerd tot een schaalvariabele waarbij 0 staat voor onderbenutting, 1 staat voor goede match en 2 staat voor overbenutting. Om onderbenutte werknemers te vergelijken met de rest, is tevens een dummy variabele aangemaakt waarbij 0 staat voor goede match en

overbenutting en 1 staat voor onderbenutting. Op eenzelfde wijze is een variabele gemaakt waarbij overbenutting wordt vergeleken met de rest.

Leeftijd: De variabele leeftijd is in de enquête opgenomen als een open vraag. Voor dit onderzoek zijn drie leeftijdscategorieën gemaakt, namelijk (0) 15 – 30 jaar, (1) 31 – 40 jaar en (2) 41 – 65 jaar.

Geslacht: In de Loonwijzer enquête wordt direct gevraagd naar het geslacht van de respondenten. De antwoordmogelijkheden zijn (0) man en (1) vrouw.

Kinderen: Omdat het in dit onderzoek gaat over het al dan niet hebben van thuiswonende kinderen, is de variabele kinderen gemeten aan de hand van een uit twee variabelen samengestelde, nieuwe variabele. De twee variabelen die hiervoor zijn gebruikt, zijn of men kinderen had en wanneer men kinderen had, hoeveel van hen er dan thuis woonden. Zowel respondenten die aangaven geen kinderen te hebben als respondenten die aangaven geen thuiswonende kinderen te hebben, hebben op de nieuwe variabele code '0' gekregen. Respondenten die een antwoord groter dan nul gaven op de vraag hoeveel thuiswonende kinderen zij hadden, hebben op de nieuwe variabele code '1' gekregen. Hierdoor is een variabele ontstaan die aangeeft of men (0) geen thuiswonende kinderen of (1) wel thuiswonende kinderen heeft.

Gezondheid: In de Loonwijzer dataset wordt op een schaal van 1 tot en met 5 aangegeven hoe tevreden men is met de eigen gezondheid. Respondenten die het cijfer 1 of 2 hebben gegeven, worden beschouwd als ongezond en respondenten die het cijfer 3, 4 of 5 hebben gegeven, worden beschouwd als gezond. Hierdoor ontstaat een nieuwe variabele die aangeeft dat (0) ongezond en (1) gezond is.

Organisatiegrootte: Organisatiegrootte wordt gemeten aan de hand van de variabele 'firm size workplace'. Deze variabele kende tien antwoordcategorieën, echter is dit teruggebracht naar drie. Organisatiegrootte is voor dit onderzoek verdeeld in (0) 0 – 200 werknemers, (1) 200 – 2000 werknemers en (2) meer dan 2000 werknemers.

Migranten: In de Loonwijzer dataset wordt aangegeven of men geboren is in het land waarin de enquête is afgenomen. Hierbij staat (0) voor 'nee', dus wel migrant, en (1) voor 'ja', oftewel geen migrant.

Arbeidsuren: In de Loonwijzer enquête is gevraagd hoeveel uur per week er volgens het contract door de respondent wordt gewerkt. Voor dit onderzoek is onderscheid gemaakt in (0) 35 uur of minder per week en (1) meer dan 35 uur per week.

Tabel 1. Descriptives van de variabelen

Variabele	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaarddeviatie
<i>Geluk</i>	16990	1	10	7,28	1,61
<i>Onderbenut</i>	16990	0	1	0,22	0,41
<i>Overbenut</i>	16990	0	1	0,12	0,32
<i>Benutting in schaal</i>	16990	0	2	0,90	0,57
<i>Leeftijd</i>	16990	0	2	1,05	0,86
<i>Geslacht</i>	16984	0	1	0,41	0,49
<i>Kinderen</i>	14611	0	1	0,35	0,47
<i>Gezondheid</i>	7428	0	1	0,88	0,33
<i>Organisatiegrootte</i>	13472	0	2	0,51	0,71
<i>Migranten</i>	16738	0	1	0,92	0,27
<i>Arbeidsuren</i>	15445	0	1	0,71	0,45

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting. Bewerkt door Kok (2012).

Analysetechnieken

Om een overzicht te kunnen geven van welk type mens in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkig is en welk type mens minder gelukkig, zullen voor de drie benutting groepen (onderbenut,

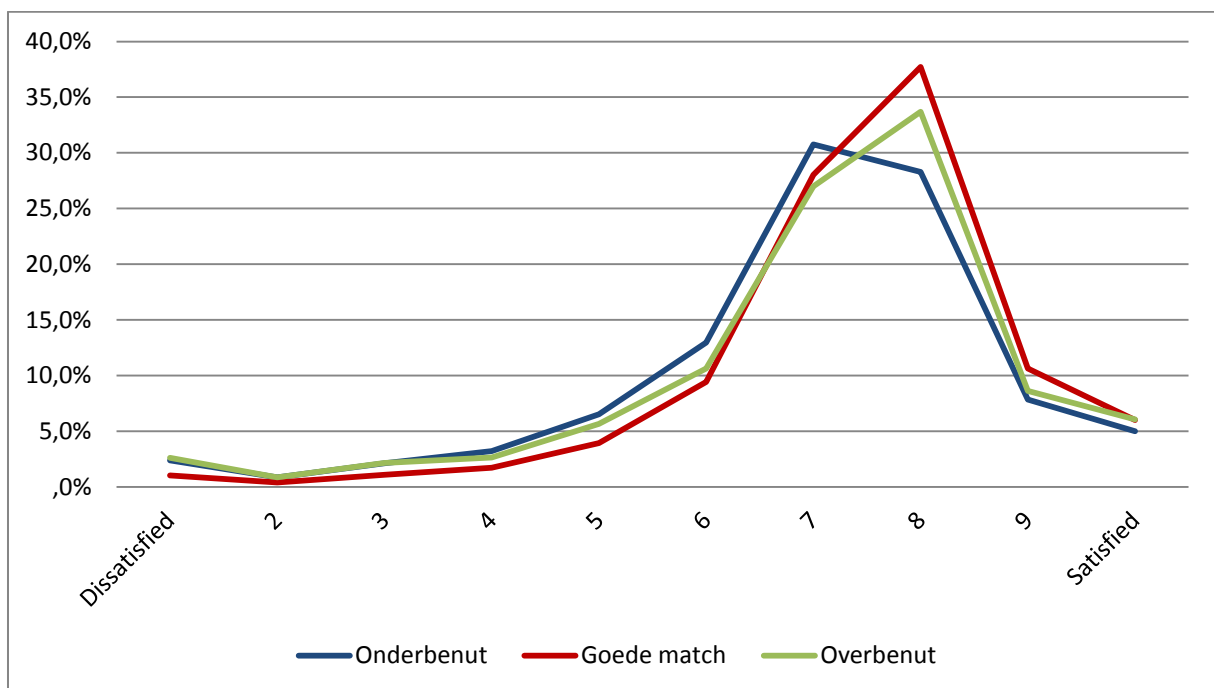
goede match en overbenut) aan de hand van univariate analyses de gemiddelde scores op geluk worden berekend, gespecificeerd voor de zeven onderscheiden factoren. Aan de hand van anova's zal worden berekend of de verschillen tussen deze gemiddelden significant zijn. Daarnaast zullen enkele meervoudige lineaire regressieanalyses plaatsvinden, om te controleren op schijnverbanden.

Resultaten

Onderstaand zal aan de hand van de resultaten van het onderzoek worden ingegaan op de twee onderzoeksvragen. Eerst zal worden ingegaan op de vraag wat de directe relatie tussen onderbenutting en geluk is, waarna zal worden gespecificeerd naar de rol die de zeven factoren spelen bij de relatie tussen onderbenutting en geluk.

Onderbenutte werkenden minder gelukkig

Uit berekeningen van de gemiddelde geluksscores per categorie van benutting, blijkt dat onderbenutten het minst gelukkig zijn. De Nederlandse beroepsbevolking in een onderbenutte arbeidsmarktpositie scoort gemiddeld een 6,96 op de variabele geluk. De overbenutte beroepsbevolking geeft gemiddeld het cijfer 7,11 aan het ervaren geluk en de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match van opleiding en werk scoort gemiddeld een 7,42. De verschillen tussen deze gemiddelden zijn significant en daarmee kan gezegd worden dat onderbenutten inderdaad minder gelukkig zijn dan de rest van de Nederlandse beroepsbevolking. In figuur 1 is duidelijk te zien dat onderbenutten het minst gelukkig zijn.

Figuur 1. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Uit de uitgevoerde regressieanalyses blijkt dat er geen schijnverbanden bestaan wat betreft de groep onderbenutten. Uit de belangrijkste regressieanalyse blijkt dat onderbenutten gemiddeld 0,34 punten lager scoren op geluk dan de rest van de Nederlandse beroepsbevolking ($p < 0,001$). De onderbenutte Nederlandse beroepsbevolking is dus daadwerkelijk minder gelukkig dan de rest van de Nederlandse beroepsbevolking. Overigens kunnen een aantal factoren ertoe leiden dat, ondanks

de onderbenutte arbeidsmarktpositie, toch flink wat geluk wordt ervaren. Opvallend is, zo blijkt uit de regressieanalyses, dat de factoren die ertoe leiden dat meer geluk in een onderbenutte positie wordt ervaren, tevens leiden tot meer geluk ongeacht de arbeidsmarktpositie. Zo zijn, ongeacht hun arbeidsmarktpositie, jongeren gelukkiger dan ouderen, vrouwen gelukkiger dan mannen, gezonden gelukkiger dan ongezonden en niet-migranten gelukkiger dan migranten. In een onderbenutte arbeidsmarktpositie, zijn deze groepen (op niet-migranten na) tevens gelukkiger dan de rest.

Effecten onderbenutting verschillen

In tabel 2 is een overzicht gegeven van alle gemiddelde geluksscores van onderbenutten, de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match en overbenutten gespecificeerd voor de zeven factoren. Tevens is voor ieder gemiddelde van onder- en overbenutten het verschil berekend met het gemiddelde van de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. Overigens, elk van de verschillen tussen de gemiddelde geluksscores is significant ($p < 0,001$).

Tabel 2. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, mensen met een goede match en overbenutten.

	Onderbenut N = 3736		Goede match N = 11262		Overbenut N = 1992	
	<i>Gemiddelde</i>	<i>Verskil met goede match</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>Verskil met goede match</i>	<i>Gemiddelde</i>	<i>Verskil met goede match</i>
15 – 30 jaar	7,06	-0,41	7,47	0	7,13	-0,34
31 – 40 jaar	6,90	-0,53	7,43	0	7,07	-0,36
41 – 65 jaar	6,85	-0,53	7,38	0	7,11	-0,27
Man	6,90	-0,50	7,40	0	7,12	-0,28
Vrouw	7,02	-0,43	7,45	0	7,08	-0,37
Wel thuiswonende kinderen	7,00	-0,45	7,45	0	7,17	-0,28
Geen thuiswonende kinderen	6,93	-0,45	7,38	0	7,00	-0,38
Ongezond	5,61	-0,74	6,35	0	5,78	-0,57
Gezond	7,11	-0,41	7,52	0	7,18	-0,34
Organisatiegrootte 0 – 200 werknemers	6,96	-0,43	7,39	0	7,07	-0,32
Organisatiegrootte 200 – 2000 werknemers	7,00	-0,45	7,45	0	7,03	-0,42
Organisatiegrootte > 2000 werknemers	6,94	-0,58	7,52	0	7,09	-0,43
Wel migrant	6,55	-0,63	7,18	0	6,15	-1,03
Niet migrant	7,01	-0,43	7,44	0	7,17	-0,27
Werkt ≤ 35 uur per week	7,05	-0,39	7,44	0	6,97	-0,47
Werkt > 35 uur per week	6,90	-0,51	7,41	0	7,11	-0,30

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting. Bewerkt door Kok (2012).

Sterker onder ouderen: Uit de tabel blijkt dat 15 – 30 jarigen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,41 punten lager scoren op de variabele geluk dan 15 – 30 jarigen die zich in een goede match positie bevinden. Een vergelijking van de categorie onderbenut en goede match voor 31 – 40 jarigen en 41 – 65 jarigen levert voor beide leeftijdsgroepen een verschil van - 0,53 op. Voor hen telt onderbenutting dus zwaarder mee in het ervaren geluk. Hiermee kan hypothese 1a worden bevestigd. Jongeren van 15 – 30 jaar zijn inderdaad gelukkiger in een

onderbenutte arbeidsmarktpositie dan 31 – 40 jarigen en 41 – 65 jarigen. Echter, hypothese 1b en 1c worden verworpen.

Sterker onder mannen: Mannen in een onderbenutte positie scoren gemiddeld 0,50 punten lager op de geluksschaal dan wanneer zij zich in een goede match positie bevinden. Vrouwen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie daarentegen, scoren gemiddeld 0,43 punten lager op de variabele geluk dan wanneer zij een goede match tussen opleiding en werk hebben. Dit toont aan dat mannen inderdaad meer last hebben van onderbenutting dan vrouwen. Hiermee kunnen hypothesen 2a en 2b worden bevestigd.

Kinderen geen verschil: Zowel de Nederlandse beroepsbevolking met als de Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen scoren gemiddeld 0,45 punten lager op de variabele geluk dan wanneer zij zich in een goede match positie had bevonden. Aan de hand van dit gelijke resultaat kan worden gesteld dat het hebben van thuiswonende kinderen niet van invloed is op de relatie tussen onderbenutting en geluk. Zowel hypothese 3a als hypothese 3b worden dus verworpen.

Sterker bij slechte gezondheid: De ongezonde beroepsbevolking in een onderbenutte positie op de arbeidsmarkt scoort gemiddeld 0,74 punten lager op de variabele geluk dan de ongezonde beroepsbevolking in een goede match positie, terwijl het verschil tussen de gemiddelden bij de gezonde beroepsbevolking slechts -0,41 is. Dit geeft aan dat het ongezonde deel van de Nederlandse beroepsbevolking meer last heeft van onderbenutting dan het gezonde deel van de beroepsbevolking. Hypothesen 4a en 4b moeten dus worden verworpen, aangezien een tegenovergesteld verband kan worden aangetoond. Dat de ongezonde Nederlandse beroepsbevolking minder gelukkig is in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan de gezonde Nederlandse beroepsbevolking, zou kunnen worden veroorzaakt door de dubbele problemen die worden ervaren. Naast ziekte en ontevredenheid over de eigen gezondheid is tevens sprake van werk onder het verkregen niveau. Een opeenhoping van meerdere problemen kan leiden tot het belanden in een negatieve cirkel van gedachten en kan daardoor het ervaren geluk doen verlagen. Dit zou tevens de zeer lage gemiddelde geluksscore voor ongezonde, onderbenutten van 5,61 verklaren.

Sterker bij grote organisatie: Wanneer wordt gespecificeerd voor organisatiegrootte is te zien dat onderbenutte werknemers in een kleine organisatie (0 – 200 werknemers) gemiddeld 0,43 punten lager scoren op geluk dan werknemers in een kleine organisatie die een goede match van opleiding en werk hebben. Het verschil tussen de gemiddelden voor werknemers in middelgrote organisaties (200 – 2000 werknemers) en grote organisaties (> 2000 werknemers) is respectievelijk -0,45 en -0,58. Deze oplopende reeks in de verschillen tussen gemiddelde geluksscores toont aan dat hoe groter een organisatie, des te minder gelukkig de werknemers zijn met een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Hiermee kan hypothese 5a worden bevestigd en 5b worden verworpen.

Sterker onder migranten: Voor migranten geldt dat zij in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,63 punten lager scoren op geluk dan wanneer zij zich in een goede match positie bevinden. Niet-migrant scoren gemiddeld 0,43 punten lager op de geluksschaal dan wanneer zij in een goede match positie hadden gezeten. Dat het verschil tussen de gemiddelde geluksscores voor migranten hoger is dan voor niet-migrant, wil zeggen dat migranten meer last hebben van onderbenutting dan niet-migrant. Hypothese 6a en 6b moeten dus worden verworpen, aangezien een tegenovergesteld verband wordt gevonden. Dat migranten minder gelukkig zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan niet-migrant, zou wellicht kunnen worden verklaard door het belang dat migranten hechten aan arbeid. Juist omdat arbeid zo belangrijk voor hen is, kan werk

onder het niveau leiden tot frustratie en weinig werktevredenheid, dat als gevolg een lager geluksgevoel heeft.

Sterker onder voltijders: Tot slot blijkt uit gemiddeldeberekeningen waarbij wordt gespecificeerd voor arbeidsuren, dat deeltijders in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,39 punten lager scoren op geluk dan wanneer zij in een goede match positie hadden gezeten. Voor voltijders is het verschil tussen de gemiddelde geluksscores -0,51. Dit wijst erop dat deeltijders minder last hebben van onderbenutting dan voltijders. Hypothese 7a en hypothese 7b kunnen aan de hand van deze resultaten worden bevestigd.

Conclusie

Onderbenutte werkenden zijn minder gelukkig dan overbenutte werkenden en dan de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. Toch zijn sommige typen mensen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger dan anderen. Zo zijn, in een onderbenutte arbeidsmarktpositie, jongeren gelukkiger dan ouderen, vrouwen gelukkiger dan mannen, de gezonde beroepsbevolking gelukkiger dan de ongezonde beroepsbevolking, werknemers in kleine organisaties gelukkiger dan werknemers in grote organisaties en niet-migranten gelukkiger dan migranten. Ouderen, het ongezonde deel van de beroepsbevolking, in voltijd werkenden, mannen, werknemers in grote organisaties of migranten zijn ongelukkig als hun capaciteiten onderbenut zijn in hun baan. Bij een combinatie van meerdere factoren zal een onderbenutte arbeidsmarktpositie leiden tot een verdere daling van het ervaren geluk. Voor jonge, gezonde vrouwen die geen migrant zijn en in deeltijd werken in een kleine organisatie is een onderbenutte arbeidsmarktpositie echter niet kwalijk. Voor deze groepen mensen is het goed mogelijk een onderbenutte arbeidsmarktpositie te accepteren, zonder dat het ervaren geluk hierdoor sterk zal dalen.

Literatuur

- Abdel-Khalek, A. M. (2006). Happiness, Health, and Religiosity: Significant Relations. *Mental Health, Religion and Culture*, vol. 9, p. 85 – 97.
- Abrams, M. & Hall, J. (1972). The Condition of the British People: Report on a Pilot Survey using Self Rating Scales. *Unpublished Paper, Social Science Research Council*. London: UK.
- Abramson, M., Angers, W., Cheperon, J., Kohut, M. & Lalouch, H. (1981). Pilot Analysis of a Happiness Questionnaire. *Psychological Reports*, vol. 48, p. 570.
- Adler, S. & Golan, J. (1981). Lateness as Withdrawal Behavior. *Journal of Applied Psychology*, vol. 66, p. 544 - 554.
- Algemeen Dagblad (1982). Geluk in Nederland. *Unpublished Report nr 3810 i.o.o. Algemeen Dagblad*. Amsterdam: Centrum BV.
- Bakker, S. & Landsmeer, M. (1985). De Nederlander: een Individualistisch Kuddedier. *Unpublished Research Report*. Amsterdam: Interview B.V
- BBC (2006). The Happiness Formula: Opinion Poll. *GfK-NOP poll 421059, commissioned by BBC*. London: UK.
- Benda, L. (2011). Secundaire arbeidsvoorwaarden zijn wel erg secundair. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen arbeidsvoorwaarden en satisfactie. Verkregen op 24 mei 2012, van <http://oaithesis.eur.nl/ir/repub/asset/9316/Benda.pdf>
- Booth, A. L. & Ours, J. C., van (2008). Job Satisfaction and Family Happiness: The Part-Time Work Puzzle. *The Economic Journal*, vol. 118, issue 526, p. F77 – F99.

- Büchel, F. (2002). The effects of overeducation of productivity in Germany – the firms' viewpoint. *Economics of Education Review*, vol. 21, issue 3, p. 263 – 275.
- Cummins, R. A., Davern, M. T., Eckersley, R., Lo, S. K., Okerstrom, E. & Woerner, J. (2004). Australian Unity Wellbeing Index, Survey 10, Report 10.0. The Wellbeing of Australians. Health and Body Weight. *Australian Center on Quality of Life*, Melbourne: Australia.
- Dobson, C. D. (1985). Attitudes and Perceptions. *Late Life Transitions*. Dordrecht: Netherlands, p. 123 – 136.
- Faver, C. A. (1982). Life Satisfaction and the Life-Cycle: The Effects of Values and Roles on Women's Well-Being. *Sociology and Social Research*, vol. 66, p. 435 – 452.
- Groeneveld, S. & Hartog, J. (2004). Overeducation, wages and promotions within the firm. *Elsevier*, vol. 11, p. 701 – 714.
- Helliwel, J. F. & Putnam, R. D. (2004). The Social Context of Well-Being. *Philosophical Transactions: Biological Sciences*, Vol. 359, No. 1449, p. 1435 – 1446.
- Koster, F. & Wielers, R.J.J. (2011). Welvaart en arbeidsmotivatie: een internationale vergelijking. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 27(1), p. 9-24.
- Lecq, S. G. (2004). Levensloopbanen. *Economisch Statistische Berichten*, jaargang 89, nr. 4427, p. D36.
- Merens, A. (2007). Veel geluk in 2007. Het geluk van een Marokkaanse vrouw. *SCP-nieuwjaarsuitgave 2007*, p. 34 – 37.
- Mielke, C. (1997). Wollhbefinden und Fitness. Eine empirische Analyse zur Lebens-, Gesundheits- und Freizeitzufriedenheit älterer Menschen. *Dissertation, University of Cologne – medical faculty: Germany*.
- Post, S. G. (2005). Altruism, happiness, and health: it's good to be good. *International Journal of Behavioral Medicine*, vol. 12, nr. 2, p. 66 – 77.
- Tijdens, K.G. (2002). Gender Roles and Labor Use Strategies: Woman's part-Time Work in the European Union. *Feminist Economics*, 8(1), p. 71-99
- Tijdens, K.G. (2005). *Introduction to the WageIndicator dataset*. Verkregen op 18 juni 2012, van <http://www.wageindicator.org/documents/publicationslist/Introductiondataset2005>
- Tijdens, K. G. & Klaveren, M. van (2011). Over- and underqualification of migrant workers. Evidence from WageIndicator survey data. Amsterdam, University of Amsterdam, AIAS Working Paper 11 – 110.
- Tijdens, K.G. en Osse, P. (2011). WageIndicator continuous web-survey on work and wages. Amsterdam: University of Amsterdam/AIAS and Stichting Loonwijzer.
- Tijdens, K.G., Zijl, S. van, Hughie-Williams, M., Klaveren, M. van, Steinmetz, S. (2010). Codebook and explanatory note on the WageIndicator dataset a worldwide, continuous, multilingual web-survey on work and wages with paper supplements. Amsterdam, University of Amsterdam, *AIAS Working Paper 10-102*
- Tsang, M. C. & Levin, H. M. (1985). The economics of overeducation, *Economics of Education Review*, vol. 4, issue 2, p. 93 – 104.
- Veenhoven, R. (2007). *Als geld niet gelukkig maakt, waarom werken we dan nog zo hard?* Verkregen op 25 februari 2012, van <http://repub.eur.nl/res/pub/12757/2007j-fulln.pdf>

Veenhoven, R. (2010). *Maakt geld gelukkig?* Verkregen op 25 februari 2012, van <http://repub.eur.nl/res/pub/22251/2010f-fulln.pdf>

Veenhoven, R. (2012). *World Database of Happiness*. Verkregen op 2 april 2012, van <http://www1.eur.nl/fsw/happiness/>

Ventegodt, S. (1996). Liskvalitet hos 4500 31-33-årige. (The Quality of Life of 4500 31-33-Year-Olds). *Forskningscentrets Forlag*, Denmark:Copenhagen.

White, L. K., Booth, A. & Edwards, J. N. (1986). Children and Marital Happiness. Why the Negative Correlation? *Journal of Family Issues*, vol.7, nr. 2, p. 131 – 147.

Inhoudsopgave

Titelblad	2
Voorwoord	3
Artikel gebaseerd op scriptie	4
1. Inleiding	18
2. Probleemstelling en deelvragen	20
2.1 Doel- en vraagstelling	20
2.2 Deelvragen	20
2.2.1 Theoretische deelvragen	21
2.2.2 Empirische deelvragen	21
2.3 Leeswijzer	22
3. Theorie	23
3.1 Onderbenutting en geluk	23
3.1.1 Arbeid en geluk	23
3.1.2 Definitie geluk	25
3.1.3 Definitie onderbenutting	26
3.2 Factoren van invloed op relatie onderbenutting en geluk	29
3.2.1 Leeftijd	29
3.2.2 Geslacht	30
3.2.3 Kinderen	31
3.2.4 Gezondheid	33
3.2.5 Organisatiegrootte	33
3.2.6 Migranten	34
3.2.7 Arbeidsuren	35
3.3 Hypothesenoverzicht	37
4. Methodologie	40
4.1 Dataset	40
4.2 Onderzoekscasus	41
4.3 Variabelen	41
4.3.1 Onderbenutting	42
4.3.2 Geluk	42
4.3.3 Leeftijd	43
4.3.4 Geslacht	43

4.3.5 Kinderen	43
4.3.6 Gezondheid	44
4.3.7 Organisatiegrootte	45
4.3.8 Migranten	45
4.3.9 Arbeidsuren	45
4.4 Controlevariabelen	47
4.5 Uitvoering onderzoek	48
5. Resultaten	49
5.1 Beschrijvend onderzoek naar onderbenutting en geluk	49
5.1.1 Het effect van leeftijd	51
5.1.2 Het effect van geslacht	54
5.1.3 Het effect van kinderen	56
5.1.4 Het effect van gezondheid	59
5.1.5 Het effect van organisatiegrootte	62
5.1.6 Het effect van migrant zijn	65
5.1.7 Het effect van arbeidsuren	68
5.2 Geluk gecontroleerd voor zeven factoren	70
5.2.1 Geluk gecontroleerd voor zes factoren	71
5.2.2 Geluk gecontroleerd voor alle factoren	75
5.2.3 Schijnverbanden en belangrijke variabelen	78
6. Conclusie en discussie	80
6.1 Hypothesen	80
6.2 Beantwoording vraagstelling	82
6.2.1 Beantwoording deelvragen	82
6.2.2 Beantwoording centrale vraagstelling	86
6.3 Aanbevelingen en implicaties	86
7. Referenties	88
8. Appendix	97
8.1 Omschrijving variabelen	97
8.2 Frequentietabellen	100
8.3 Correlatiematrix	103
8.4 Meervoudige lineaire regressieanalyses	104

1. Inleiding

Het fenomeen geluk wordt binnen de sociologie al jaren onderzocht. Op de World Database of Happiness, die aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam wordt bijgehouden door Ruut Veenhoven, staan momenteel 6896 publicaties met betrekking tot geluk. Op diezelfde website zijn in totaal 14327 correlaties te vinden waarbij de variabele geluk betrokken is (Veenhoven, 2012). Niet alleen in de psychologie, maar juist ook binnen de sociologie zijn vraagstukken rondom geluk zeer interessant. Één van de bekendste werken uit de sociologie over geluk is *Conditions of Happiness* van Ruut Veenhoven. In dit boek worden 245 uitgevoerde empirische onderzoeken met elkaar vergeleken, waaruit de condities blijken die zorgen voor een positieve waardering van het leven (Veenhoven, 1984). Erfelijke factoren en sociale relaties zijn voorbeelden van deze condities. Een andere conditie die invloed heeft op de positieve waardering van het leven als geheel, die vooral voor de arbeidsociologie van belang is, is opleiding en beroep. 10% van het geluksgevoel van mensen wordt bepaald door de opleiding die wordt gevolgd en welk beroep wordt uitgeoefend (Veenhoven, 2010). Vooral de combinatie van deze twee factoren kan interessant zijn voor sociologisch onderzoek, omdat het toegevoegde waarde zal hebben binnen de literatuur naar geluk, vanwege de relatie tussen opleiding, werk en geluk die wordt onderzocht. Deze relatie zal in deze scriptie dan ook centraal staan.

Omdat 10% van het geluksgevoel van mensen wordt bepaald door opleiding en beroep, is het interessant te onderzoeken hoe een combinatie van opleiding en werk precies van invloed is op geluk. Welke opleiding wordt gevolgd en welk beroep daar vervolgens aan wordt gekoppeld, kan van belang zijn voor het geluksgevoel van mensen. Om deze reden wordt in deze scriptie onderzocht welk effect het hebben van een bepaald opleidingsniveau in combinatie met een baan op een ander niveau zal hebben op het geluksgevoel van mensen. Het hebben van een opleiding op het ene niveau en werk op een ander niveau, wordt aangeduid met het begrip statusinconsistentie. Ik richt me in dit onderzoek vooral op onderbenutting, waarbij een hoge opleiding gecombineerd wordt met een baan op een lager niveau.

Een opleiding op het ene niveau en werk op een ander niveau zou ervoor kunnen zorgen dat mensen minder tevreden zijn met het werk dat ze doen. Het missen van een uitdaging in het dagelijks werk kan bepalend zijn voor het geluksgevoel van mensen. Toch hoeft het bekleden van een onderbenutte arbeidsmarktpositie niet perse negatief te zijn voor het geluk dat mensen ervaren. Zo kan het voor bijvoorbeeld jonge vrouwen die naast hun werk tevens zorgtaken uitvoeren zelfs fijn zijn werk onder hun niveau te hebben. Op deze manier kost het werk hen niet al hun energie en kunnen ze meer tijd en energie kwijt in zaken naast het werk. In deze scriptie zal worden onderzocht

voor welke mensen het werken in een onderbenutte arbeidsmarktpositie een negatief en voor welke mensen het een positief effect zal hebben op hun geluksgevoelens.

2. Probleemstelling en deelvragen

In deze paragraaf zal de probleemstelling zoals die in dit onderzoek wordt onderzocht, naar voren komen. De probleemstelling wordt uitgesplitst in de doelstelling en de vraagstelling van het onderzoek. Vervolgens wordt de centrale vraagstelling van het onderzoek opgesplitst in een aantal theoretische en empirische deelvragen.

2.1 Doel- en vraagstelling

In reeds bestaande literatuur over onderbenutting is er aandacht voor definities van onderbenutting, kenmerken van mensen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie en de gevolgen van onderbenutting voor de economie en het inkomen van mensen (Groeneveld & Hartog, 2004; Allen & Van der Velden, 2001; Bender & Heywood, 2006). Het doel van deze scriptie is vooral om inzicht te krijgen in de gevolgen van een onderbenutte arbeidsmarktpositie voor het geluksgevoel van de Nederlandse beroepsbevolking op microniveau. De relatie tussen onderbenutting en het ervaren geluk staat hierbij centraal. De scriptie zou zowel een aanvulling zijn op de theorie over onderbenutting als op de theorie over geluk. Dit onderzoek zou niet slechts wetenschappelijk, maar ook maatschappelijk van belang kunnen zijn. De uitkomsten van het onderzoek zouden ertoe dienen het voor mensen mogelijk te maken een meer geïnformeerde keuze te maken die van invloed is op hun leven. Mensen die overwegen een baan onder hun niveau aan te nemen, zijn erbij gebaat te weten hoe deze keuze van invloed kan zijn op hun geluk.

De vraagstelling van dit onderzoek luidt:

Wat is de invloed van onderbenutting op de arbeidsmarkt op geluk voor verschillende typen mensen?

2.2 Deelvragen

Om deze vraagstelling te kunnen beantwoorden en het doel van de scriptie te kunnen bereiken, zullen theoretische begrippen helder en empirische relaties duidelijk moeten zijn. Om deze reden wordt de vraagstelling onderstaand opgesplitst in een aantal theoretische en een aantal empirische deelvragen.

2.2.1 Theoretische deelvragen

1. *Wat is in de bestaande literatuur reeds bekend over arbeid en geluk?*

Om niet reeds gedaan onderzoek nog eens uit te voeren, is het van belang te onderzoeken wat in de literatuur al bekend is over de relatie tussen arbeid en geluk.

2. *Wat is geluk?*

Het is van belang het begrip geluk te definiëren, aangezien het hier gaat om een afhankelijke variabele die in de reeds bestaande literatuur niet eenduidig wordt gedefinieerd. Geluk is een subjectief begrip en het zal dus goed afgebakend moeten worden om iets over te kunnen zeggen.

3. *Wat wordt verstaan onder een onderbenutte arbeidsmarktpositie?*

Evenals geluk wordt in de bestaande literatuur ook het begrip onderbenutting niet overal op dezelfde wijze gedefinieerd. Het is dus van belang ook deze onafhankelijke variabele duidelijk voor ogen te hebben.

4. *Welke factoren spelen een rol in de relatie tussen onderbenutting en geluk?*

Het is van belang de factoren die een rol spelen in de relatie tussen onderbenutting en geluk duidelijk voor ogen te hebben, aangezien op deze manier de doelgroep aan te spreken is. Wanneer mensen hun eigen situatie herkennen in de verschillende factoren die worden besproken, hebben zij de mogelijkheid de gevolgen te overzien wanneer zij zullen kiezen voor een baan onder hun niveau.

2.2.2 Empirische deelvragen

5. *Wat is de directe relatie tussen onderbenutting en geluk?*

Allereerst is het van belang de directe relatie tussen onderbenutting en geluk bloot te leggen. Wanneer blijkt dat er inderdaad een verband is tussen deze twee, kun je verder onderzoeken welke verklaringen daaraan ten grondslag zullen liggen.

6. Welke rol spelen de onderscheiden factoren bij de relatie tussen onderbenutting en geluk?

Om erachter te komen welke factoren een positief ofwel negatief effect hebben op het geluksgevoel van mensen in combinatie met een onderbenutte arbeidsmarktpositie, is het nodig voor elke factor apart te bekijken welke rol die factor speelt bij de relatie tussen onderbenutting en geluk. De factoren die zullen worden gebruikt, zijn geselecteerd op basis van reeds bestaande literatuur. Tevens was van deze factoren uit de World Database of Happiness reeds bekend dat zij van invloed zijn op geluk (Veenhoven, 2012).

2.3 Leeswijzer

Reeds is ingeleid waar het onderzoek in deze scriptie over zal gaan. De onderzoeksvraag is opgedeeld in verscheidene deelvragen. In het volgende gedeelte zal allereerst de theoretische kadering van het onderzoek worden besproken. De begrippen onderbenutting en geluk zullen hierbij een belangrijke rol spelen. Daarnaast zullen verscheidene factoren naar voren komen die van invloed kunnen zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk. Hoofdstuk 4 zal zich richten op de methodologie achter het onderzoek. De dataset zal worden ingeleid, waarna alle variabelen zullen worden besproken. Vervolgens worden de resultaten van het onderzoek uiteengezet, waarna een concluderend slotwoord zal volgen.

3. Theorie

In het theoretisch gedeelte van deze scriptie zal nader worden ingegaan op de relatie tussen arbeid en geluk. Tevens zal worden ingegaan op de belangrijkste begrippen van het onderzoek, namelijk onderbenutting en geluk. Tot slot wordt benadrukt welke andere factoren van invloed kunnen zijn op geluk en op de relatie tussen benutting op de arbeidsmarkt en geluk.

3.1 *Onderbenutting en geluk*

De centrale relatie in dit onderzoek is die tussen onderbenutting en geluk. Het gaat om de vraag of een onderbenutte arbeidsmarktpositie van invloed is op de subjectieve waardering die een individu aan het leven geeft. Om een antwoord te vinden op deze vraag, is het allereerst van belang de relatie tussen arbeid en geluk uiteen te zetten.

3.1.1 *Arbeid en geluk*

De Nederlandse samenleving in de 19^e eeuw wordt gekenmerkt door de standenmaatschappij. Vooral afkomst was bepalend voor de positie die je in de samenleving innam. De opleiding die werd gevolgd, evenals het werk dat werd uitgevoerd, werden bepaald door afkomst. Sociale mobiliteit was een weinig voorkomend fenomeen. Vooral verticale sociale mobiliteit op de arbeidsmarkt kwam zelden voor (Meijnen, 2003). Verschillende sectoren en verschillende arbeidsniveaus kenden hun vaste kern van medewerkers. Tussen hiërarchische niveaus was weinig mobiliteit (Knotter, 1986). Wanneer je eenmaal een plaats op de arbeidsmarkt verworven had, bleef je daar meestal de rest van je leven. Loopbanen kwamen toentertijd vaker voor dan tegenwoordig. Zoals Lecq (2004) stelt was het leven vroeger overzichtelijker. Binnen een gezin was er één loopbaan, namelijk die van de man buitenshuis op de arbeidsmarkt. De vrouw zorgde veelal voor de kinderen en het huishouden. De arbeidsmarkt was redelijk stabiel (Lecq, 2004). Een stabiele positie op de arbeidsmarkt zorgt voor zekerheid. Echter kan een stabiele onderbenutte arbeidsmarktpositie tevens zorgen voor onzekerheid en ongeluk. Arbeid was vooral voor mannen de belangrijkste bezigheid in het leven. Een constante nadruk op de arbeidsmarktpositie maakt mensen bewust van hun positie. Juist omdat arbeid vroeger een prominentere plaats in het leven van mensen innam, lag er veel nadruk op het werk. Koster en Wielers (2011) stellen dat wanneer de welvaart toeneemt, de arbeidsethos afneemt. Dit duidt erop dat arbeid vroeger inderdaad belangrijker was voor mensen dan dat nu het geval is, aangezien de welvaart nu groter is dan ruim een eeuw geleden. Wanneer men toentertijd een onderbenutte arbeidsmarktpositie bekleedde, had dit wellicht meer invloed op het leven dan tegenwoordig, aangezien arbeid vroeger een meer prominente plek in het leven innam. Dit

bewustzijn zou ertoe kunnen leiden dat mensen met een onderbenutte positie op de arbeidsmarkt inderdaad minder gelukkig zijn dan mensen met een goede match van opleiding en werk.

Uit onderzoek van Koster en Wielers (2011) blijkt dat de welvaart in westerse landen de afgelopen jaren is toegenomen. Met deze toename van welvaart, nam de arbeidsethos af. Arbeid neemt een steeds minder prominente plek in, in het leven van mensen. Andere zaken in het leven, zoals het gezin en vrijetijdsbesteding, winnen terrein (Koster & Wielers, 2011). Naast het feit dat arbeid steeds minder belangrijk wordt, neemt ook de verticale sociale mobiliteit toe. Steeds meer mogelijkheden binnen het onderwijs leiden tot een toename van mobiliteit op de arbeidsmarkt (Van Heek, 1945). Ook het feit dat mensen meer zicht hebben op allerlei mogelijkheden, leidt ertoe dat zij zich gemakkelijker verticaal op de arbeidsmarkt bewegen (Van den Oever, 1999).

De afname van arbeidsethos lijkt er op te kunnen wijzen dat een arbeidsmarktpositie tegenwoordig minder van belang is bij de waardering die iemand geeft aan het leven. De toename in verticale sociale mobiliteit wijst er op dat de arbeidsmarkt tegenwoordig minder stabiel is. Hierdoor hechten mensen wellicht minder waarde aan hun huidige positie op de arbeidsmarkt en laten zij hun arbeidsmarktpositie tevens wellicht niet zwaar meetellen in de waardering voor hun leven. De vraag is dan ook of er nog wel een relatie bestaat tussen een onderbenutte arbeidsmarktpositie en geluk.

Er zijn verscheidene aanwijzingen in de reeds bestaande literatuur die erop lijken te duiden dat arbeid nog wel degelijk een rol speelt bij het geluksgevoel van mensen. Veenhoven (2010) geeft aan dat arbeid nog altijd 10% van het geluksgevoel van mensen voorspelt. Daarnaast is het zo dat, ondanks dat we in een postmoderne samenleving leven, traditionele rollenpatronen nog altijd bestaan. Binnen veel gezinnen is de man nog altijd de kostwinner, terwijl de vrouw tweede verdiener is en daarnaast voor de kinderen en het huishouden zorgt (Tijdens, 2002). Vooral voor mannen neemt arbeid dus nog een belangrijke rol in, in het leven. Wanneer arbeid een prominente plek in het leven inneemt, zal het wellicht tevens zwaar wegen bij de beoordeling van geluk in het leven. Dat traditionele rollenpatronen in de hedendaagse samenleving nog bestaan, zou ervoor kunnen zorgen dat arbeid vooral voor mannen een belangrijke rol in het leven speelt en dus mede bijdraagt aan het algemene geluksgevoel. Tot slot blijkt uit onderzoek van Bartels en De Groot (1996) dat de verticale mobiliteit van vrouwen nog altijd zeer beperkt is. Zij concluderen dit uit het feit dat een zeer gering aantal vrouwen een leidinggevende functie bekleedt. Hoewel zij wel aangeven dat de verticale mobiliteit van vrouwen de afgelopen jaren stijgt, is er nog een zeer beperkt aantal vrouwen dat zich verticaal op de arbeidsmarkt beweegt. Bovenstaande aanwijzingen kunnen erop duiden dat arbeid nog altijd van invloed kan zijn op de mate van geluk die wordt ervaren.

Onderzoek dat gespecificeerd is op de daadwerkelijke relatie tussen onderbenutting en geluk, heb ik niet kunnen vinden. Om deze reden zullen, later in dit theoretisch hoofdstuk, op basis van literatuur over arbeid, literatuur over geluk en van gezond verstand enkele factoren naar voren worden gebracht die van invloed kunnen zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk. Of deze relatie daadwerkelijk bestaat en hoe de relatie er uit zal zien, zal in deze scriptie worden onderzocht.

3.1.2 Definitie geluk

Hoewel vaak wordt gesteld dat geluk een subjectief begrip is dat door ieder ander verschillend wordt beleefd, kan geluk, evenals onderbenutting, naast op een subjectieve wijze tevens op objectieve wijze gedefinieerd worden. Een onderzoek waarin geluk objectief gedefinieerd wordt, is van Green en Reid (1996). Zij definiëren geluk als een wenselijke kwaliteit van het leven (Green & Reid, 1996, p. 67). Aan de hand van twee experimenten concluderen zij dat geluk objectief gedefinieerd, betrouwbaar geobserveerd en systematisch bevorderd kan worden (Green & Reid, 1996, p. 76). Volgens hen is het mogelijk geluk als onderzoeker te observeren en meetbaar te maken.

Ook Parducci (1995) definieert geluk op een objectieve manier. Subjectieve manieren om geluk te definiëren zijn volgens hem niet langer gewenst. Parducci (1995) geeft aan dat geluk wordt gezien als balans waarbij plezier zwaarder weegt dan pijn (Parducci, 1995, p. 9). Er wordt vervolgens een onderscheid gemaakt in prescriptieve en descriptieve definities van geluk. Geluk wordt vaak als normatief begrip gezien. Iemand wil liever gelukkig zijn dan ongelukkig. Wanneer geluk in deze context wordt gebruikt, wordt gebruik gemaakt van een prescriptieve definitie van geluk. Geluk wordt dan gezien als gemoedstoestand waarin iedereen zich wil bevinden. Een descriptieve definitie van geluk wordt veelal gebruikt om geluk op een objectieve wijze te beschrijven. Echter, zo geeft Parducci (1995) aan, bestaan er geen objectieve criteria waaraan moet worden voldaan om gelukkig te zijn. Plezier en pijn zijn subjectieve emoties. Om geluk op een zo objectief mogelijke wijze te kunnen definiëren, zijn precieze specificaties van voorwaarden nodig waaraan moet worden voldaan om gelukkig te zijn. Op deze manier is abstractie uit het begrip geluk te halen.

Ondanks dat Parducci (1995) aangeeft dat subjectieve definities van het begrip geluk onwenselijk zijn, zijn er nog altijd wetenschappers die geluk als subjectief beschouwen. Onderzoeken van onder andere Davey, Chen en Lau (2009), Lyubomirsky en Lepper (1999), Myers en Diener (1996) en Diener, Scollon en Lucas (2003) definiëren geluk allen als subjectief welzijn en gebruiken subjectieve maatstaven om geluk te meten. Ook Veenhoven (2007) hanteert een subjectieve definitie van geluk. Hij definieert geluk namelijk als de subjectieve waardering van het eigen leven als

geheel. Het begrip kan ook wel worden vertaald als levensvoldoening. Het gaat bij geluk om de waardering van het leven die mensen er zelf aan geven. Veenhoven (2007) stelt dat geluk iets is dat zich in de gedachten van mensen bevindt. Het is daarmee nu eenmaal een subjectief begrip.

Veel economen zien het begrip geluk als gelijk aan het begrip welvaart. Wanneer de welvaart in een land stijgt, stijgt tevens het geluksgevoel. Echter, met deze gelijkschakeling van begrippen, worden vele belangrijke vragen en gegevens achterwege gelaten (Veenhoven & Timmermans, 1998). Het is namelijk nog maar de vraag of een blijvend stijgende economische situatie ons steeds gelukkiger blijft maken. In reeds uitgevoerd onderzoek komt naar voren dat de welvaart van een land een sterke relatie kent met het geluksgevoel van mensen. Mensen in rijkere landen zouden meer gelukkig zijn. Echter blijkt ook dat mensen in rijke landen bij een individuele inkomensstijging niet perse meer gelukkig worden dan anderen (Veenhoven, 2007). Geld en welvaart hoeven dus niet automatisch gelijkgeschakeld te zijn aan geluk. Om deze reden wordt geluk in deze scriptie dan ook niet opgevat als de welvaart in het land.

Tevens zal een objectieve definitie van het begrip geluk in dit onderzoek niet worden gehanteerd. Hoewel Parducci (1995) aangeeft dat een subjectieve definitie van het begrip geluk niet langer gewenst is, geeft hij tevens aan dat de manier waarop geluk gedefinieerd wordt, afhankelijk is van hoe het begrip in het onderzoek wordt gebruikt. Omdat het in dit onderzoek gaat over de vraag of mensen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie meer of minder gelukkig zijn dan mensen die zich niet in een dergelijke positie bevinden, gaat het om de subjectieve staat van welbevinden. Mensen kunnen dit het beste zelf aangeven door antwoord te geven op de vraag hoe tevreden zij zijn met hun leven als geheel (Veenhoven, 2007). Geluk zal in dit onderzoek daarom worden gezien als een subjectieve waardering van het leven als geheel.

3.1.3 Definitie onderbenutting

Onderbenutting wordt in de literatuur op verschillende wijzen gedefinieerd. Een veel voorkomende definitie die duidelijk maakt waar het begrip over gaat, komt van Groeneveld en Hartog (2004). Zij beschrijven statusinconsistentie als de relatie tussen het opleidingsniveau dat mensen hebben behaald en het opleidingsniveau dat wordt gevraagd voor het werk dat mensen doen. Wanneer het verkregen opleidingsniveau hoger is dan het gevraagde opleidingsniveau, kun je spreken van een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Groeneveld en Hartog (2004) spreken bij hun definitie van onderbenutting vooral over opleidingsniveau. Chevalier (2003) geeft aan dat het van belang is om naast opleidingsniveau tevens

de vaardigheden van onderzochten mee te nemen bij het definiëren van onderbenutting. Wanneer onderbenutting gemeten wordt op basis van opleidingsniveau, wordt uitgegaan van homogeniteit van werknemers en banen. Er wordt op deze manier geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende vaardigheden die werknemers kunnen bezitten. Werknemers die een hoger opleidingsniveau hebben dan andere werknemers, kunnen wat betreft vaardigheden toch op hetzelfde niveau zitten. Chevalier (2003) meent dus dat je deze werknemers als op hetzelfde niveau moet zien en dat juist een onderscheid moet worden gemaakt tussen werknemers met veel vaardigheden en werknemers met weinig vaardigheden.

Een onderzoek dat de vaardigheden van werknemers meeneemt in de definitie van onderbenutting, is het onderzoek van Groot en Maassen van den Brink (2000). Zij geven aan dat een mismatch in vaardigheden in de tot nu toe bestaande literatuur op vier verschillende manieren wordt gedefinieerd. Deze vier manieren zijn in te delen in objectieve en subjectieve definities. Een eerste objectieve manier om onderbenutting te definiëren, is door het aantal jaren van educatie gecombineerd met het gemiddelde opleidingsniveau te vergelijken met de functie. Wanneer een medewerker meer dan één standaarddeviatie van het gemiddeld aantal jaren educatie van alle medewerkers binnen dezelfde functie af zit, is er sprake van een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Een tweede manier om een mismatch in vaardigheden objectief te definiëren, is door een vergelijking te maken tussen het daadwerkelijke opleidingsniveau en de vereisten van het werk zelf, zoals gesteld door de onderzoeker (Groot & Maassen van den Brink, 2000).

Een eerste subjectieve manier om een mismatch in vaardigheden te definiëren is door aan mensen te vragen of zij zichzelf in een over- of onderbenutte arbeidsmarktpositie zien. Een tweede subjectieve manier van definiëren is door mensen te vragen welk opleidingsniveau wordt gevraagd voor het werk dat ze doen. Het opleidingsniveau dat wordt aangegeven, wordt vervolgens vergeleken met het opleidingsniveau dat is behaald. Op basis hiervan is vast te stellen of er sprake is van een over- of onderbenutte arbeidsmarktpositie (Groot & Maassen van den Brink, 2000). Uit onderzoek van Groot en Maassen van den Brink (2000) blijkt dat de laatste manier om een mismatch in vaardigheden te definiëren in bestaand onderzoek het meest voorkomend is.

Wat opvallend is aan het onderzoek van Groot en Maassen van den Brink (2000) is dat zij constant spreken over het definiëren van een mismatch in vaardigheden, maar wat zij daadwerkelijk doen is het conceptualiseren en meetbaar maken van het begrip. Hun definities van een mismatch in vaardigheden houden allen rekening met hoe die begrippen gemeten kunnen worden. Ook in onderzoek van Chevalier en Lindley (2009) wordt dit gedaan. Zij geven aan onderbenutting te

definiëren door beroepencodes te combineren met een door de respondenten aangegeven maat van geschiktheid van de match tussen de kwalificatie of opleiding die ze hebben en de baan zelf. Deze definitie is vooral gebaseerd op hoe onderbenutting gemeten kan worden. De theoretische diepgang van het begrip mist.

Een onderzoek dat het punt van Chevalier (2003) meeneemt, namelijk dat het van belang is vaardigheden mee te nemen bij het definiëren van onderbenutting, en dat een goede theoretische definitie van het begrip geeft, is dat van Tijdens en Van Klaveren (2011). Zij definiëren een mismatch in vaardigheden als de mismatch tussen het door opleiding verworven van de werknemers en de vereisten van het werk (Tijdens & Van Klaveren, 2011, p. 11). Verscheidene vormen van mismatch van vaardigheden worden onderscheid. In dit onderzoek is vooral de verticale mismatch van belang. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen onderbenutting en overbenutting. In deze scriptie richt ik mij voornamelijk op onderbenutting, dat in het onderzoek van Tijdens en Van Klaveren (2011) wordt gedefinieerd als het feit dat werknemers een opleidingsniveau hebben dat uitsteekt boven het opleidingsniveau dat vereist wordt voor het werk (Tijdens & Van Klaveren, 2011, p. 11).

Het begrip onderbenutting kan op veel verschillende wijzen worden geoperationaliseerd. Groeneveld (2002) onderscheidt grofweg twee manieren, namelijk een objectieve en een subjectieve manier. Een eerste manier die zij benoemt is de baananalyse. Deze analyse maakt een redelijk objectieve wijze van meten mogelijk. Op basis van de classificatie van beroepen en opleidingen, kent de onderzoeker zelf het begrip onderbenutting toe aan bepaalde functies in combinatie met een bepaald opleidingsniveau (Groeneveld, 2002). Een andere manier om onderbenutting te operationaliseren, is de werknemersevaluatie. Deze methode is meer subjectief. Bij het hanteren van de werknemersevaluatie, krijgen respondenten de vraag voorgelegd wat het minimaal benodigde opleidingsniveau is voor hun functie (Groeneveld, 2002). Door het daadwerkelijke opleidingsniveau hieraan te koppelen, is onderbenutting te meten. Een andere subjectieve manier van onderbenutting meten, is door respondenten te vragen of hun opleidingsniveau goed past bij het niveau van hun werk.

In dit onderzoek zal een subjectieve definitie en operationalisering van het begrip onderbenutting gehanteerd worden. Wanneer het begrip overbenutting in de analyses wordt gebruikt, zal dit op een zelfde wijze als onderbenutting geoperationaliseerd zijn.

3.2 Factoren van invloed op relatie onderbenutting en geluk

Een onderbenutte arbeidsmarktpositie kan leiden tot meer of minder geluk, afhankelijk van welke factoren een rol spelen in iemands leven. De relatie tussen onderbenutting en geluk kan beïnvloed worden door een aantal factoren, waarvan er hier zeven besproken zullen worden. Onderstaand worden de verscheidene factoren voorgelegd, waarvan uit de reeds bestaande literatuur blijkt dat ze invloed kunnen uitoefenen op geluk. Ook was van deze factoren in de World Database of Happiness reeds duidelijk dat zij van invloed zijn op geluk. Echter is nog weinig onderzoek uitgevoerd dat de relatie tussen onderbenutting en geluk belicht. Om deze reden is met gezond verstand beredeneerd hoe de verschillende factoren van invloed kunnen zijn op het geluk dat iemand ervaart, wanneer diegene een onderbenutte arbeidsmarktpositie bekleedt. Of onderstaande factoren inderdaad een rol spelen bij de relatie tussen onderbenutting en geluk en hoe die relatie er vervolgens uit zal zien, zal moeten blijken uit dit onderzoek.

3.2.1 Leeftijd

In veel sociaalwetenschappelijk onderzoek wordt leeftijd meegenomen. Leeftijd is namelijk een voorspeller van vele fenomenen. Ook in onderzoek naar geluk wordt veelal voor leeftijd gecontroleerd. Onderzoek uit de Verenigde Staten toont aan dat oudere mensen vaker gelukkig zijn dan jongere mensen (Abramson et al., 1981). Echter is niet al het onderzoek naar geluk zo eenduidig over de rol die leeftijd speelt bij het geluksgevoel dat mensen hebben. Helliwel en Putnam (2004) maken in hun onderzoek naar sociale contexten van geluk onderscheid in verschillende leeftijdsgroepen. Resultaten tonen aan dat de groepen mensen van 35 – 44 jaar en van 45 – 54 jaar het minst gelukkig zijn. Mensen van boven de 65 jaar zijn het meest gelukkig. Geluksgevoel in combinatie met leeftijd kent, wat betreft het onderzoek van Helliwel en Putnam, een U-vormig patroon. Onderzoek van Abrams en Hall (1972) naar geluksgevoelens in Groot-Brittannië toont echter een compleet tegenovergesteld beeld aan. De groep mensen van 35 – 54 jaar is volgens hen het meest gelukkig. 55+'ers vormen de minst gelukkige groep. Uit dit onderzoek blijkt geluk in combinatie met leeftijd een omgekeerde U-vorm te vertonen.

Ook zijn er een aantal onderzoeken te vinden waaruit blijkt dat leeftijd en geluk geen enkel verband met elkaar hebben. Zo blijkt uit onderzoek van Baker et al. (2005) naar geluksgevoelens onder oudere volwassenen dat leeftijd niet samenhangt met het geluksgevoel dat mensen ervaren. Ook Veenhoven (2006, zoals beschreven in Benda, 2011) meent dat leeftijd en geluk niet met elkaar samenhangen. Jongeren zouden even gelukkig zijn als ouderen.

In het licht van dit onderzoek zou verwacht kunnen worden dat jongeren in een onderbenutte arbeidsmarktpositie zich gelukkiger voelen dan ouderen in een dergelijke positie. Jongeren staan aan het begin van hun carrière en hebben nog vele jaren voor zich om door te kunnen groeien. Ouderen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie daarentegen, hebben hiervoor minder tijd en wellicht ook minder mogelijkheden. Een dergelijk patroon in geluksgevoelens dat hierbij aansluit, is te vinden in onderzoek van het Algemeen Dagblad (1982) dat is uitgevoerd onder een representatie van de Nederlandse bevolking. Uit dit onderzoek blijkt dat 88,2% van de 18 – 24 jarigen zich gelukkig voelt. Dit aantal stijgt naar 92,1% in de leeftijdsgroep 25 – 34 jaar. Vervolgens geeft 86,3% van de 35 – 49 jarigen aan zich gelukkig te voelen en dit aantal daalt naar 76,2% onder de 50 – 64 jarigen. Tot slot stijgt het aantal mensen dat zichzelf als gelukkig beschouwt naar 83,3% in de leeftijdsgroep van 65 – 74 jarigen.

Het effect van leeftijd op de relatie tussen onderbenutting en geluk zal naar verwachting een dergelijk patroon vertonen. Jongeren in een onderbenutte arbeidsmarktpositie hebben nog jaren de kans zich op te werken tot een hoger niveau. De middengroep zal zich wellicht vast voelen zitten in hun baan en hebben niet veel mogelijkheden tot groei meer. Oudere werknemers zullen wellicht weer iets gelukkiger zijn, aangezien zij de situatie sneller accepteren en wellicht over enkele jaren met pensioen zullen gaan. Op basis hiervan zijn de volgende hypothesen op te stellen:

H1a: Jongeren zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H1b: De middengroep is het meest ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H1c: Ouderen zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

3.2.2 Geslacht

Evenals leeftijd, is ook geslacht een factor die vaak in onderzoek wordt meegenomen. Bij veel sociale fenomenen is een verschil zichtbaar tussen hoe de man en hoe de vrouw zaken beleven. Bij geluk blijkt dit echter niet het geval te zijn. Benda (2011) beschrijft in zijn scriptie dat er weinig verschil waarneembaar is tussen geluksgevoelens van mannen en van vrouwen. Onderzoek van Bakker en Landsmeer (1985) toont aan dat mannen net iets gelukkiger zijn dan vrouwen. Ook onderzoek van Abdel-Khalek (2006) geeft aan dat mannen over het algemeen iets gelukkiger zijn dan vrouwen, echter is er geen sprake van een sterk aantoonbaar verschil.

In combinatie met een onderbenutte arbeidsmarktpositie zou het zo kunnen zijn dat mannen zich toch ongelukkiger voelen dan vrouwen. Tijdens (2002) laat in haar onderzoek zien dat de traditionele rolverdeling binnen Nederlandse huishoudens nog altijd sterk aanwezig is. Voor mannen speelt arbeid nog altijd een belangrijkere rol dan voor vrouwen. Vrouwen nemen vaker zorgtaken op zich en werken regelmatig parttime, waardoor arbeid een minder belangrijke rol inneemt in het leven van vrouwen dan in het leven van mannen. Het is daarom denkbaar dat een onderbenutte arbeidsmarktpositie voor mannen zwaar weegt in de beoordeling van de tevredenheid met hun leven. Hierom valt te verwachten dat mannen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie minder gelukkig zijn dan vrouwen in dergelijke positie. Omdat vrouwen naast hun werk veelal zorgtaken op zich nemen, zullen zij sneller tevreden zijn in een onderbenutte positie op het werk, vanwege de dubbele belasting die zij zullen ervaren. Een onderbenutte arbeidsmarktpositie vergt minder energie dan werk dat wel goed zou aansluiten bij de gevolgde opleiding. De hypothesen die hieruit te herleiden zijn, luiden:

H2a: Mannen zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H2b: Vrouwen zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

3.2.3 Kinderen

Het krijgen van kinderen is een levensgrote verandering die voor veel mensen een grote invloed heeft op het leven. Uit onderzoek blijkt dat het hebben van kinderen onder andere van invloed is op de geluksgevoelens van mensen. Ventegodt (1996) toont aan dat mensen zonder kinderen iets minder gelukkig zijn dan mensen met kinderen. Op het moment van de eerste zwangerschap blijken zowel mannen als vrouwen het meest gelukkig te zijn. Ook onderzoek van Mielke (1997) wijst uit dat mensen zonder kinderen iets minder gelukkig zijn dan mensen met kinderen. 47% van de mensen zonder kinderen geeft aan gelukkig te zijn met het leven dat ze hebben tegenover 50% van de mensen met kinderen.

White et al. (1986) gaan in hun onderzoek in op de redenen die ertoe kunnen leiden dat kinderen mensen over het algemeen juist minder gelukkig maken. Zij focussen in hun onderzoek op gehuwden. Allereerst tonen ze aan dat kinderen binnen een huwelijk samengaan met verschillende huwelijksstructuren die de mensen binnen het huwelijk minder gelukkig kunnen maken. Zo hebben gehuwden met kinderen vaak minder interactie met elkaar, zijn ze minder tevreden met de financiële

situatie binnen het huwelijk en zijn zij het vaak niet eens over de verdeling van arbeid binnen het gezin (White et al., 1986, p. 131). Deze factoren leiden er vervolgens toe dat gehuwden met kinderen over het algemeen minder gelukkig zijn dan anderen. Daarnaast zijn gehuwden met kinderen vaker ongelukkig dan anderen, omdat zij, vanwege het feit dat ze kinderen hebben, minder in een echtscheiding terecht zullen komen. Gehuwden met kinderen blijven over het algemeen, zelfs wanneer ze in een ongelukkig huwelijk zitten, langer bij elkaar vanwege de kinderen.

Bovenstaande onderzoeken resulteren in gemixte conclusies over de relatie tussen het hebben van kinderen en geluk. Er is te beredeneren dat mensen met kinderen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie wel eens gelukkiger zouden kunnen zijn dan mensen in een zelfde positie zonder kinderen. Onderzoek van Kohler et al. (2005) toont aan dat de geboorte van een eerste kind vaak positieve effecten heeft op het welzijn van mensen. Echter, de geboorte van ieder kind na het eerste kind, heeft voor vrouwen vaak een negatief effect op het geluk dat zij ervaren. Dit heeft vooral te maken met de extra zorgtaken die een vrouw erbij krijgt, wanneer er meerdere kinderen worden geboren. De dubbele benutting van werk en de zorg voor de kinderen zorgt er veelal voor dat vrouwen met kinderen ongelukkig zijn. Een onderbenutte arbeidsmarktpositie biedt hiervoor een oplossing. Omdat een onderbenutte baan minder tijd en energie kost dan een baan op eigen niveau, hebben mensen met kinderen, en dan voornamelijk vrouwen, de mogelijkheid werk en thuis goed te combineren. Hierom is het dus goed mogelijk dat mensen met kinderen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger zijn dan mensen zonder kinderen in een dergelijke positie. De verwachting is dat vooral vrouwen met kinderen gelukkiger zijn in een onderbenutte positie op de arbeidsmarkt. De volgende hypothesen zijn op basis hiervan op te stellen.

H3a: De Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H3b: De Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen is gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H3c: Vrouwen met thuiswonende kinderen zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan mannen met thuiswonende kinderen.

3.2.4 Gezondheid

Ook de eigen gezondheid kan van invloed zijn op het geluksniveau van mensen. Uit onderzoek van Post (2005) blijkt dat welzijn, geluk, gezondheid en levensduur allen positief aan elkaar gerelateerd zijn. Hoe gezonder iemand is, des te gelukkiger diegene zal zijn. Ook onderzoek van de BBC (2006) bevestigt deze stelling. In deze onderzoeken gaat het echter slechts om gezondheid in relatie tot geluk. Een specificatie van de arbeidsmarktpositie van de respondenten mist. Omdat een onderbenutte arbeidsmarktpositie weinig energie kost, kan dit in combinatie met een slechte gezondheid zorgen voor meer geluk dan het geluk van gezonde mensen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Om erachter te komen welke relatie gezondheid en geluk met elkaar hebben in onderbenutte arbeidsmarktposities, is dit onderzoek nodig. Te verwachten valt in elk geval dat ongezonde mensen zich in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger voelen dan gezonde mensen. Gezonde mensen hebben over het algemeen tijd en energie genoeg om in hun werk te steken. Zij willen daarom het meeste uit hun werk halen en met een onderbenutte positie is dit niet mogelijk. Op basis hiervan is het volgende te verwachten:

H4a: De Nederlandse beroepsbevolking die ontevreden is over de eigen gezondheid, is gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H4b: De Nederlandse beroepsbevolking die tevreden is over de eigen gezondheid, is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

3.2.5 Organisatiegrootte

De omvang van een organisatie zou een rol kunnen spelen in de relatie tussen onderbenutting en geluk. Uit onderzoek van Beer (1964, zoals beschreven in Benda, 2011) blijkt dat mensen in grote organisaties over het algemeen minder tevreden zijn over hun werk dan mensen in kleinere organisaties. Vooral de hoge mate van complexiteit in organisaties leidt tot veel miscommunicaties, waardoor mensen niet weten waar ze aan toe zijn. Ook de coördinatie binnen grote bedrijven blijkt regelmatig slecht geregeld te zijn. Daarnaast draagt ook de hiërarchische verdeling binnen grote bedrijven bij aan de lage werktevredenheid. Een grote afstand tussen het hoger management en het uitvoerend personeel leidt tot weinig concrete communicatie en een lage tevredenheid met het werk (Beer, 1964 zoals beschreven in Benda, 2011). Een lage mate van werktevredenheid kan een laag geluksgevoel tot gevolg hebben. Dat blijkt uit onderzoek van Adler en Golan (1981). Zij vinden een

correlatie tussen werktevredenheid en geluk. Wanneer mensen meer tevreden zijn met hun werk, zullen zij vaak ook gelukkiger zijn, dan wanneer mensen minder werktevredenheid hebben. Ook onderzoek van Andrews en Withey (1976) laat zien dat werktevredenheid leidt tot meer geluk. Voor mannen geldt dit nog iets sterker dan voor vrouwen. Recenter, grootschalig onderzoek van Drobnic, Beham en Präg (2010) laat zien dat er nog altijd sprake is van een positieve relatie tussen werktevredenheid en geluk. Overigens zijn er nog vele andere onderzoeken die een positieve relatie tussen werktevredenheid en geluk aantonen (o.a. Hedley, 1981; Forrester, 1980; Bamundo & Kopelman, 1980; Wessman & Ricks, 1966; Sondermeyer, 1975).

Werken voor een grote organisatie kan dus leiden tot een laag geluksgevoel. Een onderbenutte arbeidsmarktpositie binnen een grote organisatie kan dit lage geluksgevoel extra benadrukken. Mensen voelen zich verloren in een organisatie en hebben, door de slechte communicatie, het gevoel dat er slecht naar hen geluisterd wordt. Echter kan een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie tevens leiden tot een hoger geluksgevoel. Juist omdat de organisatie waarvoor wordt gewerkt zo groot is, bestaan er vaak allerlei doorgroeimogelijkheden, waardoor het gevoel kan ontstaan dat hogerop komen altijd mogelijk is. Of organisatiegrootte van invloed is op het geluksgevoel dat mensen ervaren en in welke richting deze relatie werkt, zal moeten worden onderzocht in deze scriptie.

H5a: De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is minder gelukkig dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.

H5b: De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is gelukkiger dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.

3.2.6 Migranten

Uit Nederlands onderzoek van Merens (2007) blijkt dat autochtone vrouwen zich over het algemeen gelukkiger voelen dan allochtone vrouwen. De Nederlandse vrouw blijkt het gelukkigst, waarna Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse vrouwen volgen. Turkse vrouwen blijken het minst gelukkig. Ook voor mannen geldt dat autochtonen zich gelukkiger voelen dan allochtonen.

Surinaamse en Antilliaanse mannen volgen achter de autochtone mannen. Turkse en Marokkaanse mannen blijken het minst gelukkig te zijn (Merens, 2007, p.35).

Dat allochtonen over het algemeen minder gelukkig zijn dan autochtonen ligt volgens Veenhoven (2000) niet aan socialisatie en cultuur. Wanneer dit het geval zou zijn, zou het geluksniveau van allochtonen in Nederland dicht moeten liggen bij het geluksniveau van dezelfde groepen mensen in hun vaderland. Echter blijkt uit onderzoek van Veenhoven (2000) dat het geluksniveau van allochtonen over het algemeen dichter ligt bij het geluksniveau van autochtonen dan bij het geluksniveau van dezelfde groepen mensen in het land van herkomst. Dit lijkt erop te duiden dat geluk vooral de kwaliteitsvoorwaarden waaronder men leeft, reflecteert (Veenhoven, 2000, p. 12). Het is dus niet zozeer het land van herkomst dat geluk bepaalt, maar de levensomstandigheden. Dat allochtonen in Nederland minder gelukkig zijn dan autochtonen, kan dus worden verklaard door de omstandigheden waaronder zij in Nederland leven.

Uit onderzoek van Tijdens en Van Klaveren (2011) blijkt onder andere dat migranten vaker dan autochtonen een onderbenutte arbeidsmarktpositie bekleden. 19% van de autochtone beroepsbevolking werkt onder het niveau van hun opleiding, terwijl 24% van de allochtone beroepsbevolking een onderbenutte arbeidsmarktpositie inneemt (Tijdens en Van Klaveren, 2011). Deze gegevens duiden erop dat allochtonen vaker een onderbenutte arbeidsmarktpositie bekleden en door deze omstandigheid wellicht minder gelukkig zijn dan autochtonen. Of migranten in een onderbenutte arbeidsmarktpositie meer of minder gelukkig zijn dan niet-migranten in een zelfde positie, moet blijken uit dit onderzoek. Wellicht valt te verwachten dat migranten in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger zijn dan niet-migranten in een dergelijke positie, aangezien migranten vaak al blij zijn dat ze werk in een ander land hebben kunnen vinden. Op basis hiervan zijn de volgende hypothesen op te stellen.

H6a: Migranten zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H6b: Niet-migranten zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

3.2.7 Arbeidsuren

Naast de bovenstaand beschreven factoren zouden ook de arbeidsuren die worden gewerkt, invloed kunnen uitoefenen op het geluk dat wordt ervaren. Door het CBS wordt een indeling gemaakt van

het aantal uren dat in een week wordt gewerkt dat valt onder deeltijd en het aantal uren dat per week wordt gewerkt dat valt onder voltijd werk. Zij maken onderscheid tussen kleine deeltijd banen (12 – 20 uur per week), grote deeltijd banen (20 – 35 uur per week) en voltijd banen (35 uur of meer per week) (Lautenbach & Mars, 2012).

Onderzoek van Booth en Van Ours (2008) geeft aan dat het aantal uren dat iemand per week werkt nauwelijks van invloed is op de tevredenheid met het leven. Echter zijn er tevens onderzoeken die aantonen dat hoeveel uur er wordt gewerkt wel degelijk uitmaakt voor het geluk dat wordt ervaren. Cummins et al. (2004) tonen met onderzoek aan dat voltijd werknemers minder gelukkig zijn dan mensen die gedeeltelijk of geheel met pensioen zijn. Toch zijn voltijders wel gelukkiger dan werklozen.

Dobson (1985) neemt in onderzoek daadwerkelijk het verschil tussen voltijders en deeltijders mee. Er blijkt dat voltijders op het moment van de eerste meting gelukkiger zijn dan deeltijders en tevens gelukkiger dan mensen die met pensioen zijn. Echter, tijdens de tweede meting is geen verschil zichtbaar in het ervaren geluk tussen voltijders en deeltijders.

Onderzoek van Faver (1982) toont daarentegen wel een redelijk verschil aan tussen het ervaren geluk van mensen die voltijd werken en het geluk dat deeltijders ervaren. Deeltijders zouden minder gelukkig zijn dan voltijders. Des te meer uur er per week wordt gewerkt, des te gelukkiger mensen zijn. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als gehuwden.

Over het algemeen valt dus te stellen dat wanneer er een verschil zou zijn in het ervaren geluk tussen vol- en deeltijders, voltijders dan gelukkiger zouden zijn dan mensen die in deeltijd werken. Echter, de vraag is of dit tevens zou gelden voor mensen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Er is goed in te denken dat werk onder het eigen niveau juist voor minder geluk zou zorgen wanneer dit voltijd zou moeten worden uitgevoerd. Hoe meer tijd per week wordt besteed aan het werk, des te grotere rol het zal spelen in de waardering die voor het leven wordt gegeven. Een onderbenutte arbeidsmarktpositie leidt vaak tot weinig tevredenheid op de werkvloer (Allen & Van der Velden, 2001). Hoe minder uur er per week wordt gewerkt, des te minder werk en de ontevredenheid die hierbij komt kijken, zal worden meegenomen in de subjectieve waardering van het leven. Om deze reden verwacht ik dat deeltijders gelukkiger zullen zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan voltijders.

H7a: Deeltijders zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H7b: Voltijders zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

3.3 Hypothesenoverzicht

Om goed voor ogen te hebben welke resultaten vanuit theoretisch oogpunt verwacht zullen worden, wordt in deze paragraaf een overzicht gegeven van alle opgestelde hypothesen. De hypothesen zijn gerangschikt naar bovenstaand beschreven factoren. Tevens zullen de bijbehorende nulhypothesen in dit overzicht worden benoemd.

Leeftijd

H1-0: Er is geen relatie tussen leeftijd en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H1a: Jongeren zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H1b: De middengroep is het meest ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H1c: Ouderen zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Geslacht

H2-0: Er is geen relatie tussen geslacht en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H2a: Mannen zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H2b: Vrouwen zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Kinderen

H3-0: Er is geen relatie tussen het hebben van thuiswonende kinderen en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H3a: De Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H3b: De Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen is gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H3c: Vrouwen met thuiswonende kinderen zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan mannen met thuiswonende kinderen.

Gezondheid

H4-0: Er is geen relatie tussen gezondheid en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H4a: De Nederlandse beroepsbevolking die ontevreden is over de eigen gezondheid, is gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H4b: De Nederlandse beroepsbevolking die tevreden is over de eigen gezondheid, is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Organisatiegrootte

H5-0: Er is geen relatie tussen organisatiegrootte en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H5a: De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is minder gelukkig dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.

H5b: De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is gelukkiger dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.

Migranten

H6-0: Er is geen relatie tussen migrant zijn of niet en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H6a: Migranten zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H6b: Niet-migranten zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Arbeidsuren

H7-0: Er is geen relatie tussen het aantal uur dat wordt gewerkt en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H7a: Deeltijders zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

H7b: Voltijders zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

4. Methodologie

In onderstaand gedeelte van deze scriptie zal de methodologie achter dit onderzoek worden besproken. Om te onderzoeken voor welke mensen een onderbenutte arbeidsmarktpositie tot minder geluk leidt en voor welke mensen een dergelijke positie juist tot meer geluk leidt, wordt gebruik gemaakt van een kwantitatief onderzoek. Een groot voordeel van kwantitatief onderzoek is dat het onderzoek onder veel respondenten is uitgevoerd, waardoor generaliseerbare uitspraken te doen zijn.

Onderstaand wordt allereerst nader toegelicht welke dataset voor het onderzoek is gebruikt. Vervolgens komen alle gebruikte variabelen en controlevariabelen naar voren. Er zal worden afgesloten met een toelichting op de uitvoering van het onderzoek dat met name ingaat op de analysetechnieken die zijn gebruikt.

4.1 Dataset

Om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag, wordt gebruik gemaakt van de WageIndicator dataset uit 2010 (Tijdens & Osse, 2011). Deze uitgebreide dataset is het resultaat van een project dat in oktober 2000 in Nederland begonnen is. In drie toonaangevende vrouwenbladen heeft een enquête gestaan, waarin vooral werd gevraagd naar het salaris van vrouwen. Ook op enkele websites was de enquête terug te vinden. De vrouwenloonwijzer, zoals de dataset toen bekend stond, is inmiddels tot ruim 75 landen uitgebreid en heet tegenwoordig de WageIndicator dataset. De data wordt verzameld door enquêtes af te nemen op het internet. In de dataset zijn allerlei gegevens over arbeid opgenomen, zoals inkomen, arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden. De Loonwijzer valt in te delen in zes algemene onderwerpen, namelijk beroep, werkplek, werkgeschiedenis, werktijden, contract en salaris en persoonlijke eigenschappen (Tijdens, 2005). Tevens is de variabele geluk, zoals gedefinieerd en geoperationaliseerd door Veenhoven, meegenomen in de dataset. De doelgroep voor de enquêtes en de mensen die dus in de data terug te vinden zijn, zijn mensen met een betaalde baan of mensen die op zoek zijn naar een betaalde baan. Mensen met vrijwilligerswerk, mensen met een onbetaalde baan en gepensioneerden, worden uitgesloten van dit onderzoek. De enquêtes zijn in alle landen grotendeels aan elkaar gelijk, zodat internationale vergelijkingen mogelijk zijn (Tijdens et al., 2010).

4.2 Onderzoekscasus

Hoewel het aan de hand van de WageIndicator dataset mogelijk is internationale vergelijkingen te maken, is er hier voor gekozen slechts gebruik te maken van de Nederlandse data die in de dataset is opgenomen. Deze keuze is gemaakt om de overzichtelijkheid van het onderzoek te bewaren. Omdat er nog geen tot weinig onderzoek bekend is over de relatie tussen onderbenutting en geluk, is deze scriptie een vrij oriënterend onderzoek met veel verschillende variabelen. Enkele van deze variabelen, bijvoorbeeld organisatiegrootte en grootte van de stad, zijn in verscheidene landen op verschillende wijzen gecodeerd. Om het gebruik van variabelen overzichtelijk te houden, is er daarom voor gekozen slechts Nederland als casus te nemen voor dit onderzoek. Een internationaal vergelijkend onderzoek met zoveel verschillende variabelen zou te breed en onoverzichtelijk zijn.

Naast de selectie op Nederland wordt er tevens geselecteerd op de beroepsbevolking (15 tot 65 jarigen). Deze keuze is gemaakt op basis van het onderzoeksonderwerp. Het gaat in deze scriptie om mensen die betaald werk uitvoeren op eigen dan wel op een ander niveau. Het is daarom van belang slechts de beroepsbevolking in de onderzoekscasus mee te nemen. Tevens zijn slechts de respondenten geselecteerd die een valide antwoord hebben gegeven op zowel de afhankelijke variabele geluk als op de onafhankelijke variabele benutting.

De WageIndicator dataset is voor dit onderzoek dus gefilterd op Nederlanders tussen de 15 en 65 jaar met een valide antwoord op de variabele geluk en op de variabele benutting. De valide N, dus het aantal respondenten dat overblijft, is 16990. Deze N zal tijdens de analyses van het onderzoek kleiner worden, aangezien niet iedere respondent alle vragen heeft beantwoord.

4.3 Variabelen

Alle variabelen die dit onderzoek nodig acht, zijn te vinden in de WageIndicator dataset van 2010. Omdat voor dit onderzoek slechts Nederlandse data relevant is, zijn de overige landen uit de dataset gefilterd. Tevens is een filter aangemaakt voor de variabele leeftijd. Dit onderzoek richt zich nanelijk op de Nederlandse beroepsbevolking. De definitie die in deze scriptie wordt gehanteerd komt van eurostat (Eurostat, 2011). Zij zien de beroepsbevolking als werkzame personen in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar, die tenminste één uur per week betaald werk verrichten. Om deze reden is tevens een leeftijdsfilter aangemaakt, zodat alleen mensen in de leeftijdscategorie 15 – 65 jaar in dit onderzoek worden meegenomen. Daarnaast is het van belang dat alle respondenten die worden meegenomen in het onderzoek een valide score hebben op de belangrijkste twee variabelen, namelijk benutting en geluk. Om deze reden is tevens in het filter opgenomen dat alleen

respondenten worden meegenomen met een score van boven de -1 op de afhankelijke en de onafhankelijke variabele. De N van de dataset die gehanteerd zal worden, na het aanbrengen van het filter is 16990. Onderstaand zullen alle variabelen die worden meegenomen in dit onderzoek, worden geoperationaliseerd. Hoe de variabelen aan de respondenten zijn voorgelegd, is te vinden in bijlage 8.1. De frequentieverdelingen van alle gebruikte variabelen zijn terug te vinden in bijlage 8.2.

4.3.1 Onderbenutting

Dit onderzoek richt zich sterk op de gevoelens van mensen. Het is daarom van belang bij het meten van begrippen uit te gaan van de interpretatie die mensen zelf aan het begrip geven. Om deze reden is ervoor gekozen een subjectieve, self-assessed manier van het begrip onderbenutting meten te hanteren. In de WageIndicator dataset is de variabele *'job level matches educational level'* opgenomen. Deze zal worden gebruikt om het begrip onderbenutting te meten. De antwoordmogelijkheden bij de variabele zijn (1) *'yes'*, (2) *'no, I am underqualified for my job'* en (3) *'no, I am overqualified for my job'*. Om de variabele op een verantwoorde manier te kunnen hanteren in dit onderzoek, is de variabele *'job level matches educational level'* omgecodeerd tot een schaalvariabele, waarbij 0 onderbenut is, 1 staat voor een goede match tussen opleiding en werk en 2 staat voor overbenutting. Deze schaalvariabele zal in enkele analyses worden gebruikt. Daarnaast is de variabele benutting opgesplitst in twee variabelen die in andere analyses zullen worden gebruikt. Er is een variabele aangemaakt die staat voor (0) goede match en overbenut tegenover (1) onderbenut. De andere variabele die is aangemaakt staat voor (0) goede match en onderbenut tegenover (1) overbenut.

16990 respondenten hebben de vraag over onderbenutting valide beantwoord. De gemiddelde score op de variabele onderbenutting is 0,22 met een standaarddeviatie van 0,41. De gemiddelde score op de variabele overbenutting is 0,12 met een standaarddeviatie van 0,32. In tabel 1 zijn alle belangrijke waarden van deze variabelen af te lezen.

4.3.2 Geluk

Zoals eerder in het theoretisch gedeelte van dit onderzoek is benoemd, is ook geluk een begrip dat op vele manieren kan worden opgevat. Geluk wordt in dit onderzoek als subjectief begrip gezien. Het gaat erom wat mensen zelf ervaren. Het begrip geluk zal hier worden gemeten aan de hand van de variabele *'satisfaction with life as-a-whole'*. De antwoordmogelijkheden voor deze variabele zijn de

cijfers 1 tot en met 10, waarbij 1 het minst tevreden en 10 het meest tevreden met het leven als geheel inhoudt.

Analyse van deze variabele wijst uit dat 16990 Nederlandse respondenten een valide antwoord hebben gegeven op de vraag hoe tevreden zij zijn met het leven als geheel. De gemiddelde score bedraagt 7,28 met een standaarddeviatie van 1,61. Tabel 1 laat alle belangrijke waarden van deze variabele zien.

4.3.3 Leeftijd

De leeftijd van de respondenten zal worden gemeten aan de hand van de variabele *'age'*. In de enquête was dit een open vraag, dus kon de leeftijd van de respondenten worden ingevuld. Om een overzichtelijker beeld te krijgen van de leeftijden van respondenten en hun geluksniveau in kaart te brengen, is ervoor gekozen een schaal te maken met verschillende leeftijdscategorieën. Door de variabele *'age'* om te coderen, zijn drie leeftijdsgroepen ontstaan van (0) 15 – 30 jarigen, (1) 31 – 40 jarigen en (2) 41 – 65 jarigen. Deze verdeling is gekozen om een redelijk gelijke verdeling tussen de groepen te behouden. 16990 respondenten hebben een valide antwoord gegeven toen gevraagd werd naar hun leeftijd. Dat betekent dat er wat betreft deze variabele geen missing is. De gemiddelde leeftijd bedraagt 37,32 jaar met een standaarddeviatie van 11,74 jaar. In tabel 1 is het gemiddelde en de standaarddeviatie van de leeftijden in groepen terug te vinden.

4.3.4 Geslacht

In de WageIndicator dataset wordt direct gevraagd naar het geslacht van de respondenten. De variabele *'gender'* zal dan ook worden gebruikt om het geslacht van de respondenten mee te bepalen. De antwoordmogelijkheden voor deze variabelen zijn *'male'* en *'female'*. De N op deze variabele is 16984. Er is op deze variabele dus een missing van 6 respondenten en dus ongeveer 0,04%. Het gemiddelde van 0,41 geeft aan dat er iets meer mannelijke dan vrouwelijke respondenten in deze datacase zitten. De standaarddeviatie op de variabele is 0,49. Uit tabel 1 zijn de belangrijkste waarden op de variabele *'gender'* af te lezen.

4.3.5 Kinderen

De variabele kinderen zal worden gemeten aan de hand van een eigen samengestelde variabele. In de dataset was de vraag of men kinderen had wel opgenomen, echter werd binnen deze variabele

geen onderscheid gemaakt tussen thuiswonende en uitwonende kinderen. De rol die kinderen in dit onderzoek spelen heeft te maken met de zorg voor kinderen. Wanneer ouders een baan hebben die goed aansluit bij hun opleiding, zullen zij wellicht minder tijd en energie voor de zorg voor hun kinderen over hebben dan wanneer zij werk hebben dat onder hun niveau is. Het is hierom van belang dat in dit onderzoek slechts de Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen wordt meegenomen die worden vergeleken met de Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen. Om een dergelijke variabele te creëren, is tevens gebruik gemaakt van de variabele '*Children living at home – if children*'. Bij deze variabele werd de vraag aan respondenten voorgelegd dat wanneer zij kinderen hebben, hoeveel van hen er dan thuis wonen. De respondenten die 'nee' hebben geantwoord op de vraag of zij kinderen hadden en de respondenten die 0 hebben geantwoord op de vraag hoeveel kinderen er thuis woonden, hebben op de nieuwe variabele waarde 0 gekregen. Respondenten die bij de vraag hoeveel kinderen er thuis woonden een antwoord hebben gegeven dat groter was dan 0, kregen op de nieuwe variabele waarde 1. Hierdoor ontstaat een variabele die aangeeft dat (0) mensen geen thuiswonende kinderen hebben of (1) wel thuiswonende kinderen hebben. De N voor deze variabele is 14611, wat een missing oplevert van ongeveer 14%. Het gemiddelde op deze variabele is 0,35. Dit geeft aan dat meer respondenten geen thuiswonende kinderen hebben dan dat er respondenten zijn met wel thuiswonende kinderen. De standaarddeviatie is 0,48. Alle overige belangrijke waarden van deze variabelen zijn terug te vinden in tabel 1.

4.3.6 Gezondheid

Gezondheid is een lastig meetbaar begrip. Omdat in dit onderzoek de nadruk wordt gelegd op de gevoelens van de respondenten zelf, zal ook dit begrip op een subjectieve manier worden gemeten. Om deze reden zal de variabele '*satisfaction with health*' worden gehanteerd. De antwoordmogelijkheden voor deze variabele zijn de cijfer 1 t/m 5, waarbij 1 staat voor het minst tevreden en 5 staat voor het meest tevreden met de eigen gezondheid. De N van deze variabele is 7428. Het percentage missing is met ruim 56 % dan ook vrij hoog. Gemiddeld scoren de respondenten 3,74 en kent de variabele een standaarddeviatie van 1,04. Om later in het onderzoek een overzichtelijk beeld te krijgen van deze variabele, is ervoor gekozen de variabele gezondheid onder te verdelen in twee categorieën. Respondenten die het cijfer 1 of 2 hebben gegeven voor hun tevredenheid met hun gezondheid worden beschouwd als ontevreden met hun gezondheid en respondenten die het cijfer 3 of hoger hebben gegeven, worden beschouwd als tevreden met hun gezondheid. De gemiddelde score op deze nieuw aangemaakte variabele is 0,88. De

standaarddeviatie is 0,33. In tabel 1 is af te lezen wat de overige belangrijke waarden op deze variabele zijn.

4.3.7 Organisatiegrootte

De grootte van de organisatie waarvoor de respondent werkzaam is, wordt in de WageIndicator dataset gemeten aan de hand van de variabele *'firm size workplace'*. Deze variabele kent 10 antwoordcategorieën, namelijk 1 – 10, 10 – 20, 20 – 50, 50 – 100, 100 – 200, 200 – 500, 500 – 1000, 1000 – 2000, 2000 – 5000 en 5000 of meer. Om de analyses overzichtelijk te houden is ervoor gekozen om, in navolging van Benda (2011), drie categorieën te maken van deze variabele. Een eerste categorie bestaat uit bedrijven van tot 200 werknemers (0). Vervolgens is er een categorie met 200 – 2000 medewerkers (1) en tot slot een categorie van bedrijven met meer dan 2000 werknemers (2). De valide N op deze nieuw aangemaakte variabele is 13472. Dit levert een missing op van ruim 20%. Het gemiddelde bedraagt 0,51 met een standaarddeviatie van 0,71. In tabel 1 is af te lezen wat de overige waarden op deze variabele zijn.

4.3.8 Migranten

Om migranten van niet-migranten te onderscheiden, zal gebruik worden gemaakt van de variabele *'born in country of survey'*. Deze vraag kon simpelweg worden beantwoord met (0) *'no'* of (1) *'yes'*. Respondenten die de vraag beantwoordde met *'no'* worden als migrant beschouwd. Respondenten die de vraag beantwoordde met *'yes'* worden als niet-migrant beschouwd. Het aantal respondenten dat een valide antwoord op deze vraag heeft gegeven is 16738. Dit geeft een missing van bijna 1,5%. De gemiddelde score van 0,92 geeft aan dat de meeste respondenten inderdaad geboren zijn in het land waar zij de vragenlijst hebben ingevuld. De standaarddeviatie van deze variabele is 0,27. Tabel 1 geeft de overige waarden op de variabele *'born in country of survey'* weer.

4.3.9 Arbeidsuren

In de WageIndicator dataset komt een variabele voor die het aantal uur dat volgens het contract per week wordt gewerkt blootlegt. In de enquête is deze variabele opgenomen als een open vraag. Ter verduidelijking is ervoor gekozen een variabele aan te maken die het aantal uren per week in categorieën verwerkt. De scheidslijn die het CBS tussen deeltijd en voltijd banen aangeeft, is als leidraad gebruikt bij het scheiden van de twee categorieën die zijn aangemaakt. Het CBS maakt

onderscheid tussen kleine deeltijd banen (12 – 20 uur per week), grote deeltijd banen (20 – 35 uur per week) en voltijd banen (35 uur of meer per week) (Lautenbach & Mars, 2012). Er is in dit onderzoek dan ook voor gekozen om een categorie tot en met 35 uur per week (deeltijd) en een categorie van meer dan 35 uur per week (voltijd) aan te maken. De valide N op deze nieuw aangemaakte variabele is 15445. Dit geeft een missing van ruim 9%. Gemiddeld werken de respondenten 34,88 uur per week. Het gemiddelde in de categorieën variabele is 0,71. De standaarddeviaties zijn respectievelijk 8,68 en 0,45. In tabel 1 zijn de overige belangrijke waarden van de variabele het aantal uren werk per week in categorieën te vinden.

Tabel 1. Descriptives van de variabelen

Variabele	N	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaarddeviatie
<i>Geluk</i>	16990	1	10	7,28	1,61
<i>Onderbenut</i>	16990	0	1	0,22	0,41
<i>Overbenut</i>	16990	0	1	0,12	0,32
<i>Benutting in schaal</i>	16990	0	2	0,90	0,57
<i>Leeftijd</i>	16990	0	2	1,05	0,86
<i>Geslacht</i>	16984	0	1	0,41	0,49
<i>Kinderen</i>	14611	0	1	0,35	0,47
<i>Gezondheid</i>	7428	0	1	0,88	0,33
<i>Organisatiegrootte</i>	13472	0	2	0,51	0,71
<i>Migranten</i>	16738	0	1	0,92	0,27
<i>Arbeidsuren</i>	15445	0	1	0,71	0,45
<i>Grootte van de stad</i>	14851	0	2	0,91	0,75
<i>Burgerlijke staat</i>	16779	0	1	0,57	0,49

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting. Bewerkt door Kok (2012).

4.4 Controlevariabelen

Veel van de variabelen die in dit onderzoek gebruikt zullen worden als onderscheidende factoren die de relatie tussen onderbenutting en geluk kunnen beïnvloeden, worden in overige literatuur als controlevariabelen gebruikt. Omdat het in dit onderzoek juist om deze factoren gaat, zullen zij in het eerste gedeelte van het onderzoek niet als controlevariabelen gezien worden. Toch zijn er enkele variabelen die van invloed kunnen zijn op het geluksgevoel van mensen, die echter niet van invloed zullen zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk.

Bamundo en Kopelman (1980) geven aan dat onder andere de grootte van de urbane setting waarin iemand leeft van invloed kan zijn op het geluk dat iemand ervaart. Hoewel de grootte van de stad niet van invloed zal zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk kan deze variabele wel invloed hebben op het geluk dat mensen ervaren. Om deze reden zal deze variabele worden meegenomen in dit onderzoek. In de WageIndicator dataset wordt dit begrip vertaald als *'combined urbanisation level'*. De antwoordcategorieën voor deze variabele zijn *'a big city'*, *'the suburbs or outskirts of a big city'*, *'a country village'*, *'rural area'*, *'metropolitan city'*, *'a large city (1 – 2 million)'*, *'the suburbs of a large/metro city'*, *'a town or a small city (10,000 – 1 million)'*, *'a town (100,000 – 1 million)'*, *'a small city (10,000 – 100,000)'* en *'other'*. Niet al deze categorieën komen voor wanneer de vraag in Nederland wordt gesteld. Om deze reden is een nieuwe variabele aangemaakt die de categorieën die in Nederland voorkomen goed weergeeft. De nieuwe categorieën in de aangemaakte variabele zijn (0) grote stad met 100.000 – 1.000.000 inwoners, (1) kleine stad met 10.000 – 100.000 inwoners en (2) dorp met minder dan 10.000 inwoners. De valide N van deze nieuwe variabele is 14851. Dit levert een missing van ongeveer 12,5% op. De variabele heeft een gemiddelde van 0,91 en een standaarddeviatie van 0,75. In tabel 1 worden alle belangrijke waarden op deze variabele weergegeven.

Naast de grootte van een stad waarin men woont, speelt ook de burgerlijke staat een rol bij het voorspellen van geluk (Helliwel & Putnam, 2004 zoals beschreven in Benda, 2011). Zo blijkt dat getrouwde mensen over het algemeen gelukkiger zijn dan mensen die nooit zijn getrouwd of van wie het huwelijk door dood of scheiding is beëindigd. De variabele *'current marital status'* uit de WageIndicator dataset zal dan ook als controlevariabele voor dit onderzoek worden gebruikt. De antwoordmogelijkheden voor deze variabele zijn *'married'*, *'widowed'*, *'divorced'* en *'never married'*. Van de respondenten die in de laatste drie antwoordcategorieën vallen, wordt verwacht dat zij minder gelukkig zijn dan getrouwde respondenten. Om een onderscheid te kunnen maken tussen gehuwden en niet-gehuwden, is een nieuwe variabele aangemaakt met de categorieën (0) getrouwd en (1) niet getrouwd. De valide N van deze variabele is 16779. Dit geeft een missing van ruim 1%. Het

gemiddelde is 0,57 en de standaarddeviatie is 0,49. Tabel 1 laat de overige belangrijke waarden op deze variabele zien.

4.5 Uitvoering onderzoek

Om uit te kunnen zoeken welke van de bovenstaande beschreven factoren een rol spelen bij de relatie tussen onderbenutting en geluk, is allereerst redelijk beschrijvend onderzoek nodig. Er zal uiteen worden gezet wat de respondenten op de variabele geluk scores. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de verschillende groepen die van elkaar worden gescheiden door de zeven categorieën: leeftijd, geslacht, kinderen, gezondheid, organisatiegrootte, migrant zijn en arbeidsuren. Aan de hand van t-testen en anova's zal worden bekeken of de verschillen tussen de gemiddelden significant zijn. Daarnaast zal nader worden bekeken wat de scores op geluk zijn voor deze groepen wanneer onderscheid wordt gemaakt tussen onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match tussen opleiding en werk. Aan de hand van univariate analyses zal worden bekeken of de verschillen tussen de gemiddelde scores op geluk significant zijn.

Na het berekenen en vergelijken van de gemiddelde scores op geluk, zullen vervolgens nog enkele lineaire regressieanalyses plaatsvinden. Deze zullen de geluksscores voor ieder van de zeven categorieën voorspellen voor de Nederlandse beroepsbevolking die onderbenut is, een goede match tussen opleiding en werk heeft en voor de Nederlandse beroepsbevolking die overbenut is. Deze andere vorm van onderzoek is bedoeld om te controleren op schijnverbanden.

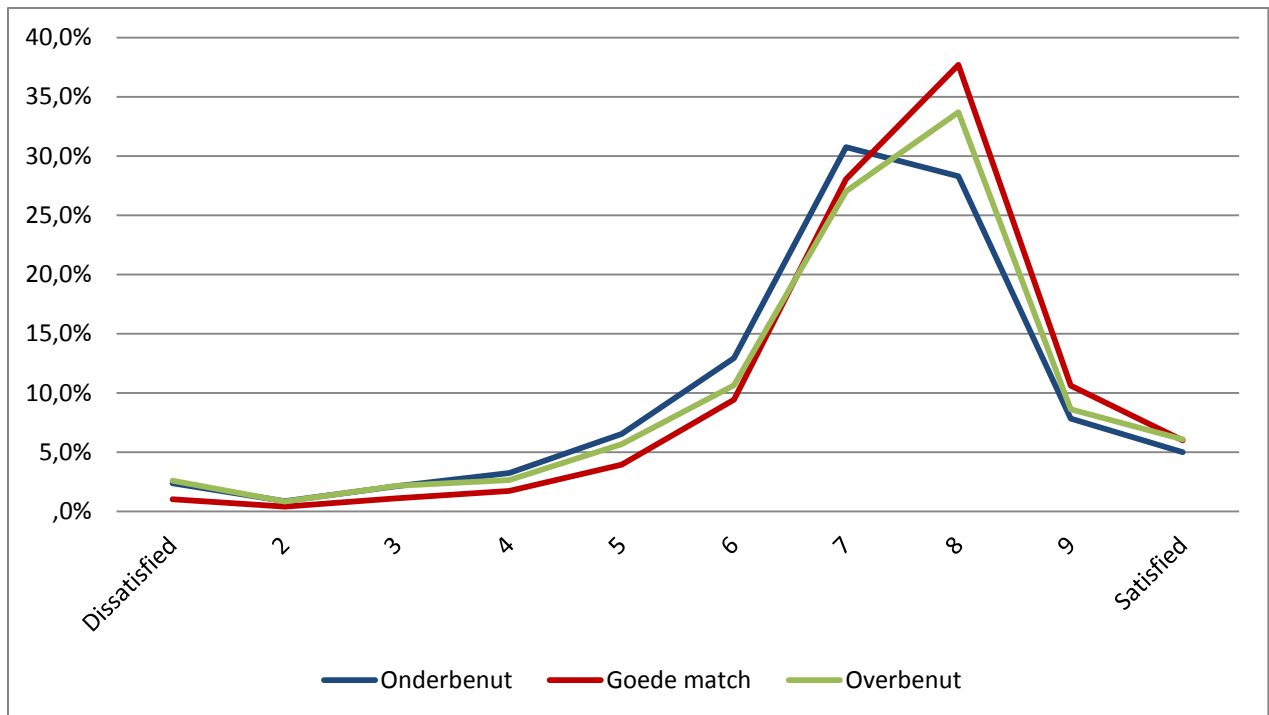
5. Resultaten

Het hieronder beschreven onderzoek is uitgevoerd onder de Nederlandse beroepsbevolking. Alle respondenten die zijn meegenomen in dit onderzoek hebben een valide waarde op de variabele 'geluk' evenals op de variabele 'benutting'. Getracht wordt te zoeken naar factoren die van invloed zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk. In dit gedeelte van de scriptie zal naar voren komen welke van de reeds beschreven factoren een positief dan wel negatief effect hebben op het geluk dat wordt ervaren.

Om het onderzoek te beginnen, zullen gemiddeldes worden berekend en t-testen, anova's en univariate analyses worden uitgevoerd. Allereerst wordt de relatie tussen onderbenutting en geluk nader bekeken. Vervolgens zullen steeds berekeningen worden gemaakt waarbij wordt gespecificeerd voor één van de bovenstaand beschreven factoren. Na dit beschrijvend onderzoek zal een vervolgonderzoek plaatsvinden aan de hand van lineaire regressieanalyses om te controleren op eventuele schijnverbanden.

5.1 Beschrijvend onderzoek naar onderbenutting en geluk

Beschrijvend onderzoek naar onderbenutting en geluk kan aantonen of de Nederlandse beroepsbevolking in een onderbenutte arbeidsmarktpositie meer of minder gelukkig is dan de beroepsbevolking in andere arbeidsmarktposities. Figuur 1 geeft het percentage onderbenutten weer dat scoort op de verschillende categorieën van geluk. Tevens wordt weergegeven hoeveel procent van de beroepsbevolking met een goede match van opleiding en werk en de beroepsbevolking die overbenut is, scoort op de verschillende categorieën van geluk. 5% van de onderbenutten geeft het rapportcijfer 10 aan het geluk dat zij ervaren. 6% van de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk geeft ditzelfde cijfer voor hun tevredenheid met het leven als geheel. Tevens is in de figuur te zien dat de beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie iets vaker een lager cijfer geven voor hun ervaren geluk dan de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk en dan overbenutten. Ook geven onderbenutten minder vaak een cijfer boven de 7 voor hun ervaren geluk dan anderen.

Figuur 1. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Uit de figuur blijkt dus dat de beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie over het algemeen iets lagere cijfers scoren op de variabele geluk dan de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk en de beroepsbevolking met een overbenutte arbeidsmarktpositie. Echter is niet met zekerheid te zeggen dat zij daadwerkelijk minder gelukkig zijn. Erg grote verschillen tussen scores op de variabele geluk zijn in de grafiek niet te observeren. Een berekening van het gemiddelde geluk dat onderbenutten scoren ten opzichte van overbenutten en de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk lijkt toch een redelijk verschil weer te geven. De beroepsbevolking van Nederland die zich in een onderbenutte arbeidsmarktpositie bevindt, scoort gemiddeld een 6,96 op de variabele geluk. Overbenutten en de beroepsbevolking met een goede match scoren respectievelijk een 7,11 en een 7,42.

Om te toetsen of de verschillen in gemiddelden voor de verschillende groepen daadwerkelijk significant zijn, is een anova uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de verschillen tussen de gemiddelden inderdaad significant zijn ($p < 0,001$). Echter toont een dergelijke toets niet aan of slechts één gemiddelde significant afwijkt van de rest of dat ze allemaal significant van elkaar verschillen. Om dit

te kunnen toetsen, zijn twee nieuwe variabelen aangemaakt. Een eerste variabele zet de onderbenutten tegenover de rest. Een t-test met deze variabele toont aan dat de verschillen in gemiddelden tussen onderbenutten tegenover de rest significant zijn ($p < 0,001$). Dat wil zeggen dat onderbenutten significant minder hoog scoren op geluk dan anderen. Een tweede variabele die is aangemaakt zet de overbenutten tegenover de rest. Een t-test met deze variabele toont aan dat ook overbenutten significant minder hoog scoren op de variabele geluk dan de rest ($p < 0,001$).

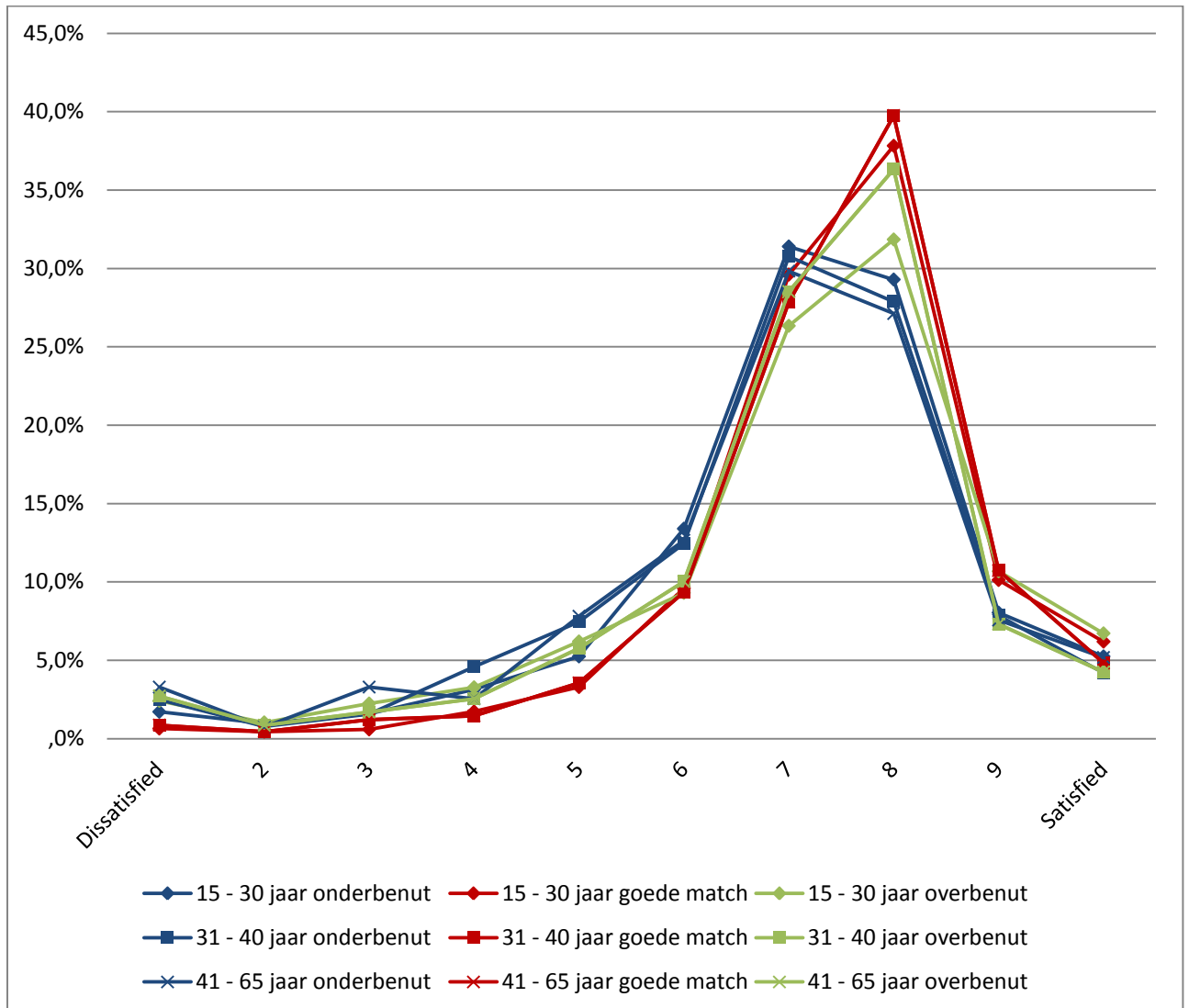
Het lijkt er dus op dat zowel de Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte als de Nederlandse beroepsbevolking met een overbenutte arbeidsmarktpositie minder hoog scoren op de variabele geluk dan de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. In het overige gedeelte van dit hoofdstuk zal de relatie tussen benutting en geluk verder gespecificeerd worden.

5.1.1 Het effect van leeftijd

Er wordt verwacht dat jongeren over het algemeen gelukkiger zijn in een onderbenutte positie dan ouderen. Jongeren hebben namelijk nog tijd genoeg om door te groeien in hun functie, terwijl de oudere groepen veelal het gevoel hebben vast te zitten in hun functie en weinig doorgroeimogelijkheden meer hebben.

Een berekening van het gemiddeld geluk per leeftijdscategorie toont aan dat jongeren gelukkiger zijn dan ouderen. 15 tot en met 30 jarigen scoren gemiddeld een 7,32 op het geluk dat zij ervaren. 31 tot en met 40 jarigen scoren gemiddeld een 7,28 en 41 tot en met 65 jarigen een 7,25. Een anova toont echter aan dat de verschillen tussen de gemiddelde scores op geluk per leeftijdscategorie niet significant zijn. Het is echter belangrijk te realiseren dat het hier gaat om de gemiddelde geluksscores per leeftijdscategorie en dat de variabele benutting hier nog niet bij betrokken is. Het is daarom van belang vervolgens een univariate analyse uit te voeren om uit te zoeken of de gemiddeldes op de geluksscores significant van elkaar verschillen wanneer de variabele benutting wordt meegenomen. Figuur 2 laat ter illustratie zien hoeveel procent van de onderbenutten, overbenutten en de beroepsbevolking met een goede match verdeeld is in leeftijdscategorieën op de verschillende categorieën van geluk scoren. Uit deze grafiek blijkt vooral dat 15 tot en met 30 jarigen met een goede match, 41 tot en met 65 jarigen met een goede match en 41 tot en met 65 jarigen die overbenut zijn hoog scoren op geluk. De lijnen die de drie leeftijdscategorieën in een onderbenutte arbeidsmarktpositie weergeven lopen nagenoeg gelijk. Dit

lijkt erop te duiden dat de Nederlandse beroepsbevolking in alle leeftijdsklassen redelijk gelijk scoren op geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Figuur 2. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match verdeeld in leeftijdscategorieën.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Een univariate analyse wijst uit dat het interactie-effect van leeftijd en benutting op de gemiddelde geluksscores niet significant is. Leeftijd op zich heeft, evenals benutting op zich, wel een significant effect op het ervaren geluk (respectievelijk $p < 0,05$ en $p < 0,001$), echter kennen zij

gecombineerd geen significant effect op geluk. Bij nadere analyse blijkt dit vooral te komen door de verschillen in ervaren geluk binnen de groep overbenutten. Tabel 2 geeft de gemiddelde scores voor iedere leeftijdscategorie en voor iedere groep van benutting weer. Tevens worden de verschillen tussen de gemiddelden en het significantieniveau weergegeven. De verschillen tussen de gemiddelde scores op geluk zijn afkomstig van een vergelijking tussen de gemiddelde score van de onder- en overbenutte groep en de beroepsbevolking met een goede match. Het significantieniveau geeft aan dat de verschillen tussen de gemiddelden per leeftijdscategorie wel of niet significant zijn.

Om de hypothesen te kunnen bevestigen of verwerpen, is het nodig naar het significantieniveau van de verschillen tussen de gemiddelde geluksscores te kijken. Echter blijkt uit tabel 2 dat de gemiddelde geluksscores bij iedere leeftijdscategorie significant van elkaar verschillen. Het is daarom vervolgens van belang de verschillen tussen de gemiddelde geluksscores in een goede match positie te vergelijken met de verschillen tussen de gemiddelde geluksscores in een onderbenutte positie. 15 – 30 jarigen zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,41 punten minder gelukkig dan in een goede match positie. 31 – 40 jarigen en 41 – 65 jarigen zijn echter nog minder gelukkig in een onderbenutte positie, wanneer vergeleken wordt met hun gemiddelde geluksscore in een goede match positie. Het verschil tussen de gemiddelde scores is bij beide leeftijdscategorieën -0,53. Op basis hiervan kan worden gesteld dat jongeren in de leeftijd van 15 tot en met 30 jaar minder last hebben van onderbenutting dan 31 tot en met 40 jarigen en 41 tot en met 65 jarigen. Hypothese 1a kan hiermee worden bevestigd, terwijl hypothese 1b en 1c worden verworpen.

Tabel 2. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, overbenutten en de beroepsbevolking met een goede match naar leeftijd.

Leeftijd	Benutting	Gemiddelde	Vershil tussen gemiddelden	Significantie
15 – 30 jaar	Onderbenut	7,06	-0,41	p < 0,001
	Goede match	7,47		
	Overbenut	7,13		
31 – 40 jaar	Onderbenut	6,90	-0,53	p < 0,001
	Goede match	7,43		
	Overbenut	7,07		
41 – 65 jaar	Onderbenut	6,85	-0,53	p < 0,001
	Goede match	7,38		
	Overbenut	7,11		

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

5.1.2 Het effect van geslacht

Op grond van de reeds bestaande literatuur kan worden verwacht dat mannen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie ongelukkiger zullen zijn dan vrouwen in een zelfde soort positie. Dit omdat arbeid over het algemeen voor mannen nog altijd een belangrijkere rol speelt in het leven dan voor vrouwen.

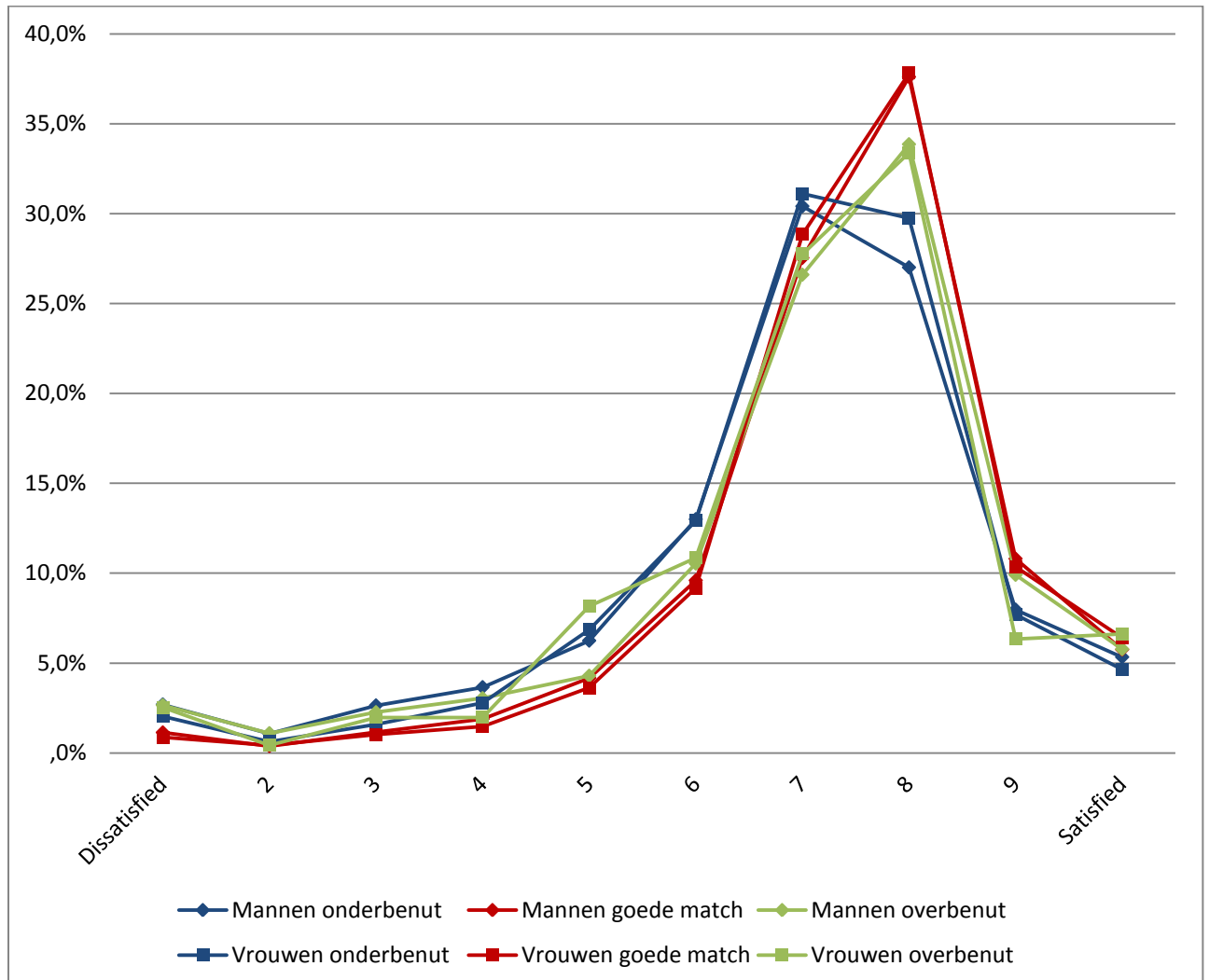
Om te bepalen of mannen inderdaad minder gelukkig zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan vrouwen, is het allereerst van belang het ervaren geluk naar geslacht te bepalen. Een berekening van de gemiddelde geluksscores toont aan dat vrouwen over het algemeen net wat hoger scoren op geluk dan mannen. Vrouwen scoren gemiddeld een 7,31 en mannen een 7,26. Een t-test toont echter aan dat dit verschil niet significant is.

Een univariate analyse is vervolgens nodig om aan te geven of het verschil in geluksscores naar geslacht wel significant is wanneer een onderscheid wordt gemaakt tussen onderbenutting, overbenutting en een goede match tussen werk en opleiding. Figuur 3 geeft de percentages weer van de geluksscores wanneer rekening wordt gehouden met geslacht en benutting. Uit de figuur blijkt dat onderbenutte mannen over het algemeen lager scoren op de variabele geluk dan mannen die overbenut zijn of een goede match hebben van opleiding en werk. 10,1% van de onderbenutte mannen geeft de tevredenheid met het leven een cijfer tussen de 1 en de 4, terwijl slechts 4,5% van de mannen die een goede match tussen opleiding en werk heeft een cijfer tussen de 1 en de 4 geeft. 9,1% van de mannen met een overbenutte arbeidsmarktpositie scoort tussen de 1 en 4 op de variabele geluk.

Ook voor de vrouwen geldt dat wanneer zij onderbenut zijn, zij lager scoren op geluk dan wanneer zij een goede match tussen opleiding en werk hebben. Waar 54,6% van de vrouwen met een goede match tussen opleiding en werk een cijfer tussen de 8 en de 10 geeft voor het ervaren geluk, geeft slechts 42% van de onderbenutte vrouwen een cijfer tussen de 8 en de 10.

Bij het vergelijken van de geluksgevoelens bij onderbenutte vrouwen en mannen, is iets opvallends te zien. Meer mannen dan vrouwen scoren laag op de variabele geluk. Dat lijkt erop te duiden dat mannen inderdaad ongelukkiger zijn dan vrouwen, indien zij onderbenut zijn. Echter, 8% van de onderbenutte mannen geeft het rapportcijfer 9 aan het geluk dat zij ervaren ten opzichte van 7,7% van de vrouwen. 5,3% van de mannen geeft het cijfer 10 tegenover 4,6% van de vrouwen. Mannen scoren dus niet alleen vaker op de laagste cijfers die voor geluk worden gegeven, maar tevens op de hoogste cijfers. Er valt op basis van deze grafiek gebaseerd op een kruistabel dus niet

met zekerheid te zeggen dat mannen daadwerkelijk minder gelukkig zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan vrouwen.

Figuur 3. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar geslacht.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16984. Bewerkt door Kok (2012).

Om te berekenen of de gemiddelde scores van mannen en vrouwen in een bepaalde arbeidsmarktpositie op de variabele geluk significant zijn, wordt een univariate analyse uitgevoerd. In tabel 3 worden de gemiddelde scores van mannen en vrouwen in de verschillende posities weergegeven. Uit de univariate analyse blijkt dat het interactie-effect van de gehele variabele geslacht en benutting op geluk niet significant is. Ook de gehele variabele geslacht op zichzelf heeft

geen significant effect op het ervaren geluk. Wanneer er echter wordt gekeken naar de verschillende geluksscores voor mannen en voor vrouwen in de verschillende benuttingposities, blijkt dat mannen en vrouwen in de drie posities significant van elkaar verschillen in hun gemiddelde geluksscores. Mannen scoren in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddelde 0,50 punten lager op de geluksschaal dan mannen in een goede match positie. Vrouwen daarentegen, scoren slechts 0,43 punten lager op de geluksschaal wanneer zij zich in een onderbenutte arbeidsmarktpositie in plaats van in een goede match positie bevinden. Dit toont aan dat mannen meer last hebben van onderbenutting dan vrouwen. Hiermee kunnen hypothese 2a en hypothese 2b worden bevestigd.

Tabel 3. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, overbenutten en de beroepsbevolking met een goede match naar geslacht.

Geslacht	Benutting	Gemiddelde	Verskil tussen gemiddelden	Significantie
Man	<i>Onderbenut</i>	6,90	-0,50	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,40		
	<i>Overbenut</i>	7,12	-0,28	
Vrouw	<i>Onderbenut</i>	7,02	-0,43	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,45		
	<i>Overbenut</i>	7,08	-0,37	

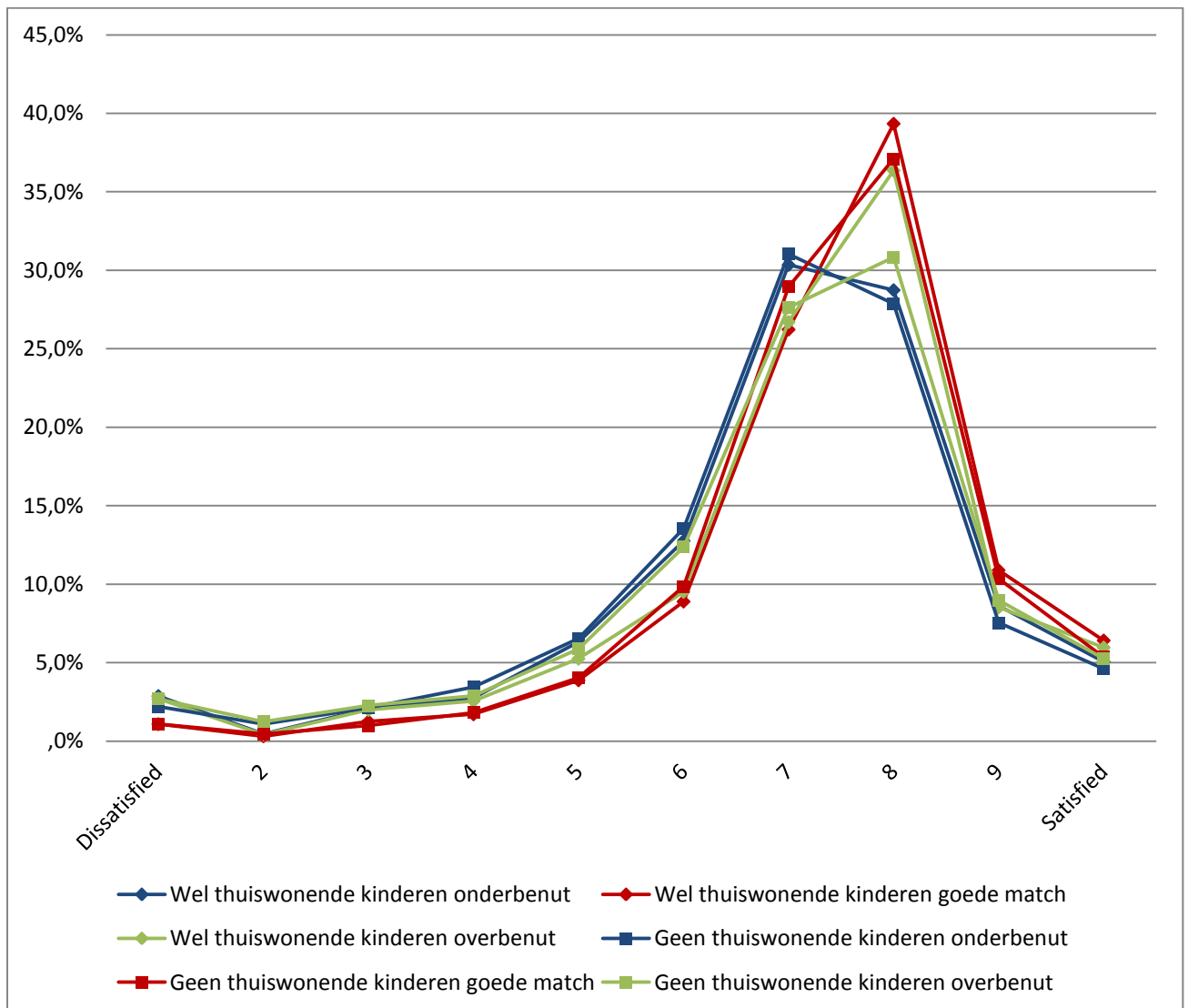
Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16984. Bewerkt door Kok (2012).

5.1.3 Het effect van kinderen

Er kan worden verwacht dat het hebben van kinderen een positieve rol speelt bij het ervaren geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Omdat mensen met kinderen naast hun werk een belangrijke andere bezigheid hebben, namelijk de zorg voor hun kind(eren), zal het voor hen wellicht minder erg zijn een baan onder het eigen niveau te hebben.

Een berekening van het gemiddelde geluk van de Nederlandse beroepsbevolking met en de beroepsbevolking zonder kinderen toont aan dat de beroepsbevolking zonder kinderen iets minder gelukkig is dan de beroepsbevolking met kinderen. De beroepsbevolking van Nederland die geen thuiswonende kinderen heeft, scoort gemiddeld een 7,22 en de beroepsbevolking met kinderen een 7,34. Dit komt overeen met een groot gedeelte van de literatuur. Uit een uitgevoerde t-test blijkt dat het verschil in geluksscores tussen de beroepsbevolking met en de beroepsbevolking zonder kinderen significant is.

Dat de beroepsbevolking zonder kinderen minder gelukkig is dan de beroepsbevolking met kinderen zegt echter nog niets over het ervaren geluk wanneer men zich in een onderbenutte arbeidsmarktpositie bevindt. Figuur 4 toont de percentages geluksscores aan voor de Nederlandse beroepsbevolking met en de Nederlandse beroepsbevolking zonder kinderen in een bepaalde arbeidsmarktpositie.

Figuur 4. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar wel of geen thuiswonende kinderen.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 14611. Bewerkt door Kok (2012).

Uit de cijfers die voor figuur 4 zijn gebruikt, blijkt dat de beroepsbevolking met thuiswonende kinderen over het algemeen een hogere geluksscore heeft wanneer zij in een onderbenutte arbeidsmarktpositie zitten dan de beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen in een dergelijke positie. 42,4% van de ouders met thuiswonende kinderen in een onderbenutte positie scoort een 8 of hoger op de schaal van geluk ten opzichte van 40% van de beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen in een zelfde positie. Het verschil is echter niet zeer groot te noemen. Een opvallend verschil dat uit de figuur blijkt, is dat overbenutten met kinderen beduidend hoger scoren op geluk dan overbenutten zonder kinderen. De Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen die een goede match tussen opleiding en werk heeft, is duidelijk het meest gelukkig.

Tabel 4 toont de gemiddelde geluksscores voor de Nederlandse beroepsbevolking met en zonder thuiswonende kinderen per categorie van benutting.

Tabel 4. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar wel of geen thuiswonende kinderen.

Kinderen	Benutting	Gemiddelde	Vershil tussen gemiddelden	Significantie
<i>Wel thuiswonende kinderen</i>	<i>Onderbenut</i>	7,00	-0,45	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,45		
	<i>Overbenut</i>	7,17	-0,28	
<i>Geen thuiswonende kinderen</i>	<i>Onderbenut</i>	6,93	-0,45	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,38		
	<i>Overbenut</i>	7,00	-0,38	

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 14611. Bewerkt door Kok (2012).

Deze gemiddelde scores op geluk per categorie laten nog eens zien dat ouders met een goede match tussen opleiding en werk die thuiswonende kinderen hebben, gemiddeld het hoogst scoren op geluk. De Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen in een onderbenutte en in een overbenutte positie en de Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen in een onderbenutte positie, scoren gemiddeld het laagst.

Een univariate analyse toont aan dat het al dan niet hebben van kinderen op zichzelf een significant effect heeft op het ervaren geluk ($p < 0,01$). Echter is het interactie-effect van het al dan niet hebben van kinderen en benutting niet significant van invloed op het geluk dat door de

respondenten wordt ervaren. Een vergelijking van de verschillen tussen de gemiddelde geluksscores toont aan dat zowel de Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen in een onderbenutte positie, als de Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen in een dergelijke positie scoren gemiddeld 0,45 punten lager op de geluksschaal dan wanneer zij zich in een goede match positie bevinden. Aan de hand van deze resultaten kan worden gesteld dat er geen verband bestaat tussen het hebben van thuiswonende kinderen en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. H3-0 kan hiermee worden bevestigd en hypothese 3a en hypothese 3b worden verworpen.

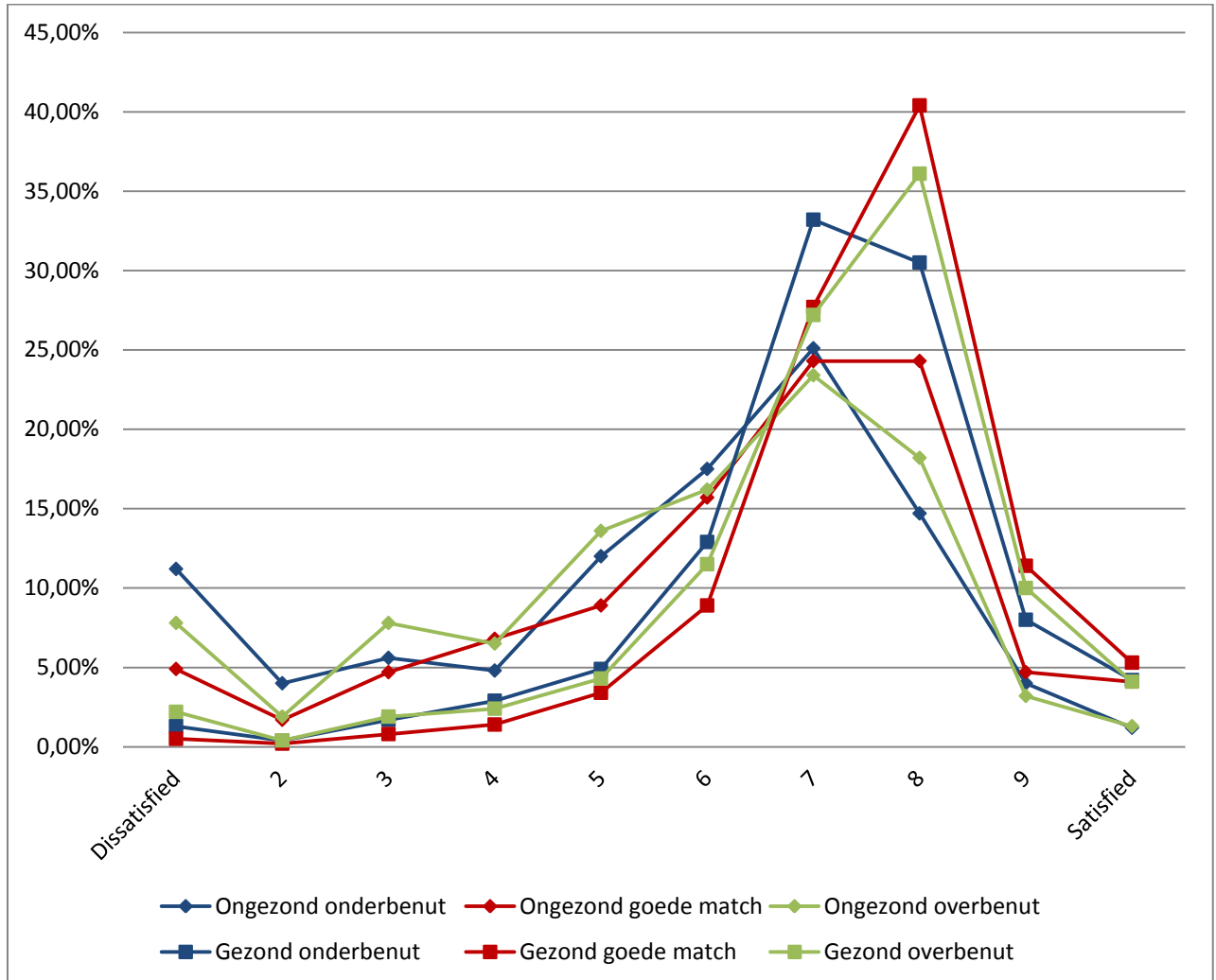
Vanuit theoretisch oogpunt werd verwacht dat er wellicht een verschil bestaat tussen de geluksgevoelens van mannen en die van vrouwen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie wanneer een onderscheid wordt gemaakt tussen het al dan niet hebben van thuiswonende kinderen. Vrouwen met kinderen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie zouden gelukkiger zijn dan mannen met kinderen in een dergelijke positie. Na berekening van de gemiddelde geluksscores voor deze groepen, blijkt dat er weinig verschil is tussen het geluksgevoel van mannen en dat van vrouwen. Vrouwen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie met thuiswonende kinderen scoren gemiddeld een 7,02 op geluk, tegenover een 7,00 van mannen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie met thuiswonende kinderen. Dit kleine, niet significante verschil, geeft aan dat hypothese 3c verworpen kan worden.

5.1.4 Het effect van gezondheid

Er werd verwacht dat mensen die ontevreden zijn over hun eigen gezondheid, juist gelukkiger zullen zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Vanwege de weinige tijd en energie die in een onderbenutte baan gestoken hoeft te worden, zou meer tijd en energie kunnen gaan naar de gezondheid van de respondent.

Los van de arbeidsmarktpositie van de respondenten zijn mensen die meer tevreden zijn met hun gezondheid, ook gelukkiger. De Nederlandse beroepsbevolking die ontevreden is met de eigen gezondheid, scoort gemiddeld een 6,06 op de variabele geluk. De gezonde Nederlandse beroepsbevolking scoort gemiddeld een 7,39 op geluk. Er is dus duidelijk zichtbaar dat wanneer mensen meer tevreden zijn met hun gezondheid, zij gemiddeld hoger scoren op geluk. Een anova toont aan dat het verschil tussen deze gemiddelden significant is.

In figuur 5 worden de percentages op de geluksscores weergegeven voor de Nederlandse beroepsbevolking naar hun gezondheid.

Figuur 5. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar gezondheid.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 7428. Bewerkt door Kok (2012).

Uit figuur 5 blijkt dat de Nederlandse beroepsbevolking die ontevreden is met de eigen gezondheid, veel vaker het cijfer 1 of 2 geeft aan het ervaren geluk wanneer zij onderbenut is dan wanneer ze overbenut is of een goede match van opleiding en werk heeft. Onderbenutten met een slechte gezondheid zijn dus vaak ongelukkig. Slechts 1,2% van de ongezonde onderbenutten geeft het cijfer 10 aan het ervaren geluk. De beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie

en een slechte gezondheid, is over het algemeen dus minder gelukkig dan de beroepsbevolking met een slechte gezondheid die overbenut is of een goede match van opleiding en werk heeft.

De Nederlandse beroepsbevolking die tevreden is over hun gezondheid, maar zich wel in een onderbenutte arbeidsmarktpositie bevindt, geeft minder vaak een cijfer tussen de 8 en de 10 voor het ervaren geluk dan de beroepsbevolking met een goede gezondheid in een overbenutte arbeidsmarktpositie of met een goede match tussen opleiding en werk. Over de gehele reeks scores die worden gegeven aan geluk, geven onderbenutten met een goede gezondheid over het algemeen lagere punten dan de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk.

Op basis van deze grafiek valt dus te concluderen dat zowel onderbenutten met een lage tevredenheid over hun gezondheid als onderbenutten met een hoge tevredenheid over hun gezondheid, minder gelukkig zijn dan anderen, op overbenutten met een goede gezondheid na. Een vergelijking tussen de beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie die een slechte gezondheid heeft en de beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie die een goede gezondheid heeft, levert een opvallend resultaat op. Van de onderbenutten met een slechte gezondheid geeft 11,2% aan zeer ongelukkig te zijn. Slechts 1,3% van de onderbenutten met een goede gezondheid geeft het cijfer 1 aan het ervaren geluk. Het cijfer 10 voor geluk wordt door de eerste groep door 1,2% van de respondenten gegeven, terwijl van de tweede groep 4,2% het cijfer 10 toekent aan hun ervaren geluk. De cijfers 1 tot en met 6 voor geluk worden door de onderbenutten met een slechte gezondheid vaker toegekend dan door de onderbenutten met een goede gezondheid. De cijfers 7 tot en met 10 voor het ervaren geluk worden door de tweede groep vaker gegeven dan door de eerste groep. Deze resultaten geven het tegenovergestelde van de opgestelde hypothesen aan. Het zou zo kunnen zijn dat de onderbenutte, ongezone beroepsbevolking dubbele problemen ervaart en daarom minder gelukkig is dan onderbenutte, gezonde beroepsbevolking.

In tabel 5 worden de gemiddelde scores op geluk naar gezondheid en benutting weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat de beroepsbevolking met een slechte gezondheid in een onderbenutte arbeidsmarktpositie het minst gelukkig is. De meest gelukkigen zijn zij die een goede gezondheid en een goede match tussen werk en opleiding hebben. Daarnaast valt in deze tabel op dat de gemiddelde geluksscores van de ongezone Nederlandse beroepsbevolking van zowel onderbenutten, overbenutten als voor de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match lager zijn dan voor de gezonde beroepsbevolking. Dit toont aan dat de Nederlandse beroepsbevolking ongeacht hun arbeidsmarktpositie het minst gelukkig is en de Nederlandse beroepsbevolking met een goede gezondheid het meest gelukkig is. Om aan te tonen dat de verschillen tussen de

gemiddelden significant zijn, is een univariate analyse uitgevoerd. Deze analyse geeft aan dat zowel gezondheid op zichzelf als het interactie-effect van gezondheid en benutting een significant effect heeft op het ervaren geluk (respectievelijk $p < 0,001$ en $p < 0,01$). Een onderscheid naar gezondheid en benutting toont aan dat de ongezonde beroepsbevolking in een onderbenutte positie gemiddeld 0,74 punten lager scoort op de geluksschaal dan de ongezonde beroepsbevolking in een goede match positie. De gezonde beroepsbevolking in een onderbenutte arbeidsmarktpositie scoort gemiddeld 0,41 punten lager op de geluksschaal dan wanneer zij een goede match tussen opleiding en werk hebben. Dit geeft aan dat het ongezonde deel van de Nederlandse beroepsbevolking meer last heeft van onderbenutting dan het gezonde deel van de beroepsbevolking. Hypothesen 4a en 4b moeten dus worden verworpen, aangezien een tegenovergesteld verband kan worden aangetoond.

Dat de ongezonde, Nederlandse beroepsbevolking in een onderbenutte positie op de arbeidsmarkt minder gelukkig is dan de gezonde beroepsbevolking, zou kunnen komen door de dubbele problemen die zij ervaren. Niet alleen hebben zij een hoger opleidingsniveau dan dat op hun werk van hen gevraagd wordt, maar bovendien zijn zij zeer ontevreden over de eigen gezondheid. Omdat de gezonde werknemers deze ontevredenheid niet kennen, ervaren zij minder problemen en daardoor meer geluk.

Tabel 5. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar gezondheid.

Gezondheid	Benutting	Gemiddelde	Verschil tussen gemiddelden	Significantie
<i>Ongezond</i>	<i>Onderbenut</i>	5,61	-0,74	$p < 0,001$
	<i>Goede match</i>	6,35		
	<i>Overbenut</i>	5,78	-0,57	
<i>Gezond</i>	<i>Onderbenut</i>	7,11	-0,41	$p < 0,001$
	<i>Goede match</i>	7,52		
	<i>Overbenut</i>	7,18	-0,34	

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 7428. Bewerkt door Kok (2012).

5.1.5 Het effect van organisatiegrootte

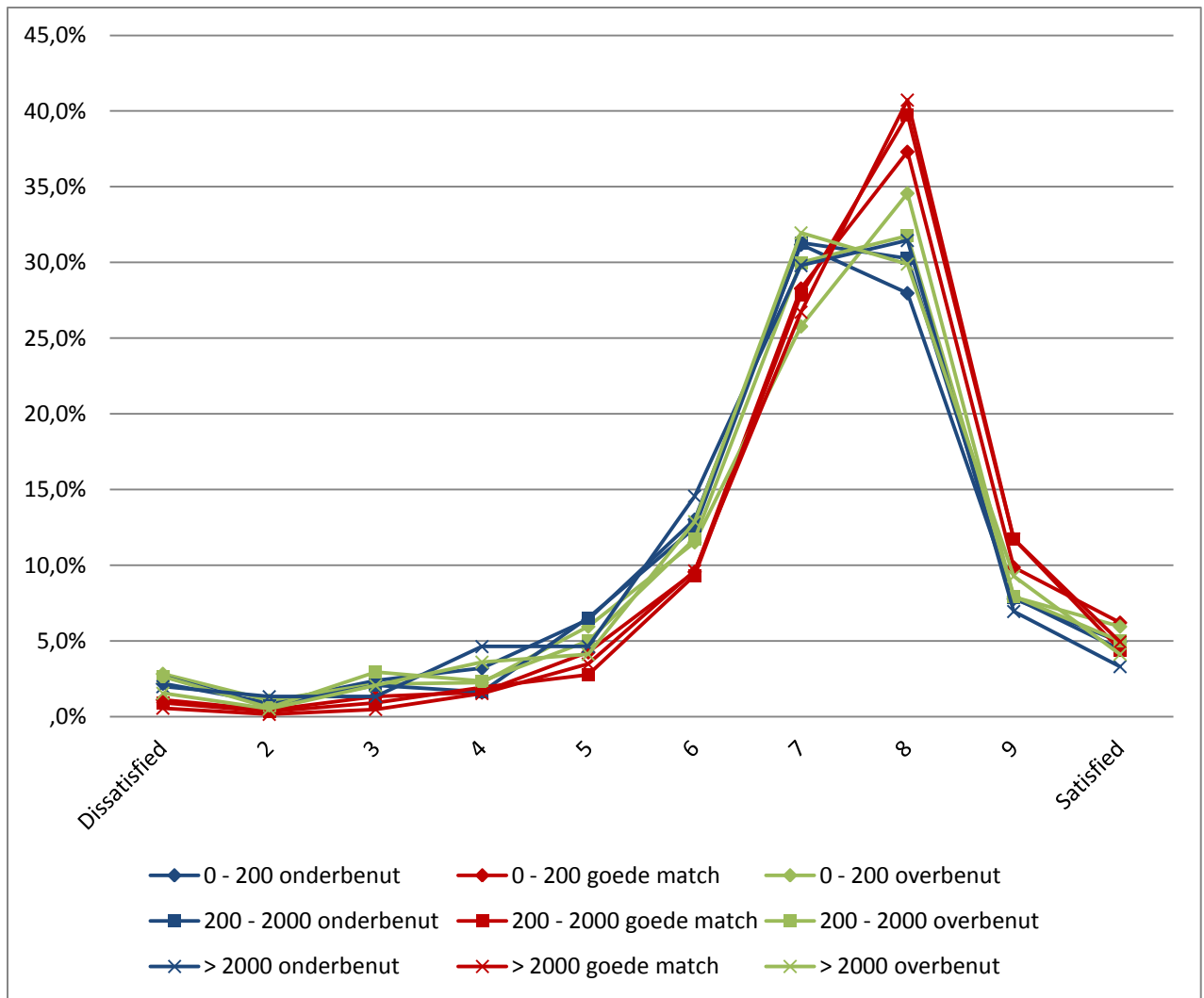
De verwachtingen voor de rol die organisatiegrootte zou spelen op de relatie tussen onderbenutting en geluk waren open. De relatie kon beide kanten op. Het is denkbaar dat onderbenutten in een kleine organisatie het gevoel hebben dat er naar hen geluisterd wordt en dat men hen kent. Toch kan werken voor een kleine organisatie in een onderbenutte arbeidsmarktpositie tevens negatieve

gevolgen hebben voor het geluksgevoel van mensen. Binnen kleine organisaties bestaan namelijk vaak weinig doorgroeimogelijkheden en is er dus weinig hoop voor onderbenutten in een dergelijke organisatie.

Los van het feit of werknemers onderbenut of overbenut zijn of een goede match op de arbeidsmarkt hebben, is eerst het gemiddeld geluk berekend naar organisatiegrootte. Werknemers werkzaam in een kleine organisatie scoren gemiddeld een 7,25 op de variabele geluk. De respondenten die werkzaam zijn in een organisatie met 200 tot 2000 medewerkers scoorden gemiddeld een 7,32 en werknemers in zeer grote organisaties, met meer dan 2000 werknemers, scoorden gemiddeld een 7,37. Hoe groter de organisatie, des te gelukkiger de medewerkers, zou je op basis van deze gemiddelden kunnen zeggen. Een anova toont aan dat het verschil tussen deze gemiddelden significant is.

Om een conclusie te kunnen trekken over de geluksscores naar organisatiegrootte en arbeidsmarktpositie, is het nodig de variabele benutting bij de analyses te betrekken. Uit figuur 6 blijkt dat de beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in kleine organisaties minder gelukkig is dan anderen in kleine organisaties. 4,9% van de onderbenutten geeft aan zeer gelukkig te zijn, terwijl 6,0% van de overbenutten en 6,2% van de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk aangeeft zeer gelukkig te zijn. Een dergelijk patroon geldt tevens voor middelgrote organisaties. Waar slechts 0,9% van de beroepsbevolking die een baan heeft die goed aansluit bij hun opleiding aangeeft dat zij zeer ongelukkig zijn, geeft 2,6% van de overbenutten en 2,7% van de onderbenutten het cijfer 1 aan het geluk dat wordt ervaren. Ook voor grote organisaties is dit patroon waarneembaar. Het percentage op score 1 van geluk neemt van goede match naar onder- en overbenut toe, terwijl het percentage op score 10 van geluk van goede match naar onder- en overbenut afneemt. Dit geeft aan dat in elke categorie van organisatiegrootte onderbenutten de meest ongelukkige mensen zijn binnen de bedrijven.

Een vergelijking van de geluksgevoelens van de Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in kleine, middelgrote en grote bedrijven lijkt in eerste instantie niet veel op te leveren. Het enige dat opvalt is dat onderbenutte werknemers in kleine organisaties minder vaak hoge cijfers op de geluksvariabele scoren dan onderbenutte werknemers in middelgrote en grote organisaties.

Figuur 6. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar organisatiegrootte.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 13472. Bewerkt door Kok (2012).

Een univariate analyse lijkt vooral aan te tonen dat het vooral de onderbenutten zijn die laag scoren op geluk. De gemiddelde scores op geluk liggen voor de verschillende organisatiegroottes vrij dicht bij elkaar. Zowel organisatiegrootte op zich als het interactie-effect van organisatiegrootte en benutting blijken geen significant effect te hebben op het geluk dat wordt ervaren. Wanneer echter een onderscheid wordt gemaakt naar organisatiegrootte en benutting, kan worden aangetoond dat de geluksscores voor de verschillende posities, binnen de categorieën voor organisatiegrootte significant van elkaar verschillen. Tabel 6 laat de verschillen tussen de gemiddelde scores op geluk en de significantieniveaus zien. Werknemers in organisaties met 0 tot 200 werknemers scoren in een

onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,43 punten lager op de variabele geluk dan werknemers in kleine organisaties die een goede match tussen opleiding en werk hebben. Voor de Nederlandse beroepsbevolking werkzaam in een middelgrote organisatie geldt dat zij in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,45 punten lager scoren op geluk dan wanneer zij zich in een goede match positie bevinden. Het verschil tussen de gemiddelde geluksscore van onderbenutte werknemers in een organisatie groter dan 2000 werknemers en de gemiddelde geluksscore van werknemers in een goede match positie in een organisatie groter dan 2000 werknemers, is -0,58 punten. Dat wil zeggen dat onderbenutte werknemers in grote organisaties gemiddeld 0,58 punten lager scoren op geluk dan werknemers in een goede match positie in grote organisaties. Een duidelijk oplopend patroon is zichtbaar wanneer naar de verschillen tussen de gemiddelde geluksscores wordt gekeken. Hoe groter de organisatie, des te meer last werknemers hebben van een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Hiermee kan hypothese 5a worden bevestigd en 5b worden verworpen.

Tabel 6. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar organisatiegrootte.

Organisatiegrootte	Benutting	Gemiddelde	Vershil tussen gemiddelden	Significantie
0 - 200	<i>Onderbenut</i>	6,96	-0,43	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,39		
	<i>Overbenut</i>	7,07	-0,32	
200 - 2000	<i>Onderbenut</i>	7,00	-0,45	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,45		
	<i>Overbenut</i>	7,03	-0,42	
> 2000	<i>Onderbenut</i>	6,94	-0,58	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,52		
	<i>Overbenut</i>	7,09	-0,43	

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 13472. Bewerkt door Kok (2012).

5.1.6 Het effect van migrant zijn

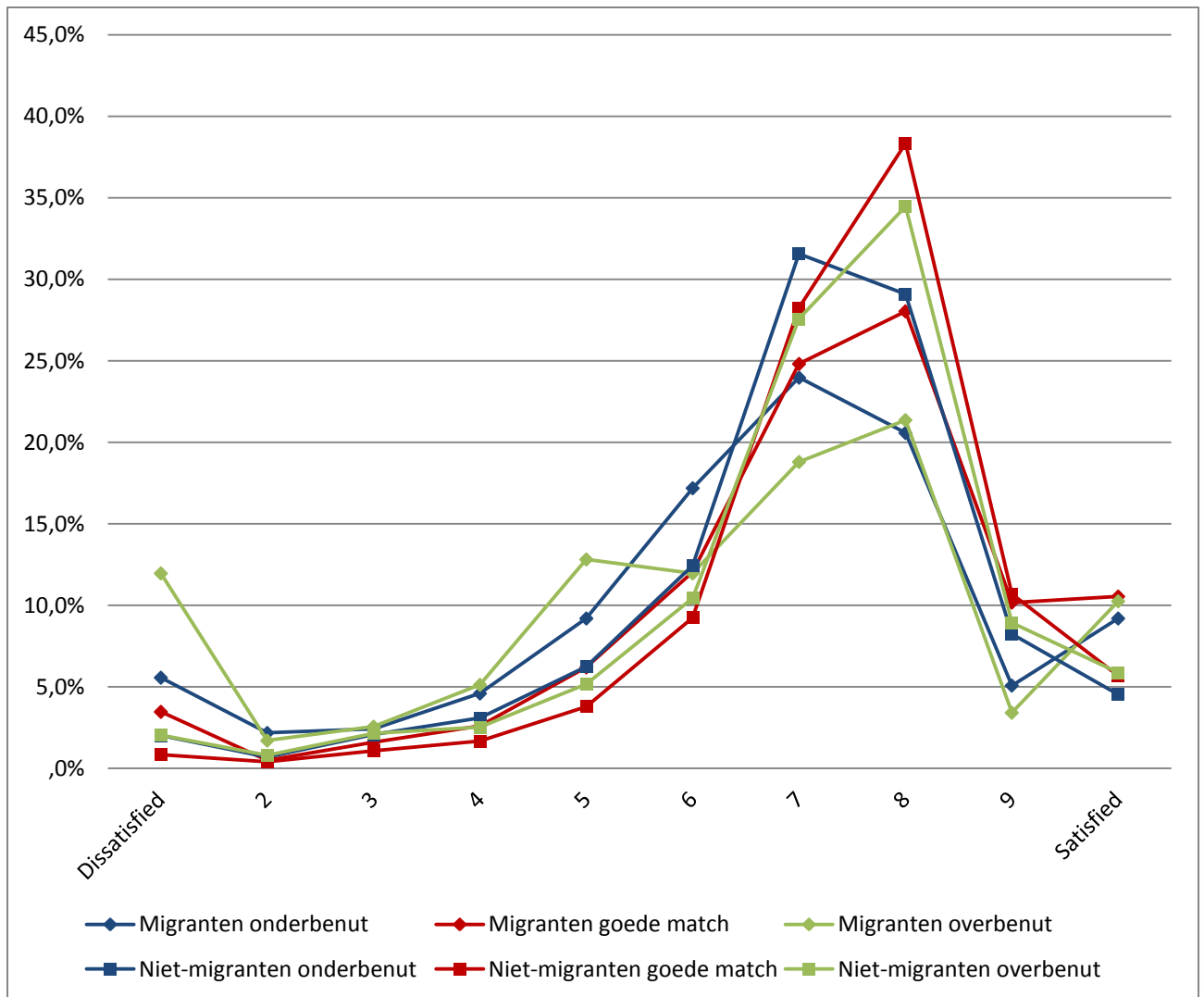
Het effect van migrant zijn of niet op de relatie tussen onderbenutting en geluk dat werd verwacht, was dat migranten gelukkiger zouden zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Reeds bekend is dat migranten zich vaker in een onderbenutte arbeidsmarktpositie bevinden en dat levensomstandigheden in het huidige land de geluksbepalende factor is voor migranten. Het kan daarom zo zijn dat migranten op zich minder gelukkig zijn dan niet migranten, omdat zij zich vaker in een onderbenutte arbeidsmarktpositie bevinden. Echter wordt verwacht dat migranten in een

onderbenutte arbeidsmarktpositie zich gelukkiger voelen dan niet migranten in een zelfde positie, omdat migranten vaak gelukkig zijn met het feit dat ze een baan in hun huidige land hebben.

Wanneer de gemiddelde scores van migranten op geluk worden bekeken, zonder daarbij rekening te houden met de arbeidsmarktpositie die zij hebben, blijkt inderdaad dat migranten minder gelukkig zijn dan niet-migranten. Migranten scoren gemiddeld een 5,90 op de variabele geluk en niet-migranten een 7,31. Dit is een vrij groot verschil te noemen. Uit een t-test blijkt tevens dat deze twee gemiddelden significant van elkaar verschillen.

Migranten zijn op zichzelf dus minder gelukkig dan niet-migranten. Om te toetsen of migranten in een onderbenutte positie juist gelukkiger zijn dan niet-migranten, is het nodig de variabele benutting mee te nemen in de analyses. Figuur 7 laat de percentages op de variabele geluk zien voor migranten en niet-migranten in de drie verschillende arbeidsmarktposities. Uit de figuur blijkt dat zowel migranten als niet migranten in een onderbenutte en overbenutte positie minder gelukkig zijn dan migranten en niet-migrant van wie hun opleiding goed aansluit bij hun werk. Onder- en overbenutten scoren hoger op de lage scores voor geluk en lager op de hoge scores voor geluk. Tevens blijkt uit de grafiek dat migranten, ongeacht hun positie op de arbeidsmarkt, over het algemeen minder gelukkig zijn dan niet migranten. Migranten scoren over het algemeen lager op de hoge cijfers voor geluk en hoger op de lagere cijfers voor geluk.

Er valt dus te stellen dat migranten op zich ongelukkiger zijn dan niet-migranten, ongeacht hun arbeidsmarktpositie, en dat onderbenutten, ongeacht of zij migrant zijn of niet, minder gelukkig zijn dan de beroepsbevolking met een goede match van opleiding en werk. Wanneer de vergelijking wordt gemaakt tussen de geluksgevoelens van migranten in een onderbenutte arbeidsmarktpositie en niet migranten in een dergelijke positie, blijken de opgestelde hypothesen niet geheel te kloppen. Van de onderbenutte migranten geeft 5,6% het cijfer 1 voor hun ervaren geluk, terwijl slechts 2,0% van de onderbenutte niet-migrant ditzelfde cijfer geeft. Dit geeft aan dat onderbenutte migranten zichzelf over het algemeen meer als ongelukkig beschouwen dan onderbenutte niet-migranten. Ook bij de wat hogere cijfers die voor geluk worden gegeven, is dit patroon terug te zien. Waar 20,6% van de onderbenutte migranten zichzelf een 8 geeft voor hun ervaren geluk, geeft 29,1% van de onderbenutte niet migranten zichzelf een 8. De enige uitzondering die in de kruistabel zichtbaar is, is het cijfer 10. 9,2% van de onderbenutte migranten vind het eigen ervaren geluk het cijfer 10 waard ten opzichte van 4,5% van de onderbenutte niet-migrant. Echter is de algemene strekking van de kruistabel en de grafiek toch dat migranten in een onderbenutte arbeidsmarktpositie minder gelukkig zijn dan niet migranten in een dergelijke positie op de arbeidsmarkt.

Figuur 7. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar migranten en niet-migranten.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16738. Bewerkt door Kok (2012).

Een univariate analyse is uitgevoerd om te toetsen of migrant zijn of niet-migrant zijn in combinatie met benutting een significant effect heeft op geluk. Zowel de variabele migranten als het interactie-effect van migranten en benutting blijken een significant effect te hebben (respectievelijk $p < 0,001$ en $p < 0,001$).

In tabel 7 worden de gemiddelde scores op de variabele geluk voor migranten en niet-migranten naar benutting weergegeven. Uit deze tabel blijkt tevens dat onderbenutten en overbenutten het minst gelukkig zijn. Ook wordt duidelijk dat migranten gemiddeld genomen minder gelukkig zijn dan niet-migranten. Bij een berekening van de verschillen tussen de gemiddelden en de

significantieniveaus die hierbij horen wordt duidelijk dat migranten in elke groep van benutting minder gelukkig zijn dan niet-migranten. Wanneer wordt gekeken naar de onderbenutte positie, blijkt dat migranten gemiddeld 0,63 punten lager scoren op geluk dan wanneer zij in een goede match positie zitten en dat niet-migranten gemiddeld 0,43 punten lager scoren op geluk dan wanneer zij een goede match van opleiding en werk hebben. Migranten hebben dus meer last van onderbenutting dan niet-migranten. Hypothese 6a en hypothese 6b moeten worden verworpen, aangezien een tegenovergesteld verband wordt gevonden.

Dat migranten in een onderbenutte arbeidsmarktpositie minder gelukkig zijn dan niet-migranten, zou wellicht kunnen komen door het belang dat zij hechten aan het werk dat ze doen. Veel migranten zijn naar Nederland gekomen om werk te vinden. Wanneer vervolgens werk onder het niveau wordt gevonden, kan dit leiden tot frustratie. Arbeid is voor migranten een zeer belangrijke factor in het bepalen van hun geluk, waarschijnlijk belangrijker dan voor niet-migranten. Wanneer deze groep dus onder hun niveau werkt, zal dit van grote, negatieve invloed zijn op het geluk dat wordt ervaren.

Tabel 7. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar migranten.

Migranten	Benutting	Gemiddelde	Verschil tussen gemiddelden	Significantie
<i>Wel migrant</i>	<i>Onderbenut</i>	6,55	-0,63	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,18		
	<i>Overbenut</i>	6,15	-1,03	
<i>Niet migrant</i>	<i>Onderbenut</i>	7,01	-0,43	p < 0,001
	<i>Goede match</i>	7,44		
	<i>Overbenut</i>	7,17	-0,27	

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16738. Bewerkt door Kok (2012).

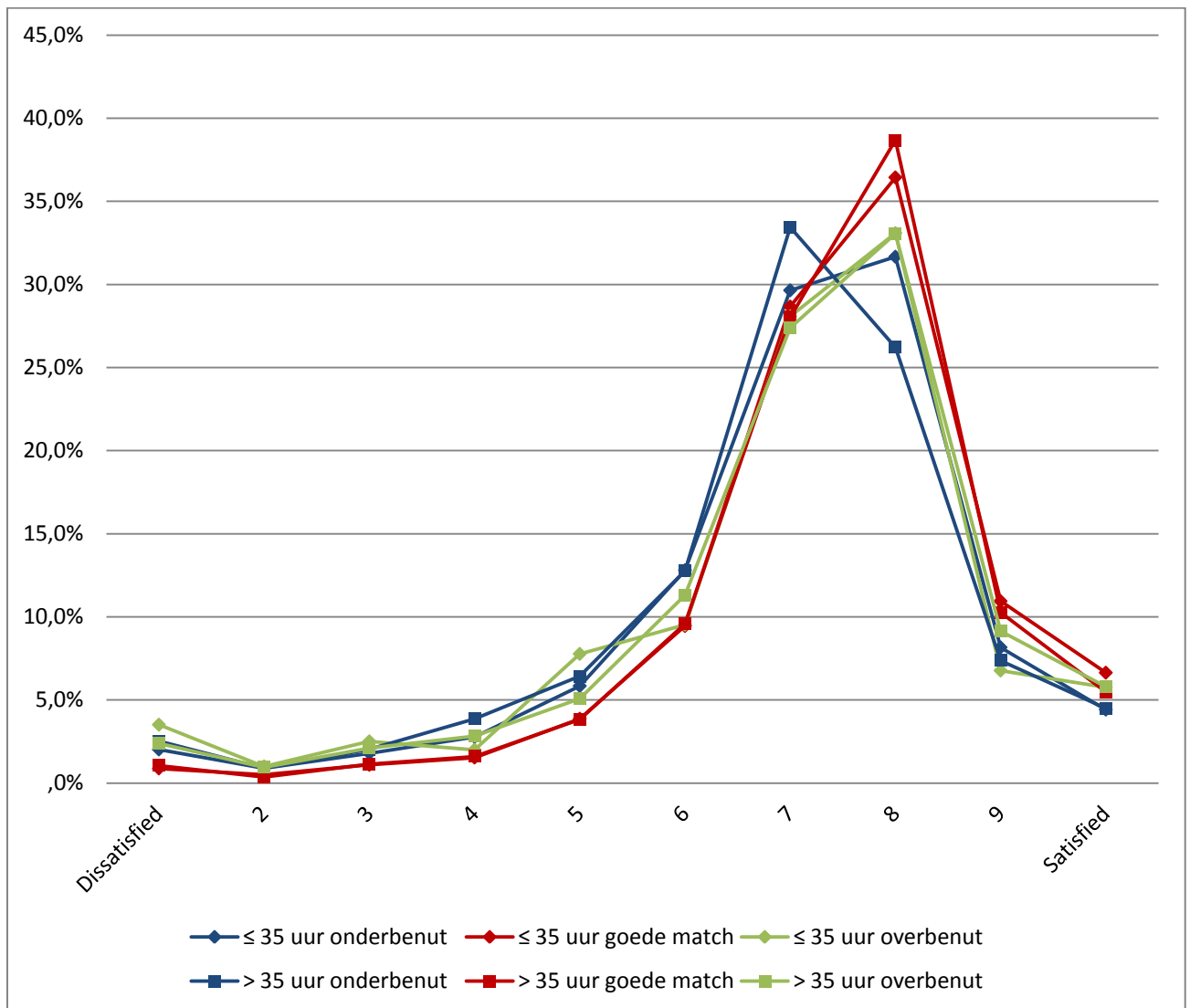
5.1.7 Het effect van arbeidsuren

Er werd verwacht dat deeltijders gelukkiger zouden zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan voltijders. Omdat deeltijders naast hun werk meer tijd hebben voor andere bezigheden, speelt werk voor hen wellicht een minder grote rol.

Wanneer de gemiddelde geluksscores van deeltijders tegenover de gemiddelde geluksscores van voltijders worden gezet, blijkt dat beiden even gelukkig zijn. Zowel de deeltijders als de voltijders

scoren gemiddeld een 7,28 op de variabele geluk. Omdat er geen verschil tussen de gemiddelden zit, zal een t-test ook geen significant verschil aanwijzen.

De variabele benutting wordt vervolgens meegenomen om te berekenen of deeltijders in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger zijn dan voltijders.

Figuur 8. Percentage scores op geluk van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar arbeidsuren.

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 15445. Bewerkt door Kok (2012).

Figuur 8 laat de percentages op de geluksvariabele zien. Uit de figuur blijkt vooral dat onderbenutten en overbenutten minder vaak hoge cijfers geven aan hun ervaren geluk dan de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. Daarnaast blijkt dat onderbenutten die in deeltijd werken minder vaak een cijfer onder de 6 geven aan hun ervaren geluk dan onderbenutten die in voltijd werken. Dit lijkt erop te duiden dat deeltijders in een onderbenutte arbeidsmarktpositie inderdaad gelukkiger zijn dan voltijders in een dergelijke positie.

Met een univariate analyse is bekeken of de gemiddeldes voor de gehele variabele significant zijn. Arbeidsuren op zich blijkt geen significant effect te hebben op geluk, echter het interactie-effect van arbeidsuren en benutting wel ($p < 0,05$).

Tabel 8 geeft de gemiddelde geluksscores voor deeltijders en voltijders weer op alle drie de verschillende arbeidsmarktposities. Deeltijders in een onderbenutte positie scoren gemiddeld 0,39 punten lager op de geluksschaal dan deeltijders die een goede match van opleiding en werk hebben. Bij de voltijders is dus verschil 0,51. Dit wijst erop dat deeltijders minder last hebben van onderbenutting dan voltijders. Hypothesen 7a en 7b kunnen aan de hand van deze resultaten worden bevestigd.

Tabel 8. Gemiddelde geluksscores van onderbenutten, overbenutten en mensen met een goede match naar arbeidsuren.

Arbeidsuren	Benutting	Gemiddelde	Verschil tussen gemiddelden	Significantie
≤ 35 uur	<i>Onderbenut</i>	7,05	-0,39	$p < 0,001$
	<i>Goede match</i>	7,44		
	<i>Overbenut</i>	6,97	-0,47	
> 35 uur	<i>Onderbenut</i>	6,90	-0,51	$p < 0,001$
	<i>Goede match</i>	7,41		
	<i>Overbenut</i>	7,11	-0,30	

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 15445. Bewerkt door Kok (2012).

5.2 Geluk gecontroleerd voor zeven factoren

Om te controleren of bovenstaande resultaten juist geïnterpreteerd worden, is het nodig te controleren op schijnverbanden. Een aantal meervoudige lineaire regressieanalyses waarbij geluk als afhankelijke variabele zal worden opgenomen, laten de voorspellende waarden van de zeven categorieën op geluk zien. Voordat de meervoudige regressieanalyses zijn uitgevoerd, is

gecontroleerd op de samenhang tussen alle variabelen. In de appendix in tabel 8.3.1. is te zien dat er geen extreem hoge samenhangen bestaan tussen de gebruikte variabelen. Vervolgens is een eerste algemene regressieanalyse uitgevoerd, waarbij een variabele wordt meegenomen die onderbenutten tegenover de rest plaatst. Tevens worden zes van de zeven categorieën meegenomen. De variabele gezondheid zal worden uitgesloten van de eerste reeks regressieanalyses, aangezien het percentage missing op deze variabele met 56% vrij groot is. Wanneer de variabele gezondheid direct aan de analyses was toegevoegd, zouden teveel cases verloren gaan. Wel worden de twee controlevariabelen, namelijk grootte van de stad en burgerlijke staat, in deze regressieanalyse meegenomen. Na deze eerste regressieanalyse vindt een tweede analyse plaats, waarbij eerst is geselecteerd op slechts de onderbenutte beroepsbevolking. Op deze manier is van de zes factoren en de controlevariabelen het effect op geluk voor slechts het onderbenutte deel van de Nederlandse beroepsbevolking te zien. In een derde regressieanalyse is een selectie gemaakt op de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk en in een vierde regressieanalyse is een selectie gemaakt op het overbenutte deel van de beroepsbevolking. Zo is per groep op de arbeidsmarkt te zien welk effect de verschillende factoren hebben op het geluksgevoel dat wordt ervaren. De vijfde tot en met de achtste meervoudige lineaire regressieanalyse zijn op dezelfde wijze uitgevoerd als regressieanalyse één tot en met vier, echter is in de laatste vier regressieanalyses de variabele gezondheid toegevoegd. Op deze manier is toch het effect van gezondheid op geluk voor de verschillende groepen op de arbeidsmarkt te achterhalen, zonder dat in eerste instantie teveel cases verloren zijn gegaan. Overigens waren de gehele modellen van regressieanalyses één tot en met acht allen significant ($p < 0,001$).

Om de factoren met meer dan twee antwoordcategorieën mee te nemen in de regressieanalyses, zijn een aantal dummy variabelen aangemaakt. De referentiecategorie voor de variabele leeftijd is 41 tot en met 65 jaar. Voor organisatiegrootte is de referentiecategorie organisaties groter dan 2000 werknemers en voor grootte van de stad is de groep dorp met minder dan 10.000 inwoners als referentiecategorie gebruikt.

5.2.1 Geluk gecontroleerd voor zes factoren

Een eerste lineaire regressieanalyse die is uitgevoerd heeft niet alleen de zes factoren meegenomen, maar ook een variabele die de onderbenutten onderscheidt van de beroepsbevolking met een goede match van opleiding en werk en de overbenutten en de twee controlevariabelen: grootte van de stad en burgerlijke staat. De uitkomsten van deze analyse zijn te vinden in tabel 9. Uit de regressieanalyse blijkt allereerst dat onderbenutten inderdaad minder gelukkig zijn dan de

Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk en dan overbenutten. De Nederlandse beroepsbevolking die werkt onder hun niveau scoort gemiddeld 0,36 lager op de variabele geluk dan de rest. Daarnaast valt op dat ook leeftijd en geslacht een directe relatie hebben met geluk. Jongeren zijn gelukkiger dan ouderen en vrouwen gelukkiger dan mannen. Wat duidelijk in de reeds bestaande literatuur naar voren kwam en ook hier duidelijk wordt, is dat niet-migranten gelukkiger zijn dan migranten. Niet-migranten scoren over het algemeen 0,32 punten hoger op de geluksschaal dan migranten. Ten slotte wordt uit deze eerste regressieanalyse duidelijk dat de controlevariabelen inderdaad een verband kennen met geluk. De Nederlandse beroepsbevolking die in grote steden woont zijn iets minder gelukkiger dan de beroepsbevolking die in dorpen woont. Tevens scoren niet-gehuwden gemiddeld 0,43 lager op de geluksschaal dan gehuwden.

Tabel 9. Scoren op geluk (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	7,07***
Onderbenut	-0,36***
15 – 30 jaar	0,41***
31 – 40 jaar	0,14**
Vrouw	0,20***
Kinderen	0,07
Organisatiegrootte tot 200	-0,08
Organisatiegrootte 200 – 2000	-0,07
Migranten	0,32***
Arbeidsuren (> 35 uur)	0,03
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,09*
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	-0,04
Ongehuwd	-0,43***
<i>R square</i>	0,03

Significantieniveau: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 9094. Bewerkt door Kok (2012).

Wat daarnaast opvalt aan deze regressieanalyse is dat de verklaarde variantie laag lijkt te zijn. Slechts 3% van het ervaren geluk kan worden verklaard aan de hand van de meegenomen variabelen. Echter is 3% verklaarde variantie voor de variabele geluk niet enorm laag. Uit meerdere onderzoeken waarbij geluk de afhankelijke variabele is, blijkt dat de verklaarde variantie vaak niet hoger dan een aantal procent is, als deze als significant is (Dykstra & Liefbroer, 1998; Crnic et al., 1984; Dykstra & Wagner, 2007). Dit kan worden verklaard doordat levensomstandigheden factoren zijn die buiten jezelf omgaan. Levensomstandigheden hebben vaak maar een klein aandeel in het geluk dat een mens ervaart. Een verklaarde variantie van 3% is in dit geval dus zo laag niet.

Een tweede lineaire regressieanalyse is uitgevoerd op slechts de onderbenutte respondenten. In tabel 10 zijn de resultaten te vinden.

Tabel 10. Scores op geluk voor onderbenutten (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	6,89***
15 – 30 jaar	0,57***
31 – 40 jaar	0,17
Vrouw	0,20*
Kinderen	0,02
Organisatiegrootte tot 200	-0,11
Organisatiegrootte 200 – 2000	-0,06
Migranten	0,30*
Arbeidsuren (> 35 uur)	-0,02
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,22*
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	-0,12
Ongehuwd	-0,57***
<i>R square</i>	0,04

Significantieniveau: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 2063. Bewerkt door Kok (2012).

Uit de analyse blijkt dat de Nederlandse beroepsbevolking van 15 tot en met 30 jaar in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,57 punten hoger scoort op de variabele geluk dan de beroepsbevolking in een leeftijd van 41 tot en met 65 jaar. Jongeren in een onderbenutte arbeidsmarktpositie scoren dus significant hoger op de variabele geluk. Daarnaast zijn vrouwen in een arbeidsmarktpositie onder hun opleidingsniveau gelukkiger dan mannen. Vrouwen scoren gemiddeld 0,20 punten hoger op de geluksschaal. Naast ouderen en mannen zijn ook migranten in een onderbenutte arbeidsmarktpositie minder gelukkig. Niet-migrant scoren over het algemeen 0,30 punten hoger op de schaal van de variabele geluk. Tevens wordt een significante relatie gevonden voor de relatie tussen het wonen in een grote stad en geluk. De Nederlandse beroepsbevolking uit grote steden die werkzaam zijn onder hun niveau scoren gemiddeld 0,22 punten lager op de variabele geluk dan de Nederlandse beroepsbevolking uit dorpen. Tot slot blijkt dat ook niet-gehuwden in een onderbenutte arbeidsmarktpositie minder gelukkig zijn dan gehuwden. Gemiddeld scoren niet-gehuwden 0,57 punten lager op geluk. Overigens is de verklaarde variantie van deze regressieanalyse 0,04 en dus één procentpunt hoger dan bij de eerste regressieanalyse.

Een derde regressieanalyse is gespecificeerd voor de Nederlandse beroepsbevolking die een goede aansluiting heeft van opleiding op werk. Uit deze analyse blijkt dat zowel 15 tot 30 jarigen als 31 tot 40 jarigen gelukkiger zijn dan 41 tot 65 jarigen. Jongeren zijn dus, zowel in een onderbenutte arbeidsmarktpositie als in een arbeidsmarktpositie die goed aansluit bij het verkregen opleidingsniveau, gelukkiger dan ouderen. Tevens zijn ook vrouwen in een goede match positie gelukkiger dan mannen. Gemiddeld scoren vrouwen 0,18 punten hoger op de geluksschaal wanneer zij een goede match tussen opleiding en werk hebben. Nagenoeg hetzelfde geldt voor niet-migrant. Zij zijn, ongeacht hun arbeidsmarktpositie, in een onderbenutte arbeidsmarktpositie, maar ook in een positie van een goede match tussen opleiding en werk, gelukkiger dan migranten. Gemiddeld scoren niet-migrant 0,21 punten hoger op de geluksschaal dan migranten. Tot slot blijkt ook uit deze regressieanalyse dat niet-gehuwden minder gelukkig zijn dan gehuwden. Niet-gehuwden scoren gemiddeld 0,41 punten minder op de schaal van geluk dan gehuwden. De verklaarde variantie van deze derde lineaire regressieanalyse is 0,02. Alle overige waarden van deze regressieanalyse zijn te vinden in tabel 8.4.1. in de appendix.

De vierde meervoudige regressieanalyse is gespecificeerd voor de Nederlandse beroepsbevolking die een overbenutte arbeidsmarktpositie heeft. Uit deze regressieanalyse blijkt tevens dat jongeren van 15 tot en met 30 jaar gelukkiger zijn dan ouderen van 41 tot en met 65 jaar. Overbenutte jongeren scoren gemiddeld 0,34 punten hoger op de geluksschaal dan overbenutte

ouderen. Ook vrouwen in de groep overbenutten zijn over het algemeen gelukkiger dan mannen. Vrouwen scoren gemiddeld 0,26 punten meer op de variabele geluk. Een opvallende verschijnsel dat zich voordoet in deze regressieanalyse, is dat overbenutten met kinderen gelukkiger zijn dan overbenutten zonder kinderen. De variabele kinderen kende nog in geen andere regressieanalyse een significant verband met geluk. Toch scoort de Nederlandse beroepsbevolking met kinderen in een overbenutte arbeidsmarktpositie gemiddeld 0,31 punten hoger op de variabele geluk dan de overbenutte, Nederlandse beroepsbevolking zonder kinderen. Evenals in de vorige regressieanalyses, blijkt ook hier dat migranten en niet-gehuwden minder gelukkig zijn dan niet-migrant en gehuwden. Respectievelijk scoren migranten en niet-gehuwden gemiddeld 1,15 en 0,31 punten minder op de geluksschaal. De verklaarde variantie van de vierde regressieanalyse is 0,05. Dat wil zeggen dat het geluksgevoel van de Nederlandse beroepsbevolking voor 5% bepaald wordt door de meegenomen variabelen. Alle overige waarden van deze regressieanalyse zijn in tabel 8.4.2. in de appendix terug te vinden.

5.2.2 Geluk gecontroleerd voor alle factoren

De variabele gezondheid is in de voorgaande meervoudige lineaire regressieanalyses niet meegenomen, aangezien het aantal cases dan sterk zou verminderen. Wanneer de variabele gezondheid wordt meegenomen, daalt de N van 16990 tot 7428. Toch is ervoor gekozen om alsnog een aantal regressieanalyses uit te voeren waarbij de variabele gezondheid is opgenomen. Dit omdat uit de berekeningen van de gemiddelden bleek dat gezondheid een belangrijke factor was bij het bepalen van het geluk dat iemand ervaart.

Ook uit de vijfde regressieanalyse, waarbij de totale groep respondenten in iedere arbeidsmarktpositie wordt meegenomen, blijkt dat gezondheid een belangrijke rol speelt bij het voorspellen van het geluksgevoel dat wordt ervaren door de Nederlandse beroepsbevolking. De verklaarde variantie bij deze regressieanalyse is 0,12. Dat wil zeggen dat 12% van het ervaren geluk verklaard kan worden door de in deze analyse meegenomen variabelen. Dit is een flinke stijging ten opzichte van de verklaarde variantie van 0,03 bij de eerste regressieanalyse. Dit toont aan dat de gezondheid van de Nederlandse beroepsbevolking grote invloed heeft op het ervaren geluksgevoel. Uit de analyse blijkt dat gezonde mensen over het algemeen 1,34 punten hoger scoren op de variabele geluk dan de ongezonde beroepsbevolking. Daarnaast blijkt uit deze vijfde regressieanalyse dan bijna alle significante relaties uit regressieanalyse één nog altijd gelden wanneer tevens de variabele gezondheid wordt meegenomen. Alleen de Nederlandse beroepsbevolking uit grote steden

is niet langer significant minder gelukkig dan de Nederlandse beroepsbevolking uit dorpen. Alle waarden die voortgekomen zijn uit de vijfde regressieanalyse zijn terug te vinden in tabel 11.

Tabel 11. Scoren op geluk inclusief gezondheid (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	5,79***
Onderbenut	-0,34***
15 – 30 jaar	0,32***
31 – 40 jaar	0,13*
Vrouw	0,23***
Kinderen	-0,00
Organisatiegrootte tot 200	-0,05
Organisatiegrootte 200 – 2000	-0,05
Migranten	0,33***
Arbeidsuren (> 35 uur)	0,09
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,00
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	0,07
Ongehuwd	-0,52***
Gezond	1,34***
<i>R square</i>	0,12

Significantieniveau: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 4686. Bewerkt door Kok (2012).

Een zesde lineaire regressieanalyse richt zich slechts op de onderbenutte Nederlandse beroepsbevolking en neemt vervolgens alle factoren, inclusief gezondheid, mee in de analyse. De verklaarde variantie stijgt hier tot 0,14. Onderbenutte jongeren van 15 tot en met 30 jaar zijn nog altijd gelukkiger dan onderbenutte ouderen van 41 tot en met 65 jaar. Ook onderbenutte vrouwen scoren gemiddeld nog 0,32 punten hoger op de geluksschaal dan mannen in een dergelijke arbeidsmarktpositie. Opvallend is dat de variabelen migranten en grote stad niet langer een significante relatie kennen met de variabele geluk. We scoren gehuwden nog altijd hoger op de

geluksschaal dan niet-gehuwden, namelijk gemiddeld 0,70 punten. Opvallend is, hoewel vanuit theoretisch oogpunt verwacht werd dat ongezonde onderbenutten zich gelukkiger zouden voelen dan gezonde onderbenutten, dat de gezonde, onderbenutte beroepsbevolking van Nederland zich een stuk gelukkiger gevoeld dan de ongezonde, onderbenutte beroepsbevolking. Gezonde onderbenutten scoren gemiddeld 1,60 punten hoger op de variabele geluk dan ongezonde onderbenutten. Dit is overigens in overeenstemming met de berekeningen van de gemiddelde geluksscores. Alle waarden uit de zesde lineaire regressieanalyse zijn te vinden in tabel 12.

Tabel 12. Scoren op geluk voor onderbenutten inclusief gezondheid (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	5,33***
15 – 30 jaar	0,30*
31 – 40 jaar	0,15
Vrouw	0,32**
Kinderen	-0,15
Organisatiegrootte tot 200	0,14
Organisatiegrootte 200 – 2000	0,12
Migranten	0,27
Arbeidsuren (> 35 uur)	-0,05
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,01
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	0,05
Ongehuwd	-0,70***
Gezond	1,60***
<i>R square</i>	0,14

Significantieniveau: * p < 0,05, ** p < 0,01, * p < 0,001**

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 1081. Bewerkt door Kok (2012).

Een zevende regressieanalyse specificeert zich op de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk en neemt tevens de variabele gezondheid mee in de analyse. De verklaarde variantie van deze analyse is 0,09. Evenals in de derde regressieanalyse blijkt ook hier dat 15 tot en met 30 jarigen en 31 tot en met 40 jarigen met een goede match tussen opleiding en

werk gelukkiger zijn dan 41 tot en met 65 jarigen. Ook vrouwen met een goede match tussen opleiding en werk zijn gelukkiger dan mannen. De significante relatie die migranten kenden met geluk, is in deze regressieanalyse verdwenen. Wel zijn gehuwden nog altijd gelukkiger dan niet-gehuwden. Niet-gehuwden scoren gemiddeld 0,52 punten lager op de variabele geluk dan gehuwden. Tot slot is de gezonde Nederlandse beroepsbevolking die een baan heeft die goed aansluit bij hun opleiding gelukkiger dan de ongezonde Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. Gemiddeld scoort de gezonde Nederlandse beroepsbevolking in deze groep 1,17 punten hoger op de variabele geluk dan de ongezonde beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. Alle waarden uit deze zevende regressieanalyse zijn te vinden in tabel 8.4.3. in de appendix.

Tot slot is een laatste regressieanalyse uitgevoerd waarbij is gespecificeerd voor de overbenutte, Nederlandse beroepsbevolking waarbij tevens de variabele gezondheid is meegenomen. De verklaarde variantie van deze analyse is, evenals bij de regressieanalyse inclusief gezondheid waarbij werd gespecificeerd op onderbenutten, 0,14. Echter zijn er in deze regressieanalyse een aantal significante verbanden die verdwijnen zodra de variabele gezondheid wordt toegevoegd. Zo kennen overbenutte 15 tot en met 30 jarigen, overbenutte werknemers met kinderen en overbenutte gehuwden niet langer een significante relatie met geluk. Wel zijn overbenutte vrouwen nog altijd gelukkiger dan overbenutte mannen. De vrouwelijke, overbenutte beroepsbevolking scoort over het algemeen 0,39 punten meer op de geluksschaal dan de mannelijke, overbenutte beroepsbevolking. Ook niet-migranten zijn nog altijd gelukkiger in een overbenutte arbeidsmarktpositie dan migranten. Ten slotte voelen gezonde, overbenutte werknemers zich over het algemeen gelukkiger dan ongezonde, overbenutte werknemers. De gezonde, overbenutte beroepsbevolking scoort gemiddeld 1,38 punten meer op de variabele geluk dan de ongezonde, overbenutte beroepsbevolking. Alle waarden uit deze achtste regressieanalyse zijn terug te vinden in tabel 8.4.4. in de appendix.

5.2.3 Schijnverbanden en belangrijke variabelen

Uit bovenstaande regressieanalyses blijkt dat er geen schijnverbanden bestaan wat betreft de groep onderbenutten. Uit de eerste en de vijfde regressieanalyse blijkt dat onderbenutte werknemers respectievelijk 0,36 en 0,34 punten lager scoren op de variabele geluk dan overbenutte werknemers en werknemers met een goede match van opleiding en werk.

Wat echter wel opvalt is dat dezelfde variabelen die een significant verband kennen met geluk, ondanks de arbeidsmarktpositie, tevens een significant verband kennen met geluk wanneer slechts onderbenutten worden geanalyseerd. Het gaat hier om de variabelen leeftijd, geslacht, gezondheid en burgerlijke staat. Wanneer gezondheid als variabele niet in de regressieanalyse wordt meegenomen, kent ook de variabele migranten een significante relatie met geluk voor onderbenutten. Los van de arbeidsmarktpositie die de Nederlandse beroepsbevolking heeft, zijn jongeren gelukkiger dan ouderen, vrouwen gelukkiger dan mannen, gezonden gelukkiger dan ongezonden, niet-migranten gelukkiger dan migranten en gehuwden gelukkiger dan niet-gehuwden. Wanneer slechts onderbenutten nader worden bestudeerd, blijkt dat dezelfde groepen mensen die ongeacht hun arbeidsmarktpositie, tevens in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger zijn, op niet-migranten na.

Er valt dus te stellen dat de onderbenutte, Nederlandse beroepsbevolking over het algemeen minder gelukkig is dan de rest van de beroepsbevolking. Dit wordt gedeeltelijk verklaard door in dit onderzoek bestudeerde factoren. Vooral leeftijd, geslacht, gezondheid, migrant zijn of niet en getrouwd zijn of niet blijken een belangrijke rol te spelen in het voorspellen van het geluk van onderbenutten.

6. Conclusie en discussie

In dit onderzoek werd getracht de relatie tussen onderbenutting en geluk uit de diepen. Bestaat er een relatie tussen deze twee variabelen, hoe ziet deze relatie eruit en beïnvloeden de zeven factoren (leeftijd, geslacht, het hebben van thuiswonende kinderen, gezondheid, organisatiegrootte, het migrant zijn of niet en het in deeltijd of in voltijd werken) deze relatie? De vraagstelling van dit onderzoek luidde: Wat is de invloed van onderbenutting op de arbeidsmarkt op geluk voor verschillende typen mensen? Om hierop een antwoord te vinden is gebruik gemaakt van de WageIndicator dataset uit 2010. Binnen deze dataset is een selectie gemaakt van de Nederlandse beroepsbevolking die een valide antwoord had gegeven op zowel de afhankelijke variabele geluk als op de onafhankelijke variabele benutting.

In dit concluderend slotwoord zal eerst worden ingegaan op de opgestelde hypothesen. Vervolgens zal een antwoord op de centrale vraagstelling worden geformuleerd aan de hand van antwoorden op de opgestelde deelvragen, waarna tot slot een aantal aanbevelingen zullen volgen.

6.1 Hypothesen

In tabel 13 is een overzicht te vinden van alle hypothesen opgesteld zoals in hoofdstuk 3.3, de theoretische verwachtingen en de uiteindelijke empirische resultaten. In deze tabel is weergegeven of de hypothesen verworpen of aangenomen kunnen worden.

Wanneer de uitkomsten van de gemiddelde berekeningen en de uitkomsten van de regressieanalyses met elkaar worden vergeleken, komen de meeste resultaten met elkaar overeen. Vooral de variabelen leeftijd, geslacht, gezondheid en migrant zijn of niet spelen een grote rol bij het ervaren van geluk, los van de arbeidsmarktpositie, maar ook binnen een onderbenutte positie. Bij de variabele arbeidsuren verschillen de uitkomsten van de gemiddelde berekeningen en de regressieanalyses. Hoewel de variabele bij de regressieanalyses net geen significante relatie met geluk kent, blijkt uit de gemiddelde berekeningen dat deeltijders in een onderbenutte arbeidsmarktpositie toch gelukkiger zijn dan voltijders. Hetzelfde geldt voor de variabele organisatiegrootte. De regressieanalyse laat geen significante voorspellende waarde van organisatiegrootte op geluk zien. Echter blijkt uit de gemiddelde berekeningen dat hoe groter de organisatie, des te meer last zij hebben van een onderbenutte arbeidsmarktpositie. De verschillen tussen de gemiddelde geluksscores van onderbenutten en de beroepsbevolking met een goede match lopen van een kleine organisatie tot een grote organisatie steeds verder op, dat aantoonde dat

onderbenutte werknemers in grote organisaties meer last ervaren van hun positie dan onderbenutte werknemers in kleinere organisaties.

Als uit onderstaande tabel blijkt dat H0 wordt bevestigd, is er geen significante relatie gevonden tussen de betreffende variabele en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Wanneer H0 niet wordt bevestigd en tevens de opgestelde hypothesen bij deze variabele niet worden bevestigd, zoals het geval is bij gezondheid en migranten, is er wel een significante relatie gevonden tussen de variabele en geluk in een onderbenutte positie, echter een relatie die het tegenovergestelde is van dat wat werd verwacht.

Tabel 13. Hypothesen overzicht

Hypothese nummer	Hypothese	Theoretische voorspelling	Empirisch resultaat
H1-0	Er is geen relatie tussen leeftijd en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	-	-
H1a	Jongeren zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	+
H1b	De middengroep is het meest ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	-
H1c	Ouderen zijn minder ongelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	-
H2-0	Er is geen relatie tussen geslacht en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	-	-
H2a	Mannen zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	+
H2b	Vrouwen zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	+
H3-0	Er is geen relatie tussen het hebben van thuiswonende kinderen en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	-	+
H3a	De Nederlandse beroepsbevolking zonder thuiswonende kinderen is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	-
H3b	De Nederlandse beroepsbevolking met thuiswonende kinderen is gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	-
H3c	Vrouwen met thuiswonende kinderen zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan mannen met thuiswonende kinderen.	+	-
H4-0	Er is geen relatie tussen gezondheid en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	-	-
H4a	De Nederlandse beroepsbevolking die ontevreden is over de eigen gezondheid, is gelukkiger in een onderbenutte	+	-

	arbeidsmarktpositie.		
H4b	De Nederlandse beroepsbevolking die tevreden is over de eigen gezondheid, is minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	-
H5-0	Er is geen relatie tussen organisatiegrootte en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	-	-
H5a	De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is minder gelukkig dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.	+/-	+
H5b	De Nederlandse beroepsbevolking met een onderbenutte arbeidsmarktpositie in een grote organisatie is gelukkiger dan de Nederlandse beroepsbevolking met een dergelijke positie in een kleine organisatie.	+/-	-
H6-0	Er is geen relatie tussen migrant zijn of niet en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	-	-
H6a	Migranten zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	-
H6b	Niet-migranten zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	-
H7-0	Er is geen relatie tussen het aantal uur dat wordt gewerkt en geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	-	-
H7a	Deeltijders zijn gelukkiger in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	+
H7b	Voltijders zijn minder gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.	+	+

6.2 Beantwoording vraagstelling

De centrale vraagstelling waarvan werd getracht in deze scriptie een antwoord op te vinden, luidde:

Wat is de invloed van onderbenutting op de arbeidsmarkt op geluk voor verschillende typen mensen?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn een aantal theoretische en empirische deelvragen opgesteld. Onderstaand zullen deze deelvragen behandeld worden.

6.2.1 Beantwoording deelvragen

Wat is in de bestaande literatuur reeds bekend over arbeid en geluk?

Een opvallende ontdekking in de zoektocht naar reeds bestaande literatuur was dat er zeer weinig literatuur bestond over onderbenutting en geluk. Gezien de schaarste aan literatuur die aandacht besteedde aan de relatie tussen onderbenutting en geluk, is literatuur verzameld die de relatie tussen arbeid en geluk blootlegt. Daaruit bleek vooral dat arbeid enkele eeuwen tot een eeuw

geleden belangrijker was in het leven van de mensen dan nu. De verhoudingen tussen mannen en vrouwen zijn anders gaan liggen, vrijetijdsbesteding werd steeds belangrijker en de welvaart nam toe, waardoor het noodzakelijke aspect van werk steeds verder afnam. Ondanks het feit dat arbeid tegenwoordig een minder prominente plaats in het leven van mensen inneemt, is arbeid echter nog altijd belangrijk genoeg om voor 10% het geluksgevoel van mensen te bepalen (Veenhoven, 2010). Een onderbenutte arbeidsmarktpositie zou dus het geluksgevoel van de Nederlandse beroepsbevolking negatief kunnen beïnvloeden.

Wat is geluk?

Om onderzoek te kunnen doen naar factoren die van invloed zijn op geluk, is het van belang het begrip geluk duidelijk te definiëren. Geluk wordt in veel onderzoeken op verschillende wijzen gedefinieerd. Dit onderzoek richt zich op een subjectieve definitie van geluk. Het gaat er in deze scriptie om hoe mensen zich volgens zichzelf voelen. Geluk wordt daarom gezien als de subjectieve waardering van het leven als geheel (Veenhoven, 2007).

Wat wordt verstaan onder een onderbenutte arbeidsmarktpositie?

Niet alleen geluk, maar ook onderbenutting is een belangrijk begrip in deze scriptie. Het is van belang daarom ook dit begrip duidelijk te definiëren. Onderbenutting wordt veelal gedefinieerd als het hebben van een baan onder het eigen opleidingsniveau. Het verkregen opleidingsniveau is daarbij hoger dan het gevraagde opleidingsniveau op het werk. Daarnaast worden in verscheidene onderzoeken de verkregen vaardigheden meegenomen in de definitie van onderbenutting (Chevalier, 2003; Tijdens & Van Klaveren, 2011). Het operationaliseren van onderbenutting kan zowel objectief als subjectief. In deze scriptie wordt een subjectieve definitie en operationalisering van het begrip aangehouden. Het gaat in dit onderzoek immers om de geluksgevoelens van mensen die zichzelf als onderbenut beschouwen. Onderbenutting wordt daarom gemeten door respondenten de vraag voor te leggen of hun opleidingsniveau aansluit bij het gevraagde opleidingsniveau van hun baan.

Welke factoren spelen een rol in de relatie tussen onderbenutting en geluk?

Omdat er geen literatuur is gevonden over de relatie tussen onderbenutting en geluk en de factoren die een rol kunnen spelen bij deze relatie, is ervoor gekozen een aantal factoren uit te lichten

waarvan reeds bekend was dat ze een relatie met geluk hebben. Tevens kan voor deze factoren met gezond verstand beredeneerd worden dat zij van invloed zouden kunnen zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk. De factoren waarvoor uiteindelijk getoetst is, zijn leeftijd, geslacht, het hebben van thuiswonende kinderen, gezondheid, organisatiegrootte, migrant zijn of niet en arbeidsuren. Tevens is gecontroleerd voor grootte van de stad waarin men woont en voor de burgerlijke staat van de respondenten, aangezien van deze factoren verwacht werd dat ze een relatie zouden hebben met geluk, echter niet van invloed zouden zijn op de relatie tussen onderbenutting en geluk.

Wat is de directe relatie tussen onderbenutting en geluk?

Uit het berekenen van gemiddelde geluksscores blijkt dat onderbenutten gemiddeld minder gelukkig zijn dan overbenutten en dan de beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. Onderbenutten scoren gemiddeld een 6,96 op de variabele geluk, terwijl overbenutten gemiddeld een 7,11 scoren. De Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk scoort gemiddeld een 7,42. Uit verscheidene t-testen blijkt dat de verschillen tussen deze gemiddelden significant zijn. Tevens blijkt uit de lineaire regressieanalyse dat onderbenutting een significant, negatief verband kent met geluk. Op basis van de gedane toetsen kan dus worden gesteld dat onderbenutte werknemers minder gelukkig zijn dan de rest van de Nederlandse beroepsbevolking.

Welke rol spelen de onderscheiden factoren bij de relatie tussen onderbenutting en geluk?

De eerste factor waarvan werd verwacht dat deze een rol zou spelen bij de relatie tussen onderbenutting en geluk, is leeftijd. Zoals werd verwacht zijn jongeren in een onderbenutte arbeidsmarktpositie inderdaad gelukkiger dan iets ouderen in een dergelijke positie. Tevens werd verwacht dat de Nederlandse beroepsbevolking tussen de 41 en 65 jaar gelukkiger zou zijn dan de middengroep, echter bleek dit niet het geval te zijn. De Nederlandse beroepsbevolking tussen de 31 en 40 jaar en tussen de 41 en 65 jaar zijn beide het minst gelukkig in een onderbenutte arbeidsmarktpositie.

Een andere factor die een rol speelt bij de relatie tussen onderbenutting en geluk, is geslacht. Zoals werd verwacht zijn vrouwen in een onderbenutte arbeidsmarktpositie inderdaad gelukkiger dan mannen in een dergelijke positie.

Tevens werd verwacht dat het hebben van thuiswonende kinderen een positieve invloed zou hebben op de relatie tussen onderbenutting en geluk. Echter bleek dat het hebben van thuiswonende kinderen voor zowel mannen als vrouwen geen significant effect heeft op het ervaren geluk in een onderbenutte positie.

Uit theoretisch oogpunt werd tevens verwacht dat de gezonde Nederlandse beroepsbevolking minder gelukkig zou zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan de ongezonde Nederlandse beroepsbevolking. Omdat ziekte veel tijd en energie kost, werd verwacht dat onderbenutte arbeidskrachten hiermee beter konden omgaan. Echter bleek de relatie tussen gezondheid en geluk toch te sterk te zijn. De ongezonde beroepsbevolking ervaart wellicht dubbele problematiek wanneer zij zich in een onderbenutte positie bevinden, waardoor zij minder gelukkig zijn in een dergelijke positie dan de gezonde beroepsbevolking.

Daarnaast werd verwacht dat de grootte van de organisatie waarin wordt gewerkt, van invloed zou zijn op geluk in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. De relatie kon echter beide kanten opgaan. Na onderzoek te hebben gedaan, blijkt dat hoe groter de organisatie, des te meer werknemers last hebben van een onderbenutte positie. Onderbenutte werknemers in een grote organisatie zijn in vergelijking met werknemers met een goede match van opleiding en werk minder gelukkig dan onderbenutte werknemers in een kleinere organisatie in vergelijking met werknemers met een goede match van opleiding en werk.

Op basis van de reeds bestaande literatuur in combinatie met gezond verstand werd verwacht dat migranten zich vaker in een onderbenutte arbeidsmarktpositie zouden bevinden, echter dat zij in een dergelijke positie gelukkiger zouden zijn dan niet-migranten. Migranten komen vaak naar Nederland om werk te vinden. Er werd daarom verwacht dat migranten gelukkig zouden zijn in elke baan die zij toegewezen krijgen. Echter bleek na onderzoek dat niet-migranten juist gelukkiger zijn in een onderbenutte arbeidsmarktpositie. Dit kan worden verklaard doordat arbeid voor migranten vaak een zeer belangrijk onderdeel van hun leven is. Vele migranten verlaten hun geboorteland om op zoek te gaan naar beter werk. Arbeid zal dus een groot aandeel hebben in de subjectieve waardering van het leven van migranten. Wanneer migranten zich bevinden in een onderbenutte arbeidsmarktpositie, zal dit dus van grote, negatieve invloed zijn op het geluk dat zij ervaren.

Tot slot werd verwacht dat deeltijders in een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger zouden zijn dan voltijders in een dergelijke positie, aangezien deeltijders minder tijd op hun werk besteden. Uit onderzoek blijkt inderdaad dat de Nederlandse beroepsbevolking die 35 uur per week of minder werkt, gelukkiger is in een onderbenutte arbeidsmarktpositie dan de Nederlandse beroepsbevolking die meer dan 35 uur per week werkt.

6.2.2 Beantwoording centrale vraagstelling

Onderbenutten zijn minder gelukkig dan overbenutten en dan de Nederlandse beroepsbevolking met een goede match tussen opleiding en werk. Toch zijn sommige typen mensen binnen een onderbenutte arbeidsmarktpositie gelukkiger dan anderen. Zo zijn jongeren, wanneer zij zich in een onderbenutte arbeidsmarktpositie bevinden, gelukkiger dan ouderen. Tevens zijn vrouwen in een onderbenutte positie gelukkiger dan mannen. Ook de gezonde Nederlandse beroepsbevolking voelt zich gelukkiger in een baan waarin zij onderbenut zijn, dan de ongezonde Nederlandse beroepsbevolking. Het gelukkigst is tevens de Nederlandse beroepsbevolking werkzaam in een kleine organisatie. Daarnaast voelen migranten zich minder gelukkig dan niet-migranten, wanneer zij onderbenut zijn en zijn deeltijders in een onderbenutte baan gelukkiger dan voltijders in een dergelijke positie. Ook gehuwden zijn gelukkiger in een onderbenutte positie dan niet-gehuwden.

Ondanks het feit dat de Nederlandse beroepsbevolking werkzaam in een onderbenutte baan zich over het algemeen minder gelukkig voelt dan de rest van de beroepsbevolking, zijn er dus toch een aantal factoren die ervoor kunnen zorgen dat meer geluk wordt ervaren, ondanks de positie op de arbeidsmarkt. Jonge, gezonde, gehuwde vrouwen die geen migrant zijn en in deeltijd werken in een kleine organisatie kunnen, ondanks hun onderbenutte arbeidsmarktpositie, nog best gelukkig zijn.

6.3 Aanbevelingen en implicaties

Op ieder onderzoek bestaat kritiek. Zo ook op het onderzoek uit deze scriptie. Een eerste punt dat wellicht in vervolgonderzoek verbeterd zou kunnen worden, is de manier van het operationaliseren en het meten van de begrippen onderbenutting en geluk. Beide begrippen zijn in dit onderzoek op subjectieve wijze gemeten, waardoor wel de ervaring van de respondenten zelf duidelijk naar voren komt, echter wellicht niet de objectieve werkelijkheid. Nu is het objectief meten van geluk een zeer lastige opgave, echter is wel mogelijk in vervolgonderzoek onderbenutting op een meer objectieve wijze te meten. Door bijvoorbeeld als onderzoeker een aantal beroepen zelf te koppelen aan een

vereist opleidingsniveau en vervolgens te vergelijken met het verkregen opleidingsniveau, is wellicht een meer objectieve meting van de in dit onderzoek gevonden relaties mogelijk.

Daarnaast zou in vervolgonderzoek wellicht dieper kunnen worden ingegaan op de geluksgevoelens van overbenutte werknemers. In dit onderzoek is enige aandacht besteed aan het geluk dat werd ervaren door het overbenutte deel van de Nederlandse beroepsbevolking, echter lag de nadruk vooral op de onderbenutten. In vervolgonderzoek is het wellicht mogelijk een vergelijking te maken tussen het geluk dat wordt ervaren door onderbenutten en het geluk dat wordt ervaren door overbenutten.

Ondanks deze verbeterpunten kent het onderzoek uit deze scriptie een aantal zeer belangrijke implicaties. Zo is het voor ouderen, mannen, het ongezonde deel van de Nederlandse beroepsbevolking, de beroepsbevolking werkzaam in grote organisaties, migranten, voltijd werkenden en ongehuwden niet aan te raden een onderbenutte arbeidsmarktpositie te accepteren. Een combinatie van meerdere bovenstaande eigenschappen zal in een onderbenutte positie zeker leiden tot een daling van het ervaren geluk. Jonge, gezonde, gehuwde vrouwen die geen migrant zijn en in deeltijd werken in een kleine organisatie daarentegen, hebben over het algemeen weinig last van een onderbenutte positie op de arbeidsmarkt. Voor deze groepen mensen is het goed mogelijk een onderbenutte arbeidsmarktpositie te accepteren, zonder dat het ervaren geluk hierdoor sterk daalt.

7. Referenties

- Abdel-Khalek, A. M. (2006). Happiness, Health, and Religiosity: Significant Relations. *Mental Health, Religion and Culture*, vol. 9, p. 85 – 97.
- Abrams, M. & Hall, J. (1972). The Condition of the British People: Report on a Pilot Survey using Self Rating Scales. *Unpublished Paper, Social Science Research Council*. London: UK.
- Abramson, M., Angers, W., Cheperon, J., Kohut, M. & Lalouch, H. (1981). Pilot Analysis of a Happiness Questionnaire. *Psychological Reports*, vol. 48, p. 570.
- Adler, S. & Golan, J. (1981). Lateness as Withdrawal Behavior. *Journal of Applied Psychology*, vol. 66, p. 544 – 554.
- Algemeen Dagblad (1982). Geluk in Nederland. *Unpublished Report nr 3810 i.o.o. Algemeen Dagblad*. Amsterdam: Centrum BV.
- Allen, J. & Velden, R. van der (2001). Educational mismatches versus skill mismatches: effects on wages, job satisfaction, and on-the-job search. *Oxford Economic Papers*, vol. 53, issue 3, p. 434 – 452.
- Andrews, F. M. & Withey, S. B. (1976). *Social Indicators of Well-Being. Americans Perceptions of Life Quality*. New York: Plenum Press.

Baker, L. A., Burr, J. A., Cahalin, L. P. & Gerst, K. (2005). Productive Activities and Subjective Well Being among Older Adults: The Influence of Number of Activities and Time Commitment. *Social Indicators Research*, vol. 73, p. 431 – 458.

Bakker, S. & Landsmeer, M. (1985). De Nederlander: een Individualistisch Kuddedier. *Unpublished Research Report*. Amsterdam: Interview B.V.

Bamundo, P. J. & Kopelman, R. E. (1980). The Moderating Effects of Occupation, Age, and Urbanization on the Relationship between Job Satisfaction and Life Satisfaction. *Journal of Vocational Behavior*, vol. 17, p. 106 – 123.

Bartels, C. P. A. & Groot, T., de (1996). Economische prestaties van mannen en vrouwen. *Economische Statistische Berichten, jaargang 81, nr. 4075*, p. 808.

BBC (2006). The Happiness Formula: Opinion Poll. *GfK-NOP poll 421059, commissioned by BBC*. London: UK.

Benda, L. (2011). Secundaire arbeidsvoorwaarden zijn wel erg secundair. Een verkennend onderzoek naar de relatie tussen arbeidsvoorwaarden en satisfactie. Verkregen op 24 mei 2012, van <http://oathesis.eur.nl/ir/repub/asset/9316/Benda.pdf>

Bender, K. A. & Heywood, J. S. (2006). Job satisfaction of the highly educated: the role of gender, academic tenure, and earnings. *Scottish Journal of Political Economy*, vol. 53, p. 253 – 279.

Booth, A. L. & Ours, J. C., van (2008). Job Satisfaction and Family Happiness: The Part-Time Work Puzzle. *The Economic Journal*, vol. 118, issue 526, p. F77 – F99.

- Chevalier, A. (2003). Measuring Over-education. *Economica*, vol. 70, issue 279, p. 509 – 531.
- Chevalier, A. & Lindley, J. (2009). Overeducation and the skills of UK graduates. *Journal of Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society)*, vol. 172, issue 2, p. 307 – 337.
- Clegg, S.R., Kornberger, M. & Pitsis, T. (2008). *Managing and Organizations: An Introduction to Theory and Practice* (2nd Revised Edition). London: Sage.
- Crnic, K. A., Greenberg, M. T., Ragozin, A.S. & Robinson, N. M. (1984). Maternal Stress and Social Support: Effects on the Mother-Infant Relationship from Birth to Eighteen Months. *American Journal of Orthopsychiatry*, vol. 54, p. 224 – 235.
- Cummins, R. A., Davern, M. T., Eckersley, R., Lo, S. K., Okerstrom, E. & Woerner, J. (2004). Australian Unity Wellbeing Index, Survey 10, Report 10.0. The Wellbeing of Australians. Health and Body Weight. *Australian Center on Quality of Life*, Melbourne: Australia.
- Davey, G., Chen, Z. & Lau, A. (2009). ‘Peace in a Thatched Hut – that is Happiness’: Subjective Wellbeing Among Peasants in Rural China. *Journal of Happiness Studies*, vol. 10, nr. 2, p. 239 - 252.
- Diener, E., Scollon, C. N. & Lucas, R. E. (2003). The evolving concept of subjective well-being: the multifaceted nature of happiness. *Elsevier*, vol. 15, p. 187 – 219.
- Drobnic, S., Beham, B. & Präg, P. (2010). Good Job, Good Life? Working Conditions and Quality of Life in Europe. *Social Indicators Research*, vol. 99, p. 205 – 225.

Dobson, C. D. (1985). Attitudes and Perceptions. *Late Life Transitions*. Dordrecht: Netherlands, p. 123 – 136.

Dykstra, P. A. & Liefbroer, A. C. (1998). Kinderloos en toch Gelukkig? *Mens en Maatschappij*, vol. 73, p. 108 – 129.

Dykstra, P. A. & Wagner, M. (2007). Pathway to Childlessness and Late-Life Outcomes. *Journal of Family Issues*, vol. 26, p. 1487 – 1517.

Eurostat (2011). *Werkgelegenheidsstatistieken*. Verkregen op 10 augustus 2012, van http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Employment_statistics/nl

Faver, C. A. (1982). Life Satisfaction and the Life-Cycle: The Effects of Values and Roles on Women's Well-Being. *Sociology and Social Research*, vol. 66, p. 435 – 452.

Forrester, N. G. (1980). *Factors Contributing to Life Satisfaction of Divorced Women*. Unpublished PhD Dissertation, Arizona. Verkregen op 28 april 2012, van http://www1.eur.nl/fsw/happiness/hap_cor/desc_cor.php?ssid=2847

Green, C. W. & Reid, D. H. (1996). Defining, validating, and increasing indices of happiness among people with profound multiple disabilities. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 29(1), p. 67 - 78.

Groeneveld, S.M. (2002). *Loopbanen onder de loep. Allocatie en promotiekansen van werknemers van een organisatie in verandering*. Dissertatie EUR. Assen: Van Gorcum.

Groeneveld, S. & Hartog, J. (2004). Overeducation, wages and promotions within the firm. *Elsevier*, vol. 11, p. 701 – 714.

Groot, W. & Maassen van den Brink, H. (2000). *Overeducation in the labor market: a meta-analysis*. Verkregen op 26 maart 2012, van <http://referensi.dosen.narotama.ac.id/files/2012/01/Overeducation-in-the-labor-market-a-meta-analysis.pdf>

Hedley, R. A. (1981). Work, Life and the Pursuit of Happiness: A Study of Australian Industrial Workers. *The Journal of Industrial Relations*, p. 397 – 405.

Heek, F. van (1945). *Stijging en daling op de maatschappelijke ladder*. Michigan: E. J. Brill.

Helliwel, J. F. & Putnam, R. D. (2004). The Social Context of Well-Being. *Philisophical Transactions: Biological Sciences*, Vol. 359, No. 1449, p. 1435 – 1446.

Jerkovic, K., Offenbeek, M. A. G. van & Schans, C. P. van der (2010). *Taakherschikking in de Nederlandse mondzorg en de werktevredenheid van mondhygiënisten*. Verkregen op 5 maart 2012, van <http://www.ntvt.nl/userfiles/image/artikel/pdf/ntvt1005onderz3a289-294.pdf>

Knotter, A. (1986). Stedelijke economie en arbeidsmarkt. Amsterdam in de eerste helft van de negentiende eeuw. *BMGN*, vol. 101, afl. 4, p. 551 – 580.

Kohler, H. P., Behrman, J.R. & Skytthe, A. (2005). Partner + Children = Happiness? The Effects of Partnerships and Fertility on Well-Being. *Population and Development Review*, vol. 31, issue 3, p. 407 – 445.

Koster, F. & Wielers, R.J.J. (2011). Welvaart en arbeidsmotivatie: een internationale vergelijking. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, 27(1), p. 9-24.

Lautenbach, H. & Mars, G. (2012). *Meer vrouwen aan het werk: vooral in deeltijd*. Verkregen op 7 juni 2012, van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-3580-wm.htm>

Lecq, S. G. (2004). Levensloopbanen. *Economisch Statistische Berichten, jaargang 89, nr. 4427*, p. D36.

Lyubomirsky, S. & Lepper, H. S. (1999). A measure of Subjective Happiness: Preliminary Reliability and Construct Validation. *Social Indicators Research, vol. 46, nr. 2*, p. 137 – 155.

Meijnen, W. (2003). *Onderwijsachterstanden in basisscholen*. Apeldoorn: Garant.

Merens, A. (2007). Veel geluk in 2007. Het geluk van een Marokkaanse vrouw. *SCP-nieuwjaarsuitgave 2007*, p. 34 – 37.

Mielke, C. (1997). Wohlbefinden und Fitness. Eine empirische Analyse zur Lebens-, Gesundheits- und Freizeitzufriedenheit älterer Menschen. *Dissertation, University of Cologne – medical faculty: Germany*.

Myers, D. G. & Diener, E. (1996). *The pursuit of happiness*. Verkregen op 28 april 2012, van http://www.sciamdigital.com/index.cfm?fa=Products.ViewIssuePreview&ISSUEID_CHAR=C9473F67-639C-468A-A653-482F7B120FD&ARTICLEID_CHAR=5D516E2E-33A5-4902-91F54A2E4743BB3

Oever, H. van den (1999). Mobiliteit creëert ruimte. *Informatie Professional*, [3],4, p. 21 – 23.

Parducci, A. (1995). *Happiness, Pleasure, and Judgement: The Contextual Theory and Its Applications*. New Jersey, Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Post, S. G. (2005). Altruism, happiness, and health: it's good to be good. *International Journal of Behavioral Medicine*, vol. 12, nr. 2, p. 66 – 77.

Sondermeyer, B. (1975). *Gezondheid en geluk*. Unpublished Report, Rotterdam. Verkregen op 28 april 2012, van http://www1.eur.nl/fsw/happiness/hap_cor/desc_cor.php?ssid=4510

Tijdens, K.G. (2002). Gender Roles and Labor Use Strategies: Woman's part-Time Work in the European Union. *Feminist Economics*, 8(1), p. 71-99

Tijdens, K.G. (2005). *Introduction to the WageIndicator dataset*. Verkregen op 18 juni 2012, van <http://www.wageindicator.org/documents/publicationslist/Introductiondataset2005>

Tijdens, K. G. & Klaveren, M. van (2011). Over- and underqualification of migrant workers. Evidence from WageIndicator survey data. Amsterdam, University of Amsterdam, AIAS Working Paper 11 – 110.

Tijdens, K.G. en Osse, P. (2011). *WageIndicator continuous web-survey on work and wages*. Amsterdam: University of Amsterdam/AIAS and Stichting Loonwijzer.

Tijdens, K.G., Zijl, S. van, Hughie-Williams, M., Klaveren, M. van, Steinmetz, S. (2010). Codebook and explanatory note on the WageIndicator dataset a worldwide, continuous, multilingual web-survey on work and wages with paper supplements. Amsterdam, University of Amsterdam, *AIAS Working Paper 10-102*

Veenhoven, R. (1984). *Conditions of Happiness*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company

Veenhoven, R. (2000). Freedom and Happiness. A comparative study in 46 nations in the early 1990's. Diener, E. & Suh, E. M. *Culture and subjective wellbeing*. Cambridge, MA USA, p. 257 - 288.

Veenhoven, R. (2007). *Als geld niet gelukkig maakt, waarom werken we dan nog zo hard?* Verkregen op 25 februari 2012, van <http://repub.eur.nl/res/pub/12757/2007j-fulln.pdf>

Veenhoven, R. (2010). *Maakt geld gelukkig?* Verkregen op 25 februari 2012, van <http://repub.eur.nl/res/pub/22251/2010f-fulln.pdf>

Veenhoven, R. (2012). *World Database of Happiness*. Verkregen op 2 april 2012, van <http://www1.eur.nl/fsw/happiness/>

Veenhoven, R. & Timmermans, D. (1998). Welvaart en geluk. *Economisch Statistische Berichten*, 28-8 1998, p. 628 – 631.

Ventegodt, S. (1996). Liskvalitet hos 4500 31-33-årige. (The Quality of Life of 4500 31-33-Year-Olds).
Forskningscentrets Forlag, Denmark:Copenhagen.

Wessman, A. E. & Ricks, D. F. (1966). *Mood and Personality*. New York: Holt, Rinehart and Wilson.

White, L. K., Booth, A. & Edwards, J. N. (1986). Children and Marital Happiness. Why the Negative Correlation? *Journal of Family Issues, vol.7, nr. 2, p. 131 – 147.*

8. Appendix

8.1 Omschrijving variabelen

Arbeidsmarktpositie (goede match, overbenut, onderbenut)

In dataset: educlevl

Do your qualifications match your job?
Yes
No, I am underqualified for my job
No, I am overqualified for my job

Geluk

In dataset: satlife

All things considered, how satisfied are you with your life as-a-whole now?
1 – Dissatisfied
2
3
4
5
6
7
8
9
10 - Satisfied

Leeftijd

In dataset: AGE

What is your age?

Geslacht

In dataset: GENDER

Are you male or female?
Male
Female

Kinderen

In dataset: chld

Do you have children?
No
Yes

In dataset: chldhome

If yes, how many children do you have living at home?
0
1
2
3
4
5
6 or more

Gezondheid

In dataset: sathealt

How satisfied are you with your health?
Highly dissatisfied
2
3
4
Highly satisfied

Organisatiegrootte

In dataset: firmsize

How many people are employed at your place of work?
<i>Applicable to your establishment</i>
0 (self-employed without personnel)
1 – 4
5 – 9
10 – 20
20 – 50
50 – 100
100 – 200
200 – 500
500 – 1.000
1.000 – 2.000
2.000 – 5.000
5.000 or more

Migranten

In dataset: cobself1

Were you born in [country of survey]?
No
Yes

Arbeidsuren

In dataset: hrscontr

How many hours a week do you work under the terms of your contract?

Grootte van de stad

In dataset: regicity

Where do you live?
A big city
The suburbs or outskirts of a big city
A country village
Rural area
Metropolitan city
A large city (1 – 2 million)
The suburbs of a large/metro city
A town or a small city (10,000 – 1 million)
A town (100,000 – 1 million)
A small city (10,000 – 100,000)
Other

Burgerlijke staat

In dataset: HHSTAT

What is your current marital status?
Married
Widowed
Divorced
Never married

8.2 Frequentietabellen

Tabel 8.2.1. Frequentieverdeling onderbenutting

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Onderbenut	3736	22,0
Overbenut en goede match	13254	78,0

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.2. Frequentieverdeling overbenutting

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Overbenut	1992	11,7
Onderbenut en goede match	14998	88,3

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.3. Frequentieverdeling benutting in schaal

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Onderbenut	3736	22,0
Goede match	11262	66,3
Overbenut	1992	11,7

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.4. Frequentieverdeling geluk

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Ontevreden	257	1,5
2	94	0,6
3	247	1,5
4	368	2,2
5	802	4,7
6	1757	10,3
7	4845	28,5
8	5974	35,2
9	1662	9,8
Tevreden	984	5,8

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.5. Frequentieverdeling leeftijd

Label	Aantal respondenten	% van totaal
15 – 30 jaar	5924	34,9
31 – 40 jaar	4254	25,0
41 – 65 jaar	6812	40,1

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.6. Frequentieverdeling geslacht

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Man	10039	59,1
Vrouw	6945	40,9

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16984. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.7. Frequentieverdeling kinderen

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Geen thuiswonende kinderen	9529	65,2
Wel thuiswonende kinderen	5082	34,8

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 14611. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.8. Frequentieverdeling gezondheid

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Ontevreden	920	12,4
Tevreden	6508	87,6

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 7428. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.9. Frequentieverdeling organisatiegrootte

Label	Aantal respondenten	% van totaal
0 – 200	8350	62,0
200 – 2000	3391	25,2
> 2000	1731	12,8

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 13472. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.10. Frequentieverdeling migranten

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Geen migrant	15402	92,0
Wel migrant	1336	8,0

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16738. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.11. Frequentieverdeling arbeidsuren

Label	Aantal respondenten	% van totaal
≤35 uur	4477	29,0
> 35 uur	10968	71,0

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 15445. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.12. Frequentieverdeling grootte van de stad

Label	Aantal respondenten	% van totaal
100.000 – 1000.000 inwoners	4849	32,7
10.000 – 100.000 inwoners	6483	43,7
< 10.000 inwoners	3519	23,7

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 14851. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.2.13. Frequentieverdeling burgerlijke staat

Label	Aantal respondenten	% van totaal
Getrouwd	7137	42,5
Niet-getrouwd	9642	57,5

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16779. Bewerkt door Kok (2012).

8.3 Correlatiematrix

Tabel 8.3.1. Correlatiematrix

	Geluk	Onderbenut	Overbenut	Leeftijd	Geslacht	Kinderen	Gezondheid	Organisatiegrootte	Migranten	Arbeidsuren	Grootte van de stad	Burgerlijke staat
Geluk												
Onderbenut	-0,11**											
Overbenut	-0,04**	-0,19**										
Leeftijd	-0,02*	-0,12**	0,03**									
Geslacht	0,01	0,07**	-0,04**	-0,07**								
Kinderen	0,03**	-0,10**	0,06**	0,44**	-0,02							
Gezondheid	0,27**	-0,04**	-0,05**	-0,06**	-0,04**	0,00						
Organisatiegrootte	0,03**	-0,06**	-0,02*	0,08**	-0,02**	0,02*	0,00					
Migranten	0,07**	-0,06**	0,03**	0,01	-0,04**	-0,01	0,05**	0,00				
Arbeidsuren	-0,00	-0,13**	0,05**	-0,00	-0,44**	-0,10**	0,04**	0,05**	0,00			
Grootte van de stad	0,05**	-0,04**	0,02*	0,07**	-0,02**	0,10**	0,01	-0,06**	0,13**	-0,04**		
Burgerlijke staat	-0,11**	0,11**	-0,02**	-0,45**	0,10**	-0,49**	-0,02*	-0,04**	-0,03**	0,00	-0,13**	

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 16990. Bewerkt door Kok (2012).

8.4 Meervoudige lineaire regressieanalyses

Tabel 8.4.1. Scoren op geluk voor goede match (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	7,23***
15 – 30 jaar	0,36***
31 – 40 jaar	0,15**
Vrouw	0,17***
Kinderen	0,05
Organisatiegrootte tot 200	-0,09
Organisatiegrootte 200 – 2000	-0,08
Migranten	0,21**
Arbeidsuren (> 35 uur)	0,03
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,03
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	-0,03
Ongehuwd	-0,41***
<i>R square</i>	0,02

Significantieniveau: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 5908. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.4.2. Scoren op geluk voor overbenutten (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	5,56***
15 – 30 jaar	0,34*
31 – 40 jaar	0,04
Vrouw	0,26*
Kinderen	0,31*
Organisatiegrootte tot 200	0,04
Organisatiegrootte 200 – 2000	-0,06
Migranten	1,15***
Arbeidsuren (> 35 uur)	0,28
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,21
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	0,02
Ongehuwd	-0,31*
<i>R square</i>	0,05

Significantieniveau: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 1123. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.4.3. Scoren op geluk voor goede match inclusief gezondheid (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	6,15***
15 – 30 jaar	0,34***
31 – 40 jaar	0,14*
Vrouw	0,16**
Kinderen	0,02
Organisatiegrootte tot 200	-0,09
Organisatiegrootte 200 – 2000	-0,08
Migranten	0,18
Arbeidsuren (> 35 uur)	0,12
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,00
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	0,07
Ongehuwd	-0,52***
Gezond	1,17***
<i>R square</i>	0,09

Significantieniveau: * p < 0,05, ** p < 0,01, * p < 0,001**

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 2941. Bewerkt door Kok (2012).

Tabel 8.4.4. Scoren op geluk voor overbenutten inclusief gezondheid (lineaire regressieanalyse, min. = 1 zeer ongelukkig & max. = 10 zeer gelukkig)

	B
Constante	4,35***
15 – 30 jaar	0,24
31 – 40 jaar	0,07
Vrouw	0,39*
Kinderen	0,17
Organisatiegrootte tot 200	-0,07
Organisatiegrootte 200 – 2000	-0,19
Migranten	1,16***
Arbeidsuren (> 35 uur)	0,31
Grote stad, 100.000 – 1 miljoen inwoners	-0,04
Kleine stad, 10.000 – 100.000 inwoners	0,07
Ongehuwd	-0,28
Gezond	1,38***
<i>R square</i>	0,14

Significantieniveau: * p < 0,05, ** p < 0,01, * p < 0,001**

Bron: WageIndicator dataset 2010. Selectie: werkenden tussen de 15 en 65 jaar met een valide score op geluk en op benutting, N = 664. Bewerkt door Kok (2012).